

Z A K O N

O PARNICNOM POSTUPKU

Dio prvi **OSNOVNE ODREDBE**

I - OSNOVNA NACELA

Clan 1.

Ovim zakonom se određuju pravila postupka na osnovu kojih općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vrhovni sud Federacije) raspravljaju i odlučuju u građanskopravnim sporovima ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Clan 2.

(1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

(2) Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava.

Clan 3.

(1) Stranke mogu slobodno raspolagati zahtjevima koje su stavile tokom postupka.

(2) Sud neće uvažiti raspolaganja stranaka koja su protivna prinudnim propisima.

Clan 4.

Sud odlučuje o tužbenom zahtjevu, u pravilu, na osnovu usmene, neposredne i javne rasprave.

Clan 5.

Svaka stranka ima pravo da se izjasni o prijedlozima i zahtjevima protivne stranke. Samo kad je to ovim zakonom određeno, sud je ovlašten odlučiti o zahtjevu o kojem protivnoj stranci nije bila data mogućnost izjašnjenja.

Clan 6.

U parničnom postupku u ravnopravnoj su upotrebi bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik, a službena pisma su latinica i cirilica.

Clan 7.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve cinjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrduju te cinjenice.

(2) Sud je ovlašten utvrditi i cinjenice koje stranke nisu iznijele, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizilazi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (clan 3. stav 2.).

Clan 8.

Koje ce cinjenice uzeti kao dokazane odlucuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud ce savjesno i brižljivo cijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Clan 9.

Stranke su dužne pred sudom govoriti istinu i savjesno se koristiti pravima koja su im priznata ovim zakonom.

Clan 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlacenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Clan 11.

Prvostepeni postupak ce se, u pravilu, sastojati od dva rocišta – jednog pripremnog rocišta i jednog rocišta za glavnu raspravu.

Clan 12.

(1) Kad odluka suda zavisi o rješavanju nekog prethodnog pitanja koje se odnosi na to da li postoji neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugi nadležni organ (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje, ako posebnim propisima nije drugacije određeno.

(2) Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravni učinak samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno.

(3) U parnicnom postupku sud je u pogledu postojanja krivicnog djela i krivicne odgovornosti ucinitelja vezan za pravomocnu presudu krivicnog suda kojom se optuženi oglašava krivim.

Clan 13.

(1) U prvostepenom postupku i postupku po prijedlogu za ponavljanje postupka, sudi sudija pojedinac.

(2) U drugostepenom postupku i postupku odlucivanja po reviziji, sudi vijece od trojice sudija.

Clan 14.

Ako za pojedine radnje nije zakonom određen oblik u kome se mogu poduzeti, stranke poduzimaju parnicne radnje pismeno izvan ročišta ili usmeno na ročištu.

II - NADLEŽNOST SUDA

1. Zajednicke odredbe

Clan 15.

(1) Poslije prijema tužbe sud ocjenjuje da li je nadležan.

(2) Prilikom ocjenjivanja nadležnosti, sud će uzeti u obzir navode u tužbi i činjenice koje su sudu poznate.

(3) Ako se u toku postupka promijene okolnosti na kojima je zasnovana nadležnost suda, sud koji je bio nadležan u vrijeme podnošenja tužbe ostaje i dalje nadležan i ako bi zbog tih promjena bio nadležan drugi sud.

Clan 16.

(1) Sud u toku cijelog postupka, po službenoj dužnosti pazi da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost.

(2) Kad sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud nego neki drugi organ vlasti, oglasit će se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(3) Kad sud u toku postupka utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), po službenoj dužnosti će se proglasiti nenadležnim, ukinut će provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

Clan 17.

(1) Svaki sud tokom cijelog postupka, po službenoj dužnosti pazi na svoju stvarnu nadležnost.

(2) Ako je tuženi već dao odgovor na tužbu, viši sud prvog stepena se ne može ni u povodu prigovora, ni po službenoj dužnosti oglasiti stvarno nenadležnim za predmete iz nadležnosti nižeg suda prvog stepena.

Clan 18.

(1) Do donošenja odluke o glavnoj stvari sud će rješenjem obustaviti parnicni postupak ako utvrdi da bi postupak trebalo provesti po pravilima vanparnicnog postupka. Nakon pravomocnosti rješenja postupak će se nastaviti po pravilima vanparnicnog postupka pred nadležnim sudom.

(2) Radnje koje je proveo parnicni sud, kao što su uvidaj, vještacenje, saslušanje svjedoka i drugo, i odluke koje je donio taj sud, nisu bez važnosti zato što su poduzete u parnicnom postupku.

Clan 19.

(1) Sud se može u povodu prigovora tuženog proglasiti mjesno nenadležnim ako je prigovor podnesen najkasnije u odgovoru na tužbu.

(2) Sud se može proglasiti po službenoj dužnosti mjesno nenadležnim samo kad postoji isključiva mjesna nadležnost nekog drugog suda, ali najkasnije do podnošenja odgovora na tužbu.

Clan 20.

(1) Nakon pravomocnosti rješenja kojim se oglasio nenadležnim, sud će bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, ustupiti predmet nadležnom sudu.

(2) Sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom nastaviti će postupak kao da je kod njega bio pokrenut.

(3) Parnične radnje nenadležnog suda, kao što su uvidaj, vještacenje, saslušavanje svjedoka i drugo nisu bez važnosti zato što ih je poduzeo nenadležan sud.

Clan 21.

(1) Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, dostavit će, u roku od tri dana, predmet sudu koji treba riješiti taj sukob nadležnosti, osim ako nade da mu je predmet ustupljen zbog ocite pogreške, a trebalo je da bude ustupljen kojem drugom sudu, u kom će slučaju predmet ustupiti drugom sudu i o tome obavijestiti sud koji mu je predmet ustupio.

(2) Kad je u povodu žalbe protiv odluke prvostepenog suda kojom se taj sud oglasio mjesno nenadležnim odluku donio drugostepeni sud, za tu je odluku vezan u vezi s nadležnošću i sud kome je predmet ustupljen, ako je drugostepeni sud koji je odluku donio nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

(3) Odluka drugostepenog suda o stvarnoj nenadležnosti prvostepenog suda vezuje svaki sud kome se kasnije isti predmet ustupi, ako je drugostepeni sud nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Clan 22.

(1) Sukob nadležnosti između općinskih sudova istog kantona rješava kantonalni sud.

(2) Sukob nadležnosti između općinskog suda i kantonalnog suda s područja istog kantona rješava Vrhovni sud Federacije.

(3) Sukob nadležnosti između općinskih sudova s područja dva ili više kantona rješava Vrhovni sud Federacije.

(4) Sukob nadležnosti između općinskog suda jednog kantona s kantonalnim sudom drugog kantona, kao i sukob nadležnosti kantonalnih sudova rješava Vrhovni sud Federacije.

(5) Sukob nadležnosti Vrhovnog suda Federacije i općinskog, odnosno kantonalnog suda, rješava Vrhovni sud Federacije, u općoj sjednici.

Clan 23.

(1) Dok se ne riješi sukob nadležnosti, sud kome je predmet ustupljen dužan je poduzimati one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgode.

(2) Protiv rješenja kojim se odlucuje o sukobu nadležnosti nije dopuštena žalba.

Clan 24.

Svaki sud obavlja radnje u postupku na svom podrucju, ali ako postoji opasnost od odgode, sud ce poduzeti izvršenje pojedinačnih radnji i na podrucju drugog suda. O tome ce se obavijestiti sud na cijem ce se podrucju poduzeti radnja.

2. Nadležnost sudova u sporovima s međunarodnim elementom

Clan 25.

U pogledu nadležnosti sudova u Federaciji u postupcima u kojima je stranka stranac koji uživa pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, strana država ili međunarodna organizacija, važe pravila međunarodnog prava.

Clan 26.

(1) Sud u Federaciji nadležan je za sudenje kad je njegova nadležnost u sporu s međunarodnim elementom izricito određena zakonom Bosne i Hercegovine ili Federacije ili međunarodnim ugovorom.

(2) Ako u zakonu ili međunarodnom ugovoru nema izricite odredbe o nadležnosti suda u Federaciji za određenu vrstu sporova, sud u Federaciji nadležan je za sudenje u toj vrsti sporova i kad njegova nadležnost proizilazi iz odredaba ovog zakona o mjesnoj nadležnosti.

3. Stvarna nadležnost

Clan 27.

U parničnom postupku sudovi sude u granicama svoje stvarne nadležnosti određene ovim ili drugim zakonom Federacije, odnosno zakonom kantona.

4. Mjesna nadležnost

a) *Opća mjesna nadležnost*

Clan 28.

(1) Ako zakonom nije određena isključiva mjesna nadležnost nekog drugog suda, za sudenje je nadležan sud koji je opće mjesno nadležan za tuženog.

(2) U slučajevima predviđenim u ovom zakonu za sudenje je osim suda opće mjesne nadležnosti nadležan i drugi određeni sud.

Clan 29.

(1) Za sudenje je opce mjesno nadležan sud na cijem podrucju tuženi ima prebivalište, ako posebnim zakonom nije drugacije određeno.

(2) Ako tuženi nema prebivalište, opce mjesno je nadležan sud na cijem podrucju tuženi ima boravište.

(3) Ako tuženi pored prebivališta ima i boravište u nekom drugom mjestu, a prema okolnostima može se pretpostaviti da ce tu boraviti najmanje godinu dana od dana podnošenja tužbe, opce mjesno je nadležan i sud boravišta tuženog.

Clan 30.

(1) Za sudenje u sporovima protiv Federacije, kantona, grada i općine, opce mjesno je nadležan sud na cijem se podrucju nalazi sjedište njihovog zakonodavnog tijela, odnosno vijeca.

(2) Za sudenje u sporovima protiv ostalih pravnih osoba, opce mjesno je nadležan sud na cijem se podrucju nalazi njihovo sjedište.

Clan 31.

Za sudenje u sporovima protiv državljanina Federacije i Bosne i Hercegovine koji stalno živi u inostranstvu, opce mjesno je nadležan sud njegovog posljednjeg prebivališta u Federaciji.

b) Izberiva mjesna nadležnost

Nadležnost u sporovima za naknadu štete

Clan 32.

(1) Za sudenje u sporovima o vanugovornoj odgovornosti za štetu, osim suda opce mjesne nadležnosti, nadležan je i sud na cijem je podrucju štetna radnja pocinjena ili sud na cijem je podrucju štetna posljedica nastupila.

(2) Ako je šteta nastala zbog smrti ili teške tjelesne ozljede, nadležan je, pored suda iz stava 1. ovog člana, i sud na cijem podrucju tužilac ima prebivalište, odnosno boravište.

(3) Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primijenjivat ce se i u sporovima protiv društva za osiguranje radi naknade štete trecim osobama na osnovu propisa o neposrednoj odgovornosti društava za osiguranje, a odredba stava 1. ovog člana i u sporovima o regresnim zahtjevima po osnovi naknade štete protiv regresnih dužnika.

Nadležnost u sporovima radi zaštite prava na osnovu jemstva proizvođaca

Clan 33.

Za sudenje u sporovima za zaštitu prava na osnovu pismenog jemstva protiv proizvođaca koji je jemstvo dao, nadležan je, osim suda opce mjesne nadležnosti za tuženog, i sud opce mjesne nadležnosti za prodavca koji je pri prodaji stvari urucio kupcu pismeno jemstvo proizvođaca.

Nadležnost u sporovima za zakonsko izdržavanje

Clan 34.

Za sudenje u sporovima za zakonsko izdržavanje, ako je tužilac osoba koja traži izdržavanje, nadležan je pored suda opće mjesne nadležnosti i sud na cijem području tužilac ima prebivalište, odnosno boravište.

Nadležnost u bracnim sporovima

Clan 35.

Za sudenje u sporovima radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka, poništaja braka ili razvoda braka (bracni sporovi), nadležan je, pored suda opće mjesne nadležnosti i sud na cijem području branci drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište.

Nadležnost u sporovima o utvrđivanju ili osporavanju ocinstva ili materinstva

Clan 36.

U sporovima radi utvrđivanja ili osporavanja ocinstva ili materinstva, ako je tužilac dijete, nadležan je pored suda opće mjesne nadležnosti i sud na cijem području tužilac ima prebivalište, odnosno boravište.

Nadležnost po mjestu u kome se nalazi poslovna jedinica pravne osobe

Clan 37.

Za sudenje u sporovima protiv pravne osobe koja ima poslovnu jedinicu izvan sjedišta, ako spor proizilazi iz pravnog odnosa te jedinice, pored suda opće mjesne nadležnosti nadležan je i sud na cijem se području ta poslovna jedinica nalazi.

Nadležnost u sporovima iz nasljednopravnih odnosa

Clan 38.

Dok ostavinski postupak nije pravomoćno završen, za sudenje u sporovima iz nasljednopravnih odnosa, te sporovima o potraživanjima vjerovnika prema ostaviocu, pored suda opće mjesne nadležnosti mjesno je nadležan i sud na cijem se području nalazi sud koji provodi ostavinski postupak.

Nadležnost po mjestu placanja

Clan 39.

Za sudenje u sporovima imatelja mjenice ili čeka protiv potpisnika nadležan je, pored suda opće mjesne nadležnosti, i sud mjesta placanja.

Nadležnost u sporovima iz radnih odnosa

Clan 40.

Ako je u sporu iz radnog odnosa tužilac zaposlenik, za sudenje je nadležan, pored suda koji je opće mjesno nadležan za tuženog, i sud na cijem se području rad obavlja ili se obavljao,

odnosno sud na cijem bi se podrucju rad morao obavljati, te sud na cijem je podrucju zasnovan radni odnos.

Nadležnost u sporovima zbog smetanja posjeda na pokretnim stvarima

Clan 41.

Za sporove zbog smetanja posjeda na pokretnim stvarima nadležan je, pored suda opce mjesne nadležnosti, i sud na cijem se podrucju dogodilo smetanje.

c) Isključiva mjesna nadležnost

Nadležnost u sporovima o nekretninama

Clan 42.

(1) Za suđenje u sporovima o pravu vlasništva i o drugim stvarnim pravima na nekretninama, u sporovima zbog smetanja posjeda na nekretnini, te u sporovima iz zakupnih ili najamnih odnosa na nekretnini, ili iz ugovora o korištenju stana ili poslovnih prostorija, isključivo je nadležan sud na cijem se podrucju nalazi nekretnina.

(2) Ako nekretnina leži na podrucju više sudova, nadležan je svaki od tih sudova.

Nadležnost u sporovima o zrakoplovu i brodu

Clan 43.

Kad je za suđenje u sporovima o pravu vlasništva i o drugim stvarnim pravima na zrakoplovima, odnosno brodovima, kao i sporovima iz zakupnih odnosa na zrakoplovu i brodu, nadležni sud u Federaciji, isključivo je mjesno nadležan sud na cijem se podrucju vodi registar u koji je zrakoplov, odnosno brod upisan.

Clan 44.

Kad je za suđenje u sporovima zbog smetanja posjeda na brodovima, odnosno zrakoplovima iz clana 43. ovog zakona nadležan sud u Federaciji, mjesno je nadležan, pored suda na cijem se podrucju vodi registar u koji je brod, odnosno zrakoplov upisan, i sud na cijem se podrucju dogodilo smetanje.

Nadležnost za sporove u izvršnom i stecajnom postupku

Clan 45.

Za suđenje u sporovima koji nastaju u toku i u povodu sudskog ili administrativnog izvršnog postupka, odnosno u toku i u povodu stecajnog postupka, mjesno je isključivo nadležan sud na cijem se podrucju nalazi sud koji provodi izvršni ili stecajni postupak, odnosno sud na cijem se podrucju provodi administrativno izvršenje.

d) Supsidijarna nadležnost

Nadležnost za suparnicare

Clan 46.

Ako je jednom tužbom tuženo više osoba u svojstvu materijalnih suparnicara (clan 362. stav 1. tacka 1.), a za njih ne postoji mjesna nadležnost istog suda, nadležan je sud koji je mjesno nadležan za jednog od tuženih.

Nadležnost za osobe za koje ne postoji opca mjesna nadležnost u Federaciji

Clan 47.

(1) Tužba o imovinskopravnim zahtjevima protiv osobe za koju ne postoji opca mjesna nadležnost u Federaciji, može se podnijeti svakom sudu u Federaciji na cijem se podrucju nalazi kakva imovina te osobe ili predmet koji se tužbom traži.

(2) Ako nadležnost suda u Federaciji postoji zato što je obaveza nastala za vrijeme boravka tuženog u Federaciji, mjesno je nadležan sud na cijem je podrucju obaveza nastala.

(3) U sporovima protiv osoba za koje u Federaciji ne postoji opca mjesna nadležnost, za obaveze koje treba ispuniti u Federaciji, tužba se može podnijeti sudu na cijem podrucju tu obavezu treba ispuniti.

Nadležnost po mjestu gdje se nalazi zastupništvo strane osobe u Federaciji

Clan 48.

U sporovima protiv pravne osobe koja ima sjedište u inostranstvu, u pogledu obaveza koje su zasnovane u Federaciji ili im se u njoj ima udovoljiti, tužba se može podnijeti sudu u Federaciji na cijem se podrucju nalazi njeno stalno zastupništvo za Bosnu i Hercegovinu, odnosno Federaciju ili sjedište organa kome je povjereno da obavlja njene poslove.

e) Određivanje mjesne nadležnosti od višeg suda

Clan 49.

Ako nadležni sud zbog izuzeca sudija ne može postupati, obavijestit će o tome neposredno viši sud, koji će odrediti da u tom predmetu postupi drugi stvarno nadležan sud sa njegovog podrucja.

Clan 50.

(1) Kantonalni sud može, na prijedlog stranke ili nadležnog općinskog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupi drugi stvarno nadležan općinski sud s njegovog podrucja, ako je ocito da će se tako lakše provesti postupak ili ako za to postoje drugi opravdani razlozi.

(2) Vrhovni sud Federacije može, na prijedlog stranke ili nadležnog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupi stvarno nadležan sud u drugom kantonu ako je ocito da će se tako lakše provesti postupak ili ako za to postoje drugi opravdani razlozi.

Clan 51.

Ako je za suđenje nadležan sud u Federaciji, ali se prema odredbama ovog zakona ne može utvrditi koji je sud mjesno nadležan, Vrhovni sud Federacije će, na prijedlog stranke, odrediti koji će stvarno nadležan sud biti mjesno nadležan.

f) Sporazum o mjesnoj nadležnosti

Clan 52.

(1) Ako zakonom nije određena isključiva nadležnost nekog suda, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stepenu sudi sud koji nije mjesno nadležan, uz uslov da je taj sud stvarno nadležan.

(2) Ako je zakonom određeno da su za suđenje u određenom sporu mjesno nadležna dva ili više sudova u Federaciji, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stepenu sudi jedan od tih sudova ili neki drugi stvarno nadležni sud.

(3) Sporazum iz stava 2. ovog clana važi samo ako je pismeno sastavljen, ako su ga potpisale sve stranke i ako se tice određenog spora ili više sporova koji svi proistjecu iz određenog pravnog odnosa.

(4) Ispravu o sporazumu tužilac mora priložiti uz tužbu.

(5) Ako tužba nije podnesena sudu na koji upućuje sporazum o mjesnoj nadležnosti tuženi može zahtijevati da se predmet ustupi tom sudu.

(6) Zahtjev iz stava 5. ovog clana tuženi može podnijeti najkasnije u odgovoru na tužbu, uz prilaganje isprave o sporazumu.

Dio drugi TOK POSTUPKA

A. POSTUPAK PRED PRVOSTEPENIM SUDOM

III – T U Ž B A

1. Tužba i njen sadržaj

Clan 53.

(1) Parnični postupak se pokrece tužbom.

(2) Tužba mora sadržavati:

- 1) osnovu za nadležnost suda,
- 2) određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih potraživanja (tužbeni zahtjev),
- 3) činjenice na kojima tužilac zasniva tužbeni zahtjev,
- 4) dokaze kojima se utvrduju te činjenice,
- 5) naznaku vrijednosti spora,
- 6) pravni osnov tužbenog zahtjeva i

- 7) druge podatke koje u skladu s odredbama člana 334. ovog zakona mora imati svaki podnesak.
- (3) Sud nije vezan za pravni osnov tužbenog zahtjeva.
- (4) Sud će postupiti po tužbi i kad tužilac nije naveo pravni osnov tužbenog zahtjeva.

2. Tužba za utvrđenje

Član 54.

(1) Tužilac može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.

(2) Takva se tužba može podici kad je to posebnim propisima predviđeno ili, kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave prije dospjelosti zahtjeva za cinidbu iz istog odnosa.

(3) Ako odluka o sporu zavisi o tome postoji li ili ne postoji neki pravni odnos koji je tokom parnice postao sporan, tužilac može pored postojećeg zahtjeva istaknuti i tužbeni zahtjev da sud utvrdi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je sud pred kojim parnica teče nadležan za takav zahtjev.

(4) Isticanje zahtjeva prema odredbi stava 3. ovog člana neće se smatrati preinakom tužbe.

3. Isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi

Član 55.

(1) U jednoj tužbi tužilac može istaknuti više zahtjeva protiv istog tuženog kad su svi zahtjevi povezani istom cinjenicom i pravnom osnovom.

(2) Ako zahtjevi nisu povezani istom cinjenicom i pravnom osnovom, oni se mogu istaknuti u jednoj tužbi protiv istog tuženog samo kad je isti sud stvarno nadležan za svaki od tih zahtjeva i kad je za sve zahtjeve određena ista vrsta postupka, a sud ocijeni da isticanje takvih tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi doprinosi ekonomičnosti postupka.

(3) Ako sud, u slučaju iz stava 2. ovog člana, ocijeni da isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi ne doprinosi ekonomičnosti postupka, najkasnije na pripremnom ročištu donijet će rješenje o razdvajanju postupaka.

(4) Tužilac može u jednoj tužbi istaknuti dva ili više tužbenih zahtjeva koji su u međusobnoj vezi i tražiti da sud usvoji slijedeći od tih zahtjeva ako nade da onaj koji je u tužbi istaknut ispred njega nije osnovan.

(5) Zahtjevi se mogu, prema stavu 4. ovog člana, istaknuti u jednoj tužbi samo ako je sud stvarno nadležan za svaki od istaknutih zahtjeva i ako je za sve zahtjeve određena ista vrsta postupka.

4. Preinaka tužbe

Clan 56.

(1) Preinaka tužbe jeste promjena istovjetnosti zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeci.

(2) Tužba nije preinacena ako je tužilac promijenio pravnu osnovu tužbenog zahtjeva, ako je smanjio tužbeni zahtjev ili ako je promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode.

Clan 57.

(1) Tužilac može preinaciti tužbu najkasnije do zaključenja pripremnog ročišta ili do početka glavne rasprave, ako pripremno ročište nije održano.

(2) Nakon održavanja pripremnog ročišta, a najkasnije do zaključenja glavne rasprave, sud može dopustiti preinaku tužbe samo ako ocijeni da preinaka nije usmjerena na odugovlačenje postupka i ako tuženi pristaje na preinaku.

(3) Smatrat će se da postoji pristanak tuženog na preinaku tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinacenoj tužbi, a nije se prije toga protivio preinaci.

(4) Sud će, u slučaju iz stava 2. ovog clana, dopustiti preinaku tužbe i kad se tuženi protivi preinaci, ako su ispunjeni svi slijedeci uvjeti:

- 1) tužilac bez svoje krivnje nije mogao tužbu preinaciti ranije;
- 2) tuženi je u mogućnosti da raspravlja po preinacenoj tužbi bez odlaganja glavne rasprave.

(5) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija preinaka tužbe nije dopuštena posebna žalba.

Clan 58.

(1) Tužilac može, u roku iz clana 57. ovog zakona, svoju tužbu preinaciti i tako da umjesto prvobitnog tuženog tuži drugu osobu.

(2) Za preinaku tužbe prema stavu 1. ovog clana potreban je pristanak osobe koja treba da stupi u parnicu umjesto prvobitnog tuženog. Ako se prvobitni tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i njegov pristanak.

(3) Osoba koja stupa u parnicu umjesto prvobitnog tuženog mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa.

5. Povlačenje tužbe

Clan 59.

(1) Tužilac može povuci tužbu bez pristanka tuženog prije nego što je tužba dostavljena tuženom. Tužba se može povuci i nakon dostave tuženom, sve do zaključenja glavne rasprave, ako tuženi na to pristane. Ako se tuženi u roku od osam dana od dana obavijesti o povlačenju tužbe ne izjasni o tome, smatrat će se da je pristao na povlačenje.

(2) Povucena tužba smatra se kao da nije ni bila podnesena i može se ponovo podnijeti.

6. Postojanje parnice

Clan 60.

(1) Parnica pocinje teći dostavom tužbe tuženom.

(2) U pogledu zahtjeva koji je stranka postavila tokom postupka, parnica pocinje teći od trenutka kad je o tom zahtjevu obaviještena protivna stranka.

(3) Dok parnica teče, ne može se u pogledu istog zahtjeva pokrenuti nova parnica među istim strankama, a ako takva parnica bude pokrenuta, sud će tužbu odbaciti.

(4) Ako među istim strankama već teče druga parnica o istom zahtjevu pred sudom u Bosni i Hercegovini, stranke su o tome dužne obavijestiti sud.

(5) Sud će tokom cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti teče li već druga parnica o istom zahtjevu među istim strankama pred sudom u Bosni i Hercegovini.

Clan 61.

(1) Ako koja od stranaka otuđi stvar ili pravo o kojem teče parnica, to ne sprječava da se parnica među istim strankama dovrši.

(2) Osoba koja je pribavila stvar ili pravo o kojem teče parnica može stupiti u parnicu umjesto tužioca, odnosno tuženog, samo ako na to pristanu obje stranke.

IV – PRIPREMANJE GLAVNE RASPRAVE

1. Opće odredbe

Clan 62.

(1) Sud odmah nakon prijema tužbe pocinje pripreme za glavnu raspravu.

(2) Te pripreme obuhvataju prethodno ispitivanje tužbe, dostavu tužbe na obavezni odgovor, održavanje pripremnog ročišta i zakazivanje glavne rasprave.

Clan 63.

U toku pripremanja glavne rasprave stranke mogu upućivati podneske u kojima će navesti činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve, te predložiti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Clan 64.

(1) Sud u toku pripremanja glavne rasprave donosi odluke o upravljanju postupkom u skladu s odredbama ovog zakona.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Clan 65.

Sud može u toku pripremanja glavne rasprave donijeti presudu na osnovu priznanja, presudu na osnovu odricanja i presudu zbog propuštanja, te primiti na zapisnik nagodbu stranaka.

2. Prethodno ispitivanje i dostava tužbe

Clan 66.

Kad utvrdi da je tužba nerazumljiva ili da ne sadrži elemente propisane odredbom clana 53. ovog zakona (nepotpuna tužba), ili da postoje nedostaci koji se ticu sposobnosti tužioca ili tuženog da budu stranke u parnici, ili nedostaci u pogledu zakonskog zastupanja stranke, ili nedostaci koji se odnose na ovlaštenje zastupnika da pokrene parnicu kad je takvo ovlaštenje potrebno, sud ce radi otklanjanja tih nedostataka poduzeti potrebne radnje predvidene odredbama cl. 295. i 336. ovog zakona.

Clan 67.

(1) Nakon prethodnog ispitivanja tužbe sud donosi rješenje kojim se tužba odbacuje ako utvrdi:

- 1) da rješavanje o tužbenom zahtjevu ne spada u sudsku nadležnost;
- 2) da je tužba podnesena neblagovremeno, ako je posebnim propisima određen rok za podnošenje tužbe;
- 3) da o istom zahtjevu već teče parnica;
- 4) da je stvar pravomocno presuđena;
- 5) da je o predmetu spora sklopljena sudska nagodba;
- 6) da se tužilac pred sudom odrekao tužbenog zahtjeva;
- 7) da ne postoji pravni interes tužioca za podnošenje tužbe za utvrđenje; ili
- 8) da tužilac u roku koji je sud odredio nije otklonio nedostatke iz clana 66. ovog zakona.

(2) Sud donosi rješenje kojim se sud oglašava nenadležnim i predmet ustupa drugom sudu, ako utvrdi:

- 1) da nije mjesno nadležan da rješava o tužbenom zahtjevu; ili
- 2) da nije stvarno nadležan da rješava o tužbenom zahtjevu.

Clan 68.

Ako smatra da nema dovoljno činjenica za donošenje odluke o pitanju koje se postavilo u toku prethodnog ispitivanja tužbe, sud ce o tom pitanju odluku donijeti naknadno, cim bude raspolagao sa dovoljno činjenica.

Clan 69.

Tužba sa priložima se dostavlja tuženom na odgovor u roku od 30 dana od dana prijema ispravne i potpune tužbe u sudu.

3. Odgovor na tužbu

a) Odgovor na tužbu i njegov sadržaj

Clan 70.

(1) Nakon prijema tužbe sa priložima, tuženi je dužan najkasnije u roku od 30 dana dostaviti sudu pismeni odgovor na tužbu.

(2) Prilikom dostavljanja tužbe tuženom, sud će poučiti tuženog o obavezi iz stava 1. ovog člana, o tome šta treba da sadrži odgovor na tužbu i obavijestiti ga o posljedicama nedostavljanja odgovora na tužbu u određenom roku.

Clan 71.

(1) U odgovoru na tužbu, tuženi će istaci moguće procesne prigovore i izjasniti se da li priznaje ili osporava postavljeni tužbeni zahtjev, te navesti i druge podatke koje u skladu s odredbama člana 334. ovog zakona mora imati svaki podnesak.

(2) Ako tuženi osporava tužbeni zahtjev, odgovor na tužbu mora sadržati i razloge iz kojih se tužbeni zahtjev osporava, činjenice na kojima tuženi zasniva svoje navode, dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, te pravni osnov za navode tuženog.

Clan 72.

Kad je u ovom zakonu predviđeno da stranka može staviti određen prigovor ili prijedlog ili poduzeti kakvu drugu parničnu radnju dok se tuženi ne upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, takav prigovor odnosno prijedlog može se staviti dok sud ne primi odgovor na tužbu.

Clan 73.

Kad utvrdi da je odgovor na tužbu nerazumljiv ili nepotpun, sud će radi otklanjanja tih nedostataka postupiti u skladu s odredbom člana 336. ovog zakona.

b) Protivtužba i odgovor na protivtužbu

Clan 74.

(1) Tuženi može u odgovoru na tužbu, a najkasnije na pripremnom ročištu, podnijeti protivtužbu, ako je zahtjev protivtužbe u vezi s tužbenim zahtjevom, ili ako se ti zahtjevi mogu prebiti, ili ako se protivtužbom traži utvrđenje nekog prava ili pravnog odnosa o čijem postojanju ili nepostojanju zavisi u cijelosti ili djelimično odluka o tužbenom zahtjevu.

(2) Nakon održavanja pripremnog ročišta, protivtužba se može podnijeti samo ako tuženi na to pristane i ako sud ocijeni da podnošenje protivtužbe nije usmjereno na odugovlačenje postupka.

(3) Protivtužba se ne može podnijeti ako je za zahtjev iz protivtužbe stvarno nadležan viši sud.

(4) Odredbe ovog zakona o tužbi i odgovoru na tužbu na odgovarajući način se primjenjuju i na protivtužbu i odgovor na protivtužbu, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

4. Pripremno ročište

a) Opće odredbe

Clan 75.

(1) Nakon prijema odgovora na tužbu, odnosno odgovora na protivtužbu, sud će zakazati pripremno ročište.

(2) Ako tuženi nije dostavio odgovor na tužbu, a tužilac u tužbi nije tražio donošenje presude zbog propuštanja, sud će zakazati pripremno ročište nakon proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu.

(3) Datum održavanja pripremnog ročišta sud će, u pravilu, odrediti uz prethodnu konsultaciju sa strankama.

(4) Pripremno ročište održat će se, u pravilu, najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema u sudu pismenog odgovora na tužbu, odnosno od dana proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu, ili, ako je tuženi podnio protivtužbu, u roku od 30 dana od dana prijema odgovora na protivtužbu.

Clan 76.

Održavanje pripremnog ročišta je obavezno, osim u slučajevima u kojima sud, nakon ispitivanja tužbe i odgovora na tužbu, utvrdi da među strankama nema spornih činjenica ili da zbog jednostavnosti spora održavanje pripremnog ročišta nije potrebno.

Clan 77.

U pozivu za pripremno ročište sud će obavijestiti stranke o posljedicama izostanka s pripremnog ročišta, kao i o tome da su dužne najkasnije na pripremnom ročištu iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i predložiti sve dokaze koje žele izvesti u toku postupka, te na pripremno ročište donijeti sve isprave i predmete koje žele upotrijebiti kao dokaz.

Clan 78.

(1) Pripremno ročište počinje tako što tužilac ukratko izlaže tužbu, a zatim tuženi ukratko izlaže odgovor na tužbu.

(2) Kad je potrebno, sud će zatražiti od stranaka razjašnjenje u vezi s njihovim navodima ili prijedlozima.

Clan 79.

(1) Nakon izlaganja tužbe i odgovora na tužbu, raspravljat će se o pitanjima koja se odnose na smetnje za daljni tok postupka. O tim se pitanjima mogu na pripremnom ročištu izvoditi dokazi kad je to potrebno.

(2) Sud će, po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti, postupiti u skladu sa odredbama člana 67. ovog zakona, ako odredbama ovog zakona nije drugačije određeno.

(3) Ako sud ne usvoji prigovor da postoji koja od smetnji za vodenje postupka, odluku o prigovoru donijet će zajedno s odlukom o glavnoj stvari.

(4) Protiv odluke iz stava 3. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Clan 80.

U daljem toku pripremnog ročišta, raspravljat će se o prijedlozima stranaka i činjenicnim navodima kojima stranke obrazlažu svoje prijedloge.

Clan 81.

(1) Sud ce prema rezultatima raspravljanja na pripremnom rocištu odluciti o cemu ce se raspravljati i koji ce se dokazi izvesti na glavnoj raspravi.

(2) Prijedloge koje ne smatra bitnim za donošenje odluke sud ce odbiti i u rješenju naznaciti razlog odbijanja.

(3) Protiv rješenja iz stava 2. ovog clana nije dopuštena posebna žalba.

(4) Sud nije u daljnjem toku parnice vezan za svoja prijašnja rješenja iz ovog clana.

Clan 82.

(1) Ako sud, na prijedlog stranke, odredi izvođenje dokaza vještacenjem, uvijek ce odrediti rok u kojem vještak treba pripremiti i dostaviti svoj nalaz i mišljenje.

(2) Pri određivanju ovog roka sud ce voditi racuna o tome da pismeni nalaz i mišljenje mora dostaviti strankama najkasnije osam dana prije održavanja rocišta za glavnu raspravu.

Clan 83.

(1) Ako pred istim sudom tece više parnica između istih osoba ili u kojim je ista osoba protivnik raznih tužilaca ili raznih tuženih, sud može, uz saglasnost stranaka, rješenjem spojiti sve te parnice radi zajednickog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud ce donijeti zajednicku presudu.

(2) Sud može, uz saglasnost stranaka, odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtjevima iz iste tužbe, te ce nakon završetka odvojenog raspravljanja donijeti posebne odluke o tim zahtjevima.

(3) Rješenja iz st. 1. i 2. ovog clana mogu se, u pravilu, donijeti najkasnije na pripremnom rocištu ili do pocetka glavne rasprave, ako pripremno rocište nije održano.

(4) Protiv rješenja iz st. 1 i 2. ovog clana nije dopuštena posebna žalba.

Clan 84.

(1) Ako na pripremno rocište ne dode tužilac, a bio je uredno obaviješten, smatrat ce se da je tužba povucena, osim ako tuženi ne zahtijeva da se rocište održi.

(2) Ako na pripremno rocište ne dode uredno obaviješten tuženi, rocište ce se održati bez njegovog prisustva.

Clan 85.

Na pripremnom rocištu sud ima u pogledu upravljanja postupkom sva ovlaštenja koja ima i na glavnoj raspravi.

b) Medijacija i sudska nagodba

Clan 86.

(1) Najkasnije na pripremnom rocištu, sud može, ukoliko ocijeni da je to svrsishodno s obzirom na prirodu spora i druge okolnosti, predložiti strankama da spor riješe u postupku medijacije, kako je predvideno posebnim zakonom.

(2) Takav prijedlog mogu staviti i stranke sporazumno do zaključenja glavne rasprave.

Clan 87.

Stranke mogu zaključiti nagodbu o predmetu spora u toku cijelog postupka (sudska nagodba).

Clan 88.

(1) Sud će, na način koji ne ugrožava njegovu nepristrasnost, na pripremnom ročištu, kao i u toku cijelog postupka, nastojati da stranke zaključe sudsku nagodbu.

(2) U cilju doprinošenja nagodbi sud može, kada ocijeni da je to osnovano, strankama predložiti kako da se nagode, vodeći računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima.

Clan 89.

(1) Sudska nagodba se može odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

(2) Pred sudom se ne može zaključiti nagodba u pogledu zahtjeva kojima stranke ne mogu raspolagati (clan 3. stav 2.).

(3) Kada sud donese rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka, zastat će s postupkom dok to rješenje ne postane pravomoćno.

Clan 90.

(1) Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik.

(2) Nagodba je zaključena kad stranke potpišu zapisnik.

(3) Nagodba sadrži i sporazum o troškovima. Ako stranke ne postignu sporazum o troškovima, mogu se dogovoriti da odluku o troškovima donese sud.

(4) Sud će strankama izdati ovjeren prepis zapisnika u koji je unesena nagodba.

Clan 91.

Sudska nagodba ima snagu izvršnog naslova.

Clan 92.

(1) Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom.

(2) Sudska nagodba se može pobijati ako je zaključena u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

(3) Tužba iz stava 1. ovog člana se može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe.

Clan 93.

Sud ce u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti da li se vodi parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba i ako utvrdi da se parnica vodi o predmetu o kojem je zaključena sudska nagodba, odbacit ce tužbu.

c) Zakazivanje ročišta za glavnu raspravu

Clan 94.

(1) Na pripremnom ročištu sud ce rješenjem odrediti:

- 1) dan i sat održavanja glavne rasprave;
- 2) pitanja o kojima ce se raspravljati na glavnoj raspravi;
- 3) dokaze koji ce se izvesti na glavnoj raspravi;
- 4) osobe koje ce biti pozvane na glavnu raspravu.

(2) Glavna rasprava ce se, u pravilu, održati najkasnije u roku od 30 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

(3) Sud može odrediti da se glavna rasprava održi odmah nakon pripremnog ročišta.

(4) Ako se procjenjuje da ce glavna rasprava trajati duže od jednog dana, ročište ce biti zakazano za onoliko dana uzastopno koliko je neophodno da se rasprava održi u kontinuitetu.

Clan 95.

Sa sadržajem rješenja iz stava 1. clana 94. ovog zakona upoznat ce se prisutna stranka, te joj se nece dostavljati rješenje, niti poziv za glavnu raspravu. Sud ce obavijestiti prisutnu stranku i o posljedicama izostanka sa ročišta za glavnu raspravu.

Clan 96.

(1) Sud ce na ročište za glavnu raspravu pozvati stranke koje nisu bile prisutne na pripremnom ročištu, kao i svjedoke i vještace koje je na pripremnom ročištu odlucio pozvati.

(2) U pozivu za glavnu raspravu, sud ce obavijestiti pozvane o posljedicama izostanka sa ročišta.

(3) Stranci koja nije bila prisutna na pripremnom ročištu uz poziv za glavnu raspravu dostavlja se ovjeren prepis rješenja iz stava 1. clana 94. ovog zakona.

V – GLAVNA RASPRAVA

1. Tok glavne rasprave

Clan 97.

(1) Sudija otvara glavnu raspravu i objavljuje predmet raspravljanja

(2) Nakon toga, sudija utvrđuje jesu li došle sve pozvane osobe, pa ako nisu, provjerava jesu li odsutne osobe uredno pozvane i imaju li opravdan razlog za izostanak.

(3) Ako tužilac bez opravdanog razloga ne dode na ročište za glavnu raspravu, a bio je uredno pozvan, smatrat će se da je povukao tužbu, osim ako se tuženi na tom ročištu upusti u raspravljanje.

(4) Ako na ročište za glavnu raspravu bez opravdanog razloga ne dode tuženi, a bio je uredno pozvan, rasprava će se održati bez njegovog prisustva.

Clan 98.

(1) Sud će prvo, po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti, utvrditi postoje li procesne smetnje za dalje postupanje i postupiti u skladu s odredbama člana 67. ovog zakona, ako odredbama ovog zakona nije drugačije predviđeno.

(2) Ako sud ne usvoji prigovor iz stava 1. ovog člana, bez obzira da li je o njemu raspravljano odvojeno od glavne stvari ili zajedno s njom, odluku o prigovoru donijet će zajedno s odlukom o glavnoj stvari.

(3) Protiv rješenja kojim se odbijaju prigovori stranaka iz stava 1. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Clan 99.

(1) Glavna rasprava se odvija slijedecim redom:

- 1) Tužilac ukratko izlaže sva bitna pitanja iz tužbe, uključujući izvođenje dokaza citanjem isprava;
- 2) Tuženi ukratko izlaže odgovor na tužbu i daje odgovor na bitne navode tužioca iz tacke 1. ovog stava;
- 3) Ako je stavljen prijedlog za izvođenje dokaza saslušanjem stranaka, saslušavaju se stranke, i to prvo tužilac, a zatim tuženi;
- 4) Saslušavaju se svjedoci, i to prvo svjedoci tužioca, a zatim svjedoci tuženog;
- 5) Izvode se ostali dokazi, uključujući i vještacenje;
- 6) Nakon izvođenja svih dokaza, obje stranke, pocevši od tužioca, imaju pravo da se obrate sudu završnim izlaganjem, kojim se rezimiraju pravni i cinjenicni aspekti predmeta;
- 7) Sud može dopustiti tužiocu da se ukratko izjasni na završno izlaganje tuženog;
- 8) Ako je tužiocu dopušteno da se izjasni na završno izlaganje tuženog, i tuženi će imati pravo da se ukratko izjasni na konacne navode tužioca.

(2) Izuzetno, sud može odrediti redoslijed odvijanja glavne rasprave drugačiji od redoslijeda predviđenog u stavu 1. ovog člana.

Clan 100.

(1) Sud će voditi racuna da se glavna rasprava odvija na pravilan način, bez nepotrebnih odlaganja, te da se raspravlja samo o pitanjima bitnim za donošenje odluke.

(2) Sudija se u toku glavne rasprave brine o održavanju reda u sudnici i o dostojanstvu suda.

(3) Sud će kazniti osobe koje narušavaju red u sudnici ili vrijedaju dostojanstvo suda i drugih sudionika u postupku u skladu sa odredbama ovog zakona o nepoštivanju suda.

Clan 101.

Postupak na glavnoj raspravi odvija se usmeno, a dokazi se izvode neposredno pred sudom, ukoliko nije drugačije predviđeno ovim zakonom.

Clan 102.

(1) Svaka stranka treba u svojim izlaganjima iznijeti sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, te se izjasniti o navodima i ponudnim dokazima protivne stranke.

(2) Stranke mogu tokom glavne rasprave iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako učine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nisu bili u mogućnosti iznijeti odnosno predložiti na pripremnom ročištu.

Clan 103.

Stranke iznose i svoja pravna shvacanja koja se odnose na predmet spora.

Clan 104.

(1) Prilikom izvođenja dokaza saslušanjem stranaka, stranku prvo ispituje njen punomoćnik, a nakon toga suprotna stranka.

(2) Ako stranka koja se sasluša nema punomoćnika, najprije je ispituje sud.

Clan 105.

Stranke ispituju svjedoke i vještace. Sudija prvo daje riječ stranci koja je predložila svjedoka ili vještaka, zatim suprotnoj strani, a zatim, ukoliko je potrebno, ponovo stranci koja ih je predložila.

Clan 106.

Sudija može postavljati pitanja strankama, svjedocima ili vještacima u svakoj fazi saslušanja.

Clan 107.

(1) Sud će odbiti provođenje procesnih radnji koje nisu bitne za postupak.

(2) Sud neće dopustiti postavljanje pitanja u kojima je sadržano kako na njih treba odgovoriti.

(3) Sud neće dopustiti pitanja koja su nebitna za predmet i pitanja na koja je već dovoljno odgovoreno.

(4) Na zahtjev stranke, u zapisnik će se unijeti pitanja koja sud nije dopustio.

(5) Sud neće dopustiti vrijeđanje i uznemiravanje stranaka, svjedoka i vještaka za vrijeme ispitivanja.

Clan 108.

(1) Saslušani svjedoci i vještaci ostaju u sudnici, ako im sud to naloži.

(2) Ako stranka to zahtijeva, a svjedok je još uvijek prisutan, sud može odluciti da svjedoka koji je već saslušan na istom rocištu za glavnu raspravu još jednom pozove na ponovno saslušanje.

Clan 109.

(1) Sud nije vezan za svoje rješenje koje se odnosi na rukovođenje raspravom.

(2) Protiv rješenja koja se odnose na rukovođenje raspravom nije dopuštena posebna žalba.

Clan 110.

Nakon što budu okončane sve faze glavne rasprave i predmet bude spreman za presuđenje, sud će proglasiti da je glavna rasprava zaključena.

2. Odgoda, odlaganje i nastavak rocišta

Clan 111.

(1) Sud može odgoditi zakazano rocište za glavnu raspravu prije njegovog održavanja, ako utvrdi da nisu ispunjene zakonske pretpostavke za njegovo održavanje ili da dokazi cije je izvođenje određeno neće biti pribavljeni do rocišta. (odgoda rocišta).

(2) Sud je dužan, najkasnije osam dana prije održavanja rocišta, provjeriti da li su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog clana.

(3) Kad odgodi rocište, sud će o vremenu održavanja novog rocišta odmah obavijestiti sve pozvane.

Clan 112.

(1) Sud može, na prijedlog stranke, odložiti zapoceto rocište (odlaganje rocišta) samo iz slijedecih razloga:

- 1) ako bez krivnje stranke koja predlaže odlaganje rocišta na rocištu nije moguće izvesti neki od dokaza cije je izvođenje određeno, a koji je važan za pravilno donošenje odluke;
- 2) ako obje stranke predlažu odlaganje radi pokušaja mirnog rješenja spora ili zaključenja sudske nagodbe.

(2) Stranka može samo jednom tražiti odlaganje rocišta iz istog razloga.

(3) Kad se rocište odloži, sud će prisutnima odmah saopćiti mjesto i vrijeme novog rocišta. Sud nije dužan o mjestu i vremenu novog rocišta obavijestiti stranku koja nije bila prisutna na odloženom rocištu, a bila je uredno obaviještena.

Clan 113.

Ako na rocištu nije moguće izvesti neki od dokaza cije je izvođenje određeno, sud može odluciti da se rasprava nastavi, s tim da se naknadno, na novom rocištu, izvede samo taj dokaz, i iznesu navodi u vezi s njim.

Clan 114.

Na novom rocištu zakazanom nakon odlaganja rasprave, radnje koje su već provedene ponovo se provode samo ako se rocište drži pred novim sudijom ili ako sud smatra da je to neophodno za pravilno donošenje presude.

Clan 115.

(1) Rocište za glavnu raspravu se ne može odgoditi niti odložiti na neodređeno vrijeme

(2) Rocište za glavnu raspravu ne može se odgoditi ili odložiti duže od 30 dana, osim u slučaju iz člana 129. ovog zakona.

(3) Sudija je o svakoj odgodi, odnosno odlaganju rocišta dužan obavijestiti predsjednika suda. Predsjednik suda vodi evidenciju o odgodama i odlaganjima rocišta za svakog sudiju pojedinačno.

(4) Prilikom odgode, odnosno odlaganja rocišta sud će datum održavanja novog rocišta, u pravilu, odrediti uz prethodnu konsultaciju sa strankama.

(5) Kada odgodi ili odloži rocište, sud je dužan poduzeti sve radnje koje mu stoje na raspolaganju kako bi se do slijedećeg rocišta otklonili uzroci koji su doveli do odgode odnosno odlaganja, te kako bi se na tom rocištu rasprava mogla zaključiti.

(6) Protiv rješenja suda kojim se odgoda ili odlaže rocište ili rješenja kojim se odbijaju prijedlozi stranaka za odgodu, odnosno odlaganje rocišta, nije dopuštena posebna žalba.

Clan 116.

Ako se započeto rocište ne može okoncati u toku istog dana sud će odrediti nastavak rocišta za slijedeći radni dan (nastavak rocišta).

Clan 117.

Odredbe čl. 111., 112., 115. i 116. ovog zakona, na odgovarajući se način primjenjuju na pripremno rocište.

3. Javnost glavne rasprave

Clan 118.

(1) Glavna rasprava je javna.

(2) Raspravi mogu prisustvovati samo punoljetne osobe.

(3) Osobe koje su prisutne raspravi ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe.

(4) Odredba stava 3. ovog člana ne odnosi se na pripadnike policije, ako je nošenje oružja neophodno za vršenje njihove dužnosti.

Član 119.

(1) Sud može isključiti javnost za cijelu glavnu raspravu ili jedan njen dio ako to zahtijevaju interesi čuvanja službene, poslovne ili osobne tajne, zaštita interesa maloljetnika, interesi javnog reda ili razlozi morala.

(2) Sud može isključiti javnost i kada se mjerama za održavanje reda predviđenim u ovom zakonu ne bi moglo osigurati nesmetano održavanje rasprave.

Član 120.

(1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, njihove zakonske zastupnike, punomocnike i umješace i Ombudsmene Federacije.

(2) Sud može dopustiti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost isključena budu prisutne pojedine službene osobe, kao i naučni i javni radnici, ako je to od interesa za njihovu službu, odnosno naučnu ili javnu djelatnost.

(3) Sud će upozoriti osobe koje budu prisutne raspravi na kojoj je javnost isključena da su dužne kao tajnu čuvati ono što su na raspravi saznale, a što nije već poznato javnosti, i upozoriti ih na posljedice odavanja tajne.

Član 121.

(1) O isključenju javnosti odlučuje sud rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.

(2) Protiv rješenja o isključenju javnosti nije dopuštena posebna žalba.

Član 122.

Odredbe o javnosti na glavnoj raspravi na odgovarajući će se način primjenjivati i na pripremnom ročištu, na ročištu izvan glavne rasprave pred sudom, te na ročištu pred zamoljenim sudom.

VI – DOKAZI I IZVOĐENJE DOKAZA

1. Opće odredbe

Član 123.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Clan 124.

Sud ce naložiti strankama da izvedu i one dokaze koji su bitni za donošenje odluke, a koje stranke nisu predložile, ako utvrdi da stranke idu za tim da raspolazu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati u smislu clana 3. stav 2. ovog zakona.

Clan 125.

(1) Ne treba dokazivati cinjenice koje je stranka priznala pred sudom tokom parnice.

(2) Ako stranka porekne cinjenice koje je priznala, sud ce ocijeniti da li ce te cinjenice smatrati priznatim ili osporenim.

(3) Cinjenice cije postojanje zakon pretpostavlja ne treba dokazivati, ali se može dokazivati da te cinjenice ne postoje, ako zakonom nije što drugo određeno.

(4) Ne treba dokazivati cinjenice koje su opecoznate.

Clan 126.

Ako sud na osnovu ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošcu utvrditi neku cinjenicu, o postojanju te cinjenice zakljucit ce primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Clan 127.

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novcani iznos ili na zamjenjive stvari, ali se tacna visina iznosa odnosno kolicina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo s nesrazmjernim teškocama, sud ce o tome odluciti prema svojoj ocjeni.

Clan 128.

(1) Dokazi se izvode na glavnoj raspravi.

(2) Na prijedlog stranke, podnesen najkasnije na pripremnom rocištu, sud može odluciti da se određeni dokazi izvedu pred drugim sudom (zamoljeni sud). U tom slucaju zapisnici o izvedenim dokazima procitat ce se na glavnoj raspravi.

(3) Kad sud donese odluku iz stava 2. ovog clana, u zamolnici za izvođenje dokaza ukratko ce opisati predmet spora, izložiti stanje parnice i odrediti koji ce se dokazi izvesti, uz naznaku o kojim okolnostima treba osobito voditi racuna.

(4) O rocištu za izvođenje dokaza pred zamoljenim sudom obavijestit ce se stranke.

(5) Sudija zamoljenog suda ima pri izvođenju dokaza sva ovlaštenja koja ima sudija kad se dokazi izvode na glavnoj raspravi.

(6) Protiv rješjenja suda kojim se određuje izvođenje dokaza pred zamoljenim sudom nije dopuštena posebna žalba.

Clan 129.

(1) Ako se zbog izuzetnih okolnosti neki dokaz ne može izvesti u rokovima predvidenim ovim zakonom, sud rješjenjem može odrediti duži rok za izvođenje dokaza.

(2) Kad određeni rok protekne, rasprava ce se provesti bez obzira na to što određeni dokaz nije izveden.

2. Uvidaj

Clan 130.

(1) Uvidaj se poduzima kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje neke okolnosti potrebno neposredno opažanje suda.

(2) Uvidaj se može obavljati i uz sudjelovanje vještaka.

Clan 131.

Ako u postupku treba razgledati stvar koja se nalazi kod jedne od stranaka, kod treće osobe, kod organa vlasti ili kod pravne osobe kojoj je povjereno vršenje javnog ovlaštenja, na odgovarajući će se način primjeniti odredbe čl. 134. do 136. ovog zakona o pribavljanju isprava od ovih organa ili pravnih osoba.

3. Isprave

Clan 132.

(1) Isprava koju je u propisanom obliku izdao organ vlasti u granicama svoje nadležnosti, te isprava koju je u takvom obliku izdala pravna osoba u vršenju javnog ovlaštenja koje joj je povjereno zakonom ili propisom zasnovanim na zakonu (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje.

(2) Istu dokaznu snagu imaju i druge isprave koje su posebnim propisima u pogledu dokazne snage izjednačene s javnim ispravama.

(3) Dopušteno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinite utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena.

(4) Ako se posumnja u autentičnost isprave, stranka može tražiti da sud traži da se o tome izjasni organ, odnosno pravna osoba od kojega bi ona trebalo da potječe.

Clan 133.

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, inostrane javne isprave koje su propisno ovjerene imaju, uz uslov uzajamnosti, istu dokaznu snagu kao i domaće javne isprave.

Clan 134.

(1) Stranka je dužna sama podnijeti ispravu na koju se poziva za dokaz svojih navoda.

(2) Uz ispravu sastavljenu na stranom jeziku podnosi se i ovjereni prijevod.

(3) Ako se isprava nalazi kod organa vlasti ili pravne osobe kojoj je povjereno vršenje javnog ovlaštenja, a sama stranka ne može isposlovati da se isprava preda ili pokaže, sud će po prijedlogu stranke narediti tom organu, odnosno osobi, da ispravu dostave sudu.

Clan 135.

(1) Kad se jedna stranka poziva na ispravu i tvrdi da se ona nalazi kod druge stranke, sud može tu stranku pozvati da podnese ispravu, ostavljajući joj za to određeni rok.

(2) Stranka ne može uskratiti podnošenje isprave ako se ona sama u parnici pozvala na tu ispravu za dokaz svojih navoda, ili ako je riječ o ispravi koju je po zakonu dužna predati ili pokazati, ili ako se isprava s obzirom na njen sadržaj smatra zajedničkom za obje strane.

(3) U pogledu prava stranke da uskrati podnošenje drugih isprava na odgovarajući se se način primjenjivati odredbe čl. 139. i 140. ovog zakona.

(4) Kad stranka koja je pozvana da podnese ispravu porice da se isprava kod nje nalazi, mogu se radi utvrđivanja te činjenice izvoditi dokazi.

(5) Sud će, s obzirom na sve okolnosti, cijeniti od kakvog je značaja što stranka koja drži ispravu neće postupiti po rješenju suda kojim joj se nalaže da podnese ispravu ili porice da se isprava kod nje nalazi.

(6) Protiv odluke suda iz stava 1. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Član 136.

(1) Sud može, na prijedlog stranke, narediti trećoj osobi da podnese ispravu samo kad je ona po zakonu dužna pokazati je ili je podnijeti ili kad je riječ o ispravi koja je po svojem sadržaju zajednička za tu osobu i stranku koja se poziva na ispravu.

(2) Prije nego što donese odluku kojom trećoj osobi naređuje da podnese ispravu, sud će pozvati treću osobu da se o tome izjasni.

(3) Kad treća osoba porice svoju dužnost da podnese ispravu koja se kod nje nalazi, sud će riješiti je li treća osoba dužna podnijeti ispravu.

(4) Kad treća osoba porice da se isprava nalazi kod nje, mogu se radi utvrđivanja te činjenice izvoditi dokazi.

(5) Pravomocno rješenje o dužnosti treće osobe da podnese ispravu može se izvršiti prema pravilima izvršnog postupka. Sud će ovo rješenje po službenoj dužnosti dostaviti nadležnom izvršnom sudu radi prinudnog izvršenja.

(6) Treća osoba ima pravo na naknadu opravdanih troškova koje je imala u vezi s podnošenjem isprava. Odredbe člana 146. ovog zakona na odgovarajući se se način primjenjivati i u tom slučaju.

4. Svjedoci

Član 137.

(1) Svaka osoba koja se poziva kao svjedok dužna je odazvati se pozivu, a ako ovim zakonom nije drugačije određeno, dužna je i svjedociti.

(2) Kao svjedoci mogu se saslušati samo osobe koje su sposobne dati obavijesti o činjenicama koje se dokazuju.

(3) Stranka koja predlaže da se određena osoba sasluša kao svjedok mora prije toga naznačiti o čemu ona treba svjedociti i navesti njeno ime i prezime i boravište.

Clan 138.

Ne može se saslušati kao svjedok osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost cuvanja službene ili vojne tajne, dok je nadležan organ ne oslobodi te dužnosti.

Clan 139.

(1) Svjedok može uskratiti svjedocenje:

- 1) o onome što mu je stranka kao svom punomocniku povjerila;
- 2) o onome o čemu se stranka ili druga osoba svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovjedala;
- 3) o činjenicama koje je svjedok saznao kao advokat, ljekar ili u obavljanju nekog drugog poziva ili neke druge djelatnosti, ako postoji obaveza da se kao tajna čuva ono što se saznalo u obavljanju tog poziva ili djelatnosti.

(2) Sud će upozoriti te osobe da u slučajevima navedenim u stavu 1. ovog člana mogu uskratiti davanje iskaza.

Clan 140.

(1) Svjedok može uskratiti odgovor na pojedina pitanja ako bi svojim odgovorom na ta pitanja izložio opasnosti od krivičnog gonjenja sebe ili svoje srodnike po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, a u pobocnoj liniji do trećeg stepena zaključno, svoga bratnog druga ili srodnike po tazbini do drugog stepena zaključno i onda kad je brak prestao, osobu s kojom živi u vanbracnoj zajednici ili njene srodnike do drugog stepena zaključno, te svog staraoca ili staranika, usvojitelja ili usvojenika.

(2) Sud će upozoriti svjedoka da može uskratiti davanje odgovora na postavljeno pitanje.

Clan 141.

(1) Opravdanost razloga za uskracivanje svjedocenja ili odgovora na pojedina pitanja ocjenjuje sud pred kojim svjedok treba svjedociti, nakon što se o tome izjasne stranke.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana stranke nemaju pravo na posebnu žalbu.

(3) Svjedok može rješenje iz stava 1. ovog člana pobijati u žalbi protiv rješenja o novčanoj kazni ili o zatvoru zbog toga što je uskratio svjedocenje ili odgovor na pojedino pitanje.

Clan 142.

(1) Svjedoci se pozivaju dostavom pismenog poziva u kojem se navodi ime i prezime i ime jednog roditelja pozvanog, vrijeme i mjesto dolaska, predmet u vezi s kojim se poziva i naznaka da se poziva kao svjedok. U pozivu će se svjedok upozoriti na posljedice neopravdanog izostanka predviđene odredbama člana 410. ovog zakona i na pravo na naknadu troškova iz člana 146. ovog zakona.

(2) Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu mogu se saslušati i u svom stanu, odnosno u prostorijama u kojima borave.

Clan 143.

(1) Svjedoci se saslušavaju pojedinačno i bez prisustva svjedoka koji će se kasnije saslušavati. Svjedok je dužan odgovore davati usmeno.

(2) Svjedok će se najprije opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a nakon toga će se upozoriti na posljedice davanja lažnog iskaza.

(3) Zatim će se svjedok pitati za ime i prezime, ime jednog roditelja, boravište, mjesto i datum rođenja, godine života i njegov odnos sa strankama.

Clan 144.

(1) Poslije općih pitanja, svjedoka ispituje stranka koja ga je predložila, a nakon toga suprotna stranka.

(2) Sud uvijek može postavljati pitanja svjedoku.

(3) Svjedok će se uvijek pitati od kuda mu je poznato ono o čemu svjedoci.

Clan 145.

(1) Svjedok koji ne zna jezik na kome se vodi postupak saslušat će se preko tumača.

(2) Ako je svjedok gluh, postavljat će mu se pitanja pismeno, a ako je nijem pozvat će se da pismeno odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na taj način, pozvat će se kao tumač osoba koja se sa svjedokom može sporazumjeti.

(3) Sud će tumača upozoriti na dužnost vjernog prenošenja pitanja koja se svjedoku postavljaju i izjava koje svjedok bude davao.

Clan 146.

(1) Svjedok ima pravo na naknadu putnih troškova i troškova za prehranu i prenoćište, te na naknadu izmakle zarade, nastalih usljed njegove obaveze da svjedoci.

(2) Svjedok mora zahtijevati naknadu odmah nakon saslušanja, inače gubi pravo na nju. Sud je dužan na to upozoriti svjedoka.

(3) U rješenju kojim se odmjeravaju troškovi svjedoka, sud će odrediti da se određeni iznos isplati iz položenog predujma, a ako predujam nije položen, naredit će stranci da određeni iznos plati svjedoku u roku od osam dana. Žalba protiv tog rješenja ne zadržava izvršenje rješenja.

5. Vještaci

Clan 147.

Sud može, na prijedlog stranke, odrediti izvođenje dokaza vještacenjem kada je radi utvrđenja ili razjašnjenja određene činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže.

Clan 148.

(1) Stranka koja predlaže vještacenje dužna je u prijedlogu naznačiti predmet i obim vještacenja, te predložiti osobu koja će obaviti vještacenje.

(2) Protivna stranka će se izjasniti o predloženom vještaku, kao i o predmetu i obimu vještacenja.

(3) Ako stranke ne postignu sporazum o osobi koja treba biti određena za vještaka i predmetu i obimu vještacenja, odluku o tome će donijeti sud.

Clan 149.

(1) Vještacenje obavlja jedan vještak.

(2) Sud može na prijedlog stranke odrediti više vještaka za različite vrste vještacenja.

(3) Vještaci se određuju prvenstveno iz reda imenovanih sudskih vještaka za određenu vrstu vještacenja.

(4) Složenija vještacenja povjerit će se prvenstveno stručnim ustanovama kao što su bolnice, hemijski laboratoriji, fakulteti i slično.

(5) Ako postoje ustanove za određene vrste vještacenja, kao što su vještacenje lažnog novca, rukopisa, daktiloskopsko vještacenje i slično, takva vještacenja povjerit će se u prvom redu tim ustanovama.

Clan 150.

Izvođenje dokaza vještacenjem određuje sud rješenjem koje sadrži:

- 1) ime i prezime i zanimanje vještaka,
- 2) predmet spora,
- 3) obim i predmet vještacenja,
- 4) rok za podnošenje pismenog nalaza i mišljenja.

Clan 151.

(1) Vještak se uvijek poziva na ročište za glavnu raspravu.

(2) Prepis rješenja iz člana 150. ovog zakona dostavlja se vještaku zajedno sa pozivom na ročište za glavnu raspravu.

(3) U pozivu će sud upozoriti vještaka da svoje mišljenje mora iznijeti savjesno i u skladu s pravilima nauke i vještine i obavijestiti ga o posljedicama nedostavljanja nalaza i mišljenja u ostavljenom roku, odnosno neopravdanog izostanka sa ročišta i pravu na nagradu i naknadu troškova.

Clan 152.

(1) Vještaci su dužni odazvati se pozivu suda i iznijeti svoj nalaz i mišljenje.

(2) Sud će vještaka na njegov zahtjev osloboditi dužnosti vještacenja iz razloga iz kojih svjedok može uskratiti svjedocenje ili odgovor na pojedino pitanje.

(3) Sud može vještaka na njegov zahtjev osloboditi dužnosti vještacenja i iz drugih opravdanih razloga. Oslobodenje od dužnosti vještacenja može tražiti i ovlašteni zaposlenik organa ili pravne osobe u kojoj vještak radi.

Clan 153.

(1) Vještak će biti izuzet iz istih razloga iz kojih može biti izuzet sudija, ali se izuzetno za vještaka može uzeti i osoba koja je ranije bila saslušana kao svjedok.

(2) Stranka je dužna podnijeti zahtjev za izuzeće vještaka čim sazna da postoji razlog za izuzeće, a najkasnije prije početka izvođenja dokaza vještacenjem.

(3) U zahtjevu za izuzeće vještaka stranka je dužna navesti okolnosti na kojima temelji svoj zahtjev za izuzeće.

(4) O zahtjevu za izuzeće odlučuje sud.

(5) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija zahtjev za izuzeće nije dopuštena posebna žalba.

(6) Ako je stranka saznala za razlog za izuzeće poslije obavljenog vještacenja i prigovara vještacenju iz tog razloga, sud će postupiti kao da je zahtjev za izuzeće stavljen prije obavljenog vještacenja.

Clan 154.

(1) Vještak svoj pismeni nalaz i mišljenje uvijek dostavlja sudu prije rasprave, ukoliko sud ne odredi drugacije.

(2) Vještak mora uvijek obrazložiti svoje mišljenje.

Clan 155.

(1) Ako vještak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, sud će, nakon proteka roka koji strankama ostavi da se o tome pismeno izjasne, odrediti drugog vještaka.

(2) Ako vještak dostavi nalaz ili mišljenje koji su nejasni, nepotpuni ili protivrjecni sami sebi ili izvedenim okolnostima, sud će pozvati vještaka da ih dopuni, odnosno ispravi, i odrediti rok za ponovno dostavljanje nalaza i mišljenja.

(3) Ukoliko vještak ni po pozivu suda ne dostavi potpun i razumljiv nalaz i mišljenje, sud će, uz prethodno izjašnjenje stranaka, odrediti drugog vještaka.

Clan 156.

Sud dostavlja strankama pismeni nalaz i mišljenje vještaka najkasnije osam dana prije ročišta za glavnu raspravu.

Clan 157.

(1) Ročište za glavnu raspravu će se održati i ako vještak ne pristupi na glavnu raspravu.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, sud može na prijedlog stranke odložiti raspravu i zakazati novo ročište na koje će ponovo pozvati vještaka, ako utvrdi da je njegovo prisustvo na raspravi neophodno radi razjašnjenja ili dopune nalaza i mišljenja.

Clan 158.

Sud ce vještaku dopustiti da razmatra spise, kao i da postavlja pitanja strankama i drugim vještacima u vezi predmeta vještacenja.

Clan 159.

Protiv rješenja suda iz cl. 148., 150., 152. i 155. ovog zakona, nije dopuštena žalba.

Clan 160.

Vještak ima pravo na naknadu putnih troškova, troškova za prehranu i prenoćište i troškova vještacenja, te pravo na razumnu nagradu za obavljeno vještacenje.

Clan 161.

Ako odredbama ovog zakona nije drugacije određeno, na izvođenje dokaza vještacenjem na odgovarajući način se primjenjuju odredbe o saslušanju svjedoka.

Clan 162.

Odredbe člana 148. stav 1., člana 149. stav 3., člana 151. st. 1. i 3, i cl. 152., 153. i 159. ovog zakona na odgovarajući se način primjenjuju i na tumace.

6. Saslušanje stranaka

Clan 163.

Na prijedlog stranke, sud ce odrediti izvođenje dokaza saslušanjem stranaka.

Clan 164.

Sud ce odluciti da se sasluša samo jedna stranka, ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu suda.

Clan 165.

(1) Za stranku koja nema parnicnu sposobnost saslušat ce se njen zakonski zastupnik. Sud može odluciti da se umjesto ili pored zakonskog zastupnika, sasluša sama stranka, ako je njeno saslušanje moguće.

(2) Za pravnu osobu saslušat ce se osoba koja je zakonom ili pravilima pravne osobe određena da je zastupa.

Clan 166.

(1) Poziv na ročište dostavit ce se punomocniku stranke, koji je dužan o tome stranku obavijestiti, odnosno, ako stranka nema punomocnika, stranci ili osobi koja ce se za stranku saslušati.

(2) U pozivu ce se naznaci da ce se na ročištu izvoditi dokaz saslušanjem stranaka i da ce stranka koja dode na ročište biti saslušana u odsutnosti druge stranke.

Clan 167.

Ne mogu se primijeniti nikakve prisilne mjere prema stranci koja se nije odazvala pozivu suda radi saslušanja niti se stranka može prisiliti na davanje iskaza.

Clan 168.

Odredbe o izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka primjenjivat će se i pri izvođenju dokaza saslušanjem stranaka, ako za saslušanje stranaka nije što drugo propisano.

7. Osiguranje dokaza

Clan 169.

(1) Ako postoji opravdana bojazan da se dokaz neće moći izvesti ili da će njegovo kasnije izvođenje biti otežano, može se tokom, a i prije pokretanja parnice predložiti da se taj dokaz izvede.

(2) Osiguranje dokaza može se tražiti i tokom postupka po prijedlogu za ponavljanje postupka.

Clan 170.

(1) Ako je prijedlog za osiguranje dokaza stavljen tokom parnicnog postupka, za postupanje je nadležan sud pred kojim je postupak u toku.

(2) Kad se traži osiguranje dokaza prije pokretanja postupka, te u izuzetnim slučajevima, ako je postupak već u toku, nadležan je niži sud prvog stepena na čijem se području nalaze stvari koje treba razgledati odnosno sud na čijem području boravi osoba koju treba saslušati.

Clan 171.

U podnesku kojim se traži osiguranje dokaza predlagac je dužan navesti činjenice koje se imaju dokazati, dokaze koje treba izvesti i razloge iz kojih smatra da se kasnije dokaz neće moći izvesti ili da će njegovo izvođenje biti otežano. U podnesku treba navesti ime i prezime protivnika, osim ako iz okolnosti proistječe da on nije poznat.

Clan 172.

(1) Podnesak u kojem je stavljen prijedlog za osiguranje dokaza sud će dostaviti protivniku, ako je poznat, ostavljajući mu odgovarajući rok za odgovor.

(2) Izuzetno, ako postoji opasnost za osiguranje dokaza, sud će o prijedlogu odluciti i bez prethodnog izjašnjenja protivnika.

(3) U rješenju kojim se usvaja prijedlog sud će odrediti ročište za izvođenje dokaza, navesti će činjenice o kojima će se izvoditi dokazi, te dokaze koji će se izvesti.

(4) Ako protivniku nije prije bio dostavljen podnesak u kojem je stavljen prijedlog za osiguranje dokaza, on će mu se dostaviti zajedno s rješenjem suda kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza.

(5) Protivniku koji je nepoznat ili je nepoznato njegovo boravište sud može radi sudjelovanja na ročištu za izvođenje dokaza, postaviti privremenog zastupnika (član 296.). O tom postavljanju nije potrebno izdati oglas.

(6) Sud može u izuzetnim slučajevima odrediti da izvođenje dokaza zapocne i prije nego što se rješenje kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza dostavi protivniku.

(7) Protiv rješenja suda kojim se usvaja prijedlog za osiguranje dokaza, te protiv rješenja kojim se odlučuje da izvođenje dokaza zapocne prije nego što se rješenje dostavi protivniku, nije dopuštena žalba.

Član 173.

(1) Ako su dokazi izvedeni prije nego što je postupak pokrenut, zapisnik o izvođenju dokaza čuvat će se kod suda pred kojim su dokazi izvedeni.

(2) Ako je postupak u toku, a osiguranje dokaza nije izveo sud koji vodi postupak, zapisnik će se dostaviti tome sudu.

VII – SUDSKE ODLUKE

1. Zajednicke odredbe

Član 174.

Sud donosi odluke na ročištu ili van ročišta.

Član 175.

(1) Sud donosi odluke u obliku presude ili rješenja.

(2) O tužbenom zahtjevu sud odlučuje presudom, a u postupku zbog smetanja posjeda rješenjem.

(3) O svim drugim pitanjima sud odlučuje rješenjem.

(4) Odluka o troškovima u presudi smatra se rješenjem.

2. Presuda

a) Opće odredbe

Član 176.

(1) Presudom sud odlučuje o zahtjevu koji se tice glavne stvari i sporednih potraživanja.

(2) Ako postoji više zahtjeva, sud će o svim tim zahtjevima odluciti jednom presudom.

Član 177.

(1) Sud može naložiti tuženom da obavi određenu cinidbu samo ako je ona dospjela do zaključenja glavne rasprave.

(2) Ako sud usvoji zahtjev za izdržavanje, može obavezati tuženog i na cinidbe koje nisu dospjele.

(3) Presuda kojom se tuženi obvezuje da preda ili preuzme stvari date u najam ili zakup može se donijeti i prije prestanka tih odnosa.

Clan 178.

Ako je tužilac u tužbi tražio da mu se dosudi određena stvar, a istovremeno je u tužbi ili do zaključenja glavne rasprave izjavio da je voljan umjesto stvari primiti određeni novčani iznos, sud će, ako usvoji tužbeni zahtjev, izreci u presudi da se tuženi može osloboditi davanja stvari, ako plati taj novčani iznos.

Clan 179.

(1) Kad se stranci u presudi nalaže izvršenje kakve cinidbe, odredit će se i rok u kojem je tu cinidbu dužna izvršiti.

(2) Ako posebnim propisima nije drugacije određeno, rok za izvršenje cinidbe je 30 dana, ali za cinidbe koje se ne sastoje u novčanom davanju sud može odrediti duži rok. U mjenicnim i cekovnim sporovima taj je rok 15 dana.

(3) Rok za izvršenje cinidbe počinje teći prvog dana nakon donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja u skladu s odredbama ovog zakona o dostavi, prvog dana nakon dostave prepisa presude stranci kojoj je naloženo izvršenje.

b) Presuda na osnovu priznanja

Clan 180.

(1) Ako tuženi do zaključenja glavne rasprave prizna tužbeni zahtjev, sud će bez daljnjeg raspravljanja donijeti presudu kojom usvaja tužbeni zahtjev (presuda na osnovu priznanja).

(2) Sud neće donijeti presudu na osnovu priznanja i kad je udovoljeno potrebnim uvjetima, ako nade da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (clan 3. stav 2.).

(3) Donošenje presude na osnovu priznanja odgodit će se ako je potrebno da se o okolnostima iz stava 2. ovog clana, prije toga pribave obavijesti.

(4) Priznanje tužbenog zahtjeva, na ročištu ili u pismenom podnesku, tuženi može i bez pristanka tužioca opozvati do donošenja presude.

c) Presuda na osnovu odricanja

Clan 181.

(1) Ako se tužilac do zaključenja glavne rasprave odrekne tužbenog zahtjeva, sud će bez daljnjeg raspravljanja donijeti presudu kojom odbija tužbeni zahtjev (presuda na osnovu odricanja).

(2) Za odricanje od tužbenog zahtjeva nije potreban pristanak tuženog.

(3) Tužilac može do donošenja presude, na ročištu ili u pisanom podnesku, opozvati odricanje od tužbenog zahtjeva bez pristanka tuženog.

d) Presuda zbog propuštanja

Clan 182.

(1) Kad tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud će donijeti presudu kojom se usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev očigledno neosnovan.

(2) Tužbeni zahtjev je očigledno neosnovan:

- 1) ako je tužbeni zahtjev očigledno protivan činjenicama navedenim u tužbi;
- 2) ako su činjenice na kojima se temelji tužbeni zahtjev u očiglednoj protivnosti s dokazima koje je sam tužilac predložio ili s činjenicama koje su opečoznate.

(3) Ako je zahtjev očigledno neosnovan, sud će donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev.

(4) Presuda zbog propuštanja neće se donijeti o zahtjevu ili dijelu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati.

Clan 183.

(1) Protiv presude zbog propuštanja nije dopuštena žalba, ali tuženi može podnijeti prijedlog za povrat u prijašnje stanje u skladu s odredbama ovog zakona.

(2) Blagovremeno podnesen prijedlog iz stava 1. ovog clana, sprečava da presuda zbog propuštanja postane pravomoćna.

(3) Ako prijedlogu tuženog iz stava 1. ovog clana bude udovoljeno, tuženi će podmiriti sve opravdane troškove postupka koji su nastali do donošenja presude zbog propuštanja.

e) Donošenje, pismena izrada i dostava presude

Clan 184.

(1) Sud će donijeti presudu i izraditi pismeni otpravak najkasnije u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave.

(2) Ukoliko sudija prekoraci rok iz stava 1. ovog clana, dužan je u pismenoj formi izvijestiti predsjednika suda o razlozima prekoracenja.

Clan 185.

(1) Nakon zaključenja glavne rasprave, sud će prisutne stranke obavijestiti o datumu donošenja presude. Ako jedna od stranaka nije prisustvovala glavnoj raspravi, sud će je pismeno obavijestiti o datumu donošenja presude.

(2) Stranke, odnosno njihovi zastupnici ili punomocnici, su dužni sami preuzeti presudu u zgradi suda, te im sud neće dostavljati presudu u skladu s odredbama ovog zakona o dostavi.

(3) Ako su stranke bile uredno obaviještene o datumu donošenja presude, rok za žalbu protiv presude počinje teći prvog narednog dana nakon donošenja presude.

Član 186.

(1) U izuzetnim okolnostima, sud može na zahtjev stranke odluciti da se dostava presude izvrši na način predviđen odredbama ovog zakona o dostavi.

(2) Stranci koja nije bila uredno obaviještena o datumu donošenja presude, sud će u svakom slučaju dostaviti presudu u skladu s odredbama ovog zakona o dostavi.

Član 187.

Presuda zbog propuštanja i presuda drugostepenog suda donesena bez rasprave, dostavlja se strankama u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavi.

Član 188.

U slučaju iz člana 184. stav 2. ovog zakona, sud će čim bude saznao da će doći do odgode datuma donošenja presude o tome obavijestiti stranke, nakon čega će strankama presudu dostaviti prema odredbama ovog zakona o dostavi.

Član 189.

U slučajevima iz čl. 186., 187. i 188. ovog zakona, rok za podnošenje pravnog lijeka počinje teći prvog narednog dana nakon dostave prepisa presude.

Član 190.

Izvornik presude potpisuje sudija.

Član 191.

(1) Pismeno izradena presuda mora imati uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka protiv presude.

(2) Uvod presude sadrži: naziv suda, ime i prezime sudije, ime i prezime i prebivalište, odnosno boravište stranaka, njihovih zastupnika i punomocnika, kratku oznaku predmeta spora i njegovu vrijednost, dan zaključenja glavne rasprave, naznaku stranaka, njihovih zastupnika i punomocnika koji su toj raspravi bili prisutni, te dan kad je presuda donesena.

(3) Izreka presude sadrži odluku o usvajanju ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se tiču glavne stvari i sporednih traženja, te odluku o postojanju ili nepostojanju potraživanja istaknutog radi prebijanja.

(4) U obrazloženju sud će izložiti: zahtjeve stranaka i njihove navode o činjenicama na kojima se ti zahtjevi zasnivaju, dokaze i ocjenu dokaza, kao i propise na kojima je sud zasnovao presudu.

(5) U obrazloženju presude zbog propuštanja, presude na osnovu priznanja ili presude na osnovu odricanja, iznijet će se samo razlozi koji opravdavaju donošenje takvih presuda.

f) Dopunska presuda

Clan 192.

(1) Ako je sud propustio da odluci o dijelu zahtjeva ili o svim zahtjevima o kojima se mora odluciti presudom, a koji su vec raspravljani, stranka može u roku od 30 dana od prijema presude predložiti parničnom sudu da se presuda dopuni.

(2) Neblagovremeni ili neosnovani prijedlog za dopunu presude odbacit ce odnosno odbiti sud bez održavanja ročišta.

Clan 193.

Kad sud nade da je prijedlog za dopunu presude osnovan, bez ponovnog otvaranja glavne rasprave donijet ce, u roku od osam dana, presudu o zahtjevu koji nije riješen (dopunska presuda).

Clan 194.

(1) Ako je uz prijedlog za dopunu presude podnesena i žalba protiv presude, prvostepeni sud ce zastati s dostavom te žalbe drugostepenom sudu dok se ne donese odluka o prijedlogu za dopunu presude i dok ne protekne rok za žalbu protiv te odluke.

(2) Ako protiv odluke o dopuni presude bude podnesena žalba, ta žalba zajedno sa žalbom protiv prvobitne presude dostavit ce se drugostepenom sudu.

(3) Ako se prvostepena presuda pobija žalbom samo zato što prvostepeni sud nije presudom odlucio o svim zahtjevima stranaka koji su predmet parnice, žalba ce se smatrati prijedlogom stranke da se donese dopunska presuda.

g) Ispravljanje presude

Clan 195.

(1) Pogreške u imenima i brojevima, i druge ocite pogreške u pisanju i racunanju, nedostatke u obliku i nesaglasnost prepisa presude s izvornikom ispraviti ce sud u svako doba.

(2) Ispravljanje ce se obaviti posebnim rješenjem i unijeti na kraju izvornika, a strankama ce se dostaviti prepis rješenja.

(3) Ako između izvornika i prepisa presude postoji nesaglasnost u pogledu neke odluke sadržane u izreci presude, strankama ce se dostaviti ispravljeni prepis presude s naznakom da se tim prepisom presude zamjenjuje prijašnji prepis presude. U takvom slucaju rok za izjavljivanje pravnog lijeka u pogledu ispravljenog dijela presude tece od dana dostave ispravljenog prepisa presude.

(4) O ispravljanju presude sud može odluciti bez saslušanja stranaka.

h)) Pravomocnost presude

Clan 196.

(1) Presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravomocna.

(2) Sud tokom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi je li stvar pravomocno presudena, i ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kojemu je već pravomocno odlučeno, odbacit će tužbu.

(3) Ako je u presudi odlučeno o potraživanju koje je tuženi istakao prigovorom radi prebijanja, odluka o postojanju ili nepostojanju toga potraživanja postaje pravomocna.

Clan 197.

(1) Sud je vezan za svoju presudu čim je donesena.

(2) Presuda prema strankama ima učinak od dana donošenja, a u slučajevima u kojima strankama prema odredbama ovog zakona presudu dostavlja sud – od dana kada im je dostavljena.

3. Rješenje

Clan 198.

(1) Sva rješenja koja se donose na ročištu objavljuje sudija.

(2) Rješenje koje je na ročištu objavljeno dostavit će se strankama u ovjerenom prepisu samo ako je protiv toga rješenja dopuštena posebna žalba, ili ako se na temelju rješenja može odmah tražiti izvršenje, ili ako to zahtijeva upravljanje parnicom.

(3) Sud je vezan za svoja rješenja ako se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije što drugo određeno.

(4) Kad se rješenje ne dostavlja pismeno, ono prema strankama ima učinak čim je objavljeno.

Clan 199.

Rješenja koja sud donosi izvan ročišta saopćavaju se strankama dostavom ovjerenog prepisa rješenja.

Clan 200.

(1) Rješenje mora biti obrazloženo ako se njime odbija prijedlog stranke ili ako se njime rješava o prijedlozima stranaka koji su među sobom u opreci, a može biti obrazloženo i u drugim slučajevima kad je to potrebno.

(2) Pismeni sastav rješenja treba sadržavati uvijek uvod i izreku, a obrazloženje samo ako prema stavu 1. ovog člana rješenje mora biti obrazloženo.

Clan 201.

Rješenja o kaznama izrecenim prema odredbama ovog zakona izvršavaju se po službenoj dužnosti.

Clan 202.

(1) Odredbe clana 179., cl. 190. do 195. i clana 197. stav 2. ovog zakona na odgovarajuci nacin ce se primjenjivati i na rješenja.

(2) Odredbe cl. 184. do 186. i cl. 188. i 189. ovog zakona na odgovarajuci nacin ce se primjenjivati i na rješenja iz clana 198. stav 2. ovog zakona.

B. POSTUPAK PO PRAVNIM LIJEKOVIMA

VIII - REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Žalba protiv presude

a) Pravo na žalbu

Clan 203.

(1) Protiv presude donesene u prvom stepenu stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja u skladu s odredbama ovog zakona o dostavi, 30 dana nakon dostave prepisa presude, ako u ovom zakonu nije određen drugi rok. U mjenicnim i cekovnim sporovima taj rok je 15 dana.

(2) Blagovremeno podnesena žalba spriječava da presuda postane pravomoćna u dijelu koji se pobija žalbom.

(3) O žalbi protiv presude odlučuje drugostepeni sud.

Clan 204.

(1) Stranka se može odreci prava na žalbu od trenutka prijema presude.

(2) Do donošenja odluke drugostepenog suda stranka može odustati od već podnesene žalbe.

(3) Odricanje ili odustanak od žalbe ne može se opozvati.

b) Sadržaj žalbe

Clan 205.

Žalba mora sadržati:

- 1) oznacjenje presude protiv koje se izjavljuje žalba;
- 2) izjavu da se presuda pobija u cjelini ili u određenom dijelu;
- 3) razlog žalbe;
- 4) potpis podnositelja žalbe.

Clan 206.

(1) Ako žalba ne sadrži podatke iz clana 205. ovog zakona (nepotpuna žalba), prvostepeni sud ce rješanjem protiv kojeg nije dopuštena žalba pozvati žalitelja da u roku od osam dana dopuni ili ispravi žalbu.

(2) Ako žalitelj u roku iz stava 1. ovog clana ne postupi po traženju suda, sud ce rješanjem odbaciti žalbu kao nepotpunu.

Clan 207.

(1) U žalbi se ne mogu iznositi nove cinjenice i predlagati novi dokazi, osim ako žalitelj pruži dokaze da ih bez svoje krivnje nije mogao iznijeti odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave.

(2) Pozivajući se na nove cinjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te cinjenice utvrdile, a predlažuci nove dokaze, dužan je navesti cinjenice koje tim dokazima treba utvrditi.

(3) Prigovor zastare i prigovor radi prebijanja koji nisu izneseni pred prvostepenim sudom ne mogu se iznositi u žalbi.

(4) Ako su zbog iznošenja novih cinjenica i predlaganja novih dokaza uzrokovani troškovi u postupku u povodu žalbe, te ce troškove neovisno o ishodu spora podmirivati ona stranka koja je iznijela nove cinjenice, odnosno predložila nove dokaze.

c) Razlozi zbog kojih se presuda može pobijati

Clan 208.

(1) Presuda se može pobijati:

- 1) zbog povrede odredaba parnicnog postupka;
- 2) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrdenog cinjenicnog stanja;
- 3) zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

(2) Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog povrede odredaba parnicnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prisile ili prevare.

Clan 209.

Povreda odredaba parnicnog postupka postoji ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

Clan 210.

(1) Pogrešno ili nepotpuno utvrdeno cinjenicno stanje postoji kad je sud reku odlucnu cinjenicu pogrešno utvrdio, odnosno kad je nije utvrdio.

(2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to upućuju nove činjenice ili novi dokazi.

Član 211.

Pogrešna primjena materijalnog prava postoji kad sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebao primijeniti ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio.

d) Postupak po žalbi

Član 212.

Žalba se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Član 213.

(1) Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu, odbacit će rješenjem prvostepeni sud bez održavanja ročišta.

(2) Žalba je neblagovremena ako je podnesena nakon proteka zakonskog roka za njeno podnošenje.

(3) Žalba je nedopuštena ako je žalbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe, ili osoba koje se odrekla ili je odustala od žalbe, ili ako osoba koja je podnijela žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

Član 214.

(1) Primjerak blagovremene, potpune i dopuštene žalbe dostavit će prvostepeni sud protivnoj stranci odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana prijema žalbe. Protivna stranka može u roku od osam dana od prijema žalbe podnijeti tome sudu odgovor na žalbu.

(2) Primjerak odgovora na žalbu dostavit će prvostepeni sud žalitelju odmah, a najkasnije u roku od osam dana od prijema odgovora na žalbu.

(3) Neblagovremeno podnesen odgovor na žalbu neće se uzeti u razmatranje.

(4) Podnesci primljeni nakon prijema odgovora na žalbu ili nakon proteka roka za odgovor na žalbu neće se uzimati u razmatranje, osim ukoliko sud od stranke izricito zatraži dodatno izjašnjenje.

Član 215.

(1) Nakon prijema odgovora na žalbu ili nakon proteka roka za odgovor na žalbu, prvostepeni sud će žalbu i odgovor na žalbu, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti drugostepenom sudu najkasnije u roku od osam dana.

(2) Ako žalitelj tvrdi da su u prvostepenom postupku povrijeđene odredbe parničnog postupka, sudija prvostepenog suda dat će objašnjenje u povodu navoda žalbe koji se ticu tih povreda, a prema potrebi će provjeriti istinitost tih navoda u žalbi.

Clan 216.

(1) Kad spisi po žalbi stignu drugostepenom sudu, određuje se sudija izvjestitelj.

(2) Sudija izvjestitelj može, prema potrebi, od prvostepenog suda pribaviti izvještaj o povredama odredaba parnicnog postupka i zatražiti da se radi utvrđivanja tih povreda provedu provjere.

Clan 217.

(1) Drugostepeni sud odlucuje o žalbi u sjednici vijeca ili na osnovu održane rasprave.

(2) Drugostepeni sud ce zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja cinjenicnog stanja potrebno pred drugostepenim sudom utvrditi nove cinjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti vec izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parnicnog postupka u prvostepenom postupku potrebno održati raspravu pred drugostepenim sudom.

(3) Drugostepeni sud održat ce sjednicu vijeca, odnosno raspravu, u roku od 45 dana nakon što od prvostepenog suda primi spise po žalbi.

(4) Drugostepeni sud ce donijeti odluku u roku od 30 dana od dana održavanja sjednice vijeca na kojoj je odluceno o žalbi, odnosno, ako je održana rasprava, u roku od 30 dana od dana zaključenja rasprave.

Clan 218.

(1) Na raspravu se pozivaju stranke odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomocnici, a i oni svjedoci i vještaci za koje sud odluci da se saslušaju.

(2) Ako sa rasprave izostane žalitelj, rasprava se nece održati, a odluka ce se donijeti na osnovu navoda žalbe i odgovora na žalbu.

(3) Ako sa rasprave izostane stranka koja nije žalitelj, sud ce raspravljati o žalbi i donijeti odluku.

(4) U pozivu za raspravu stranka ce biti upozorena na posljedice nedolaska na raspravu.

Clan 219.

(1) Rasprava pred drugostepenim sudom pocinje kratkim izlaganjem izvjestitelja o stanju predmeta, bez iznošenja njegovog mišljenja o osnovanosti žalbe.

(2) Nakon toga procitat ce se presuda ili dio presude na koji se odnosi žalba, a prema potrebi i zapisnik o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom. Zatim ce žalitelj obrazložiti svoju žalbu, a protivna stranka odgovor na žalbu.

Clan 220.

Ako u cl. 217. do 219. ovog zakona nije što drugo određeno, odredbe ovog zakona o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom na odgovarajuci nacin se primijenuju i na raspravu pred drugostepenim sudom.

e) Granice ispitivanja prvostepene presude

Clan 221.

Drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom, u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeci po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parnicnog postupka koje se odnose na stranacku sposobnost i zastupanje.

f) Odluke drugostepenog suda o žalbi

Clan 222.

(1) Odluke drugostepenog suda donose se nakon vijecanja glasanjem.

(2) U prostoriji u kojoj se vijeca i glasa mogu biti prisutni samo clanovi vijeca i zapisnicar. Kad treba donijeti odluku o jednostavnijim pitanjima, vijece može odluku donijeti i u samom zasjedanju.

Clan 223.

(1) Predsjednik vijeca rukovodi vijecanjem i glasanjem i glasa posljednji. On se brine da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.

(2) Za svaku odluku vijeca potrebna je vecina glasova.

(3) Clanovi vijeca ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsjednik vijeca.

(4) Clan vijeca koji je pri glasanju o kojem ranijem pitanju ostao u manjini ne može se suzdržati od glasanja o pitanju o kojem se ima kasnije odluciti.

(5) Ako se u vezi pojedinih pitanja o kojima se odlucuje glasovi podijele na više razlicitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema vecinu, razdvojit ce se pitanja i glasanje ce se ponavljati sve dok se ne postigne vecina. Ako se u pogledu visine novcanog iznosa ili kolicine glasovi podijele na više od dva mišljenja, ponovo ce se raspravljati o razlozima za svako mišljenje. Ako se i nakon toga ne može postici vecina, glasovi dati za najveći novcani iznos ili kolicinu dodat ce se glasovima datim za najbliži manji novcani iznos ili kolicinu dok se ne postigne vecina.

Clan 224.

Drugostepeni sud može u sjednici vijeca ili na osnovu održane rasprave:

- 1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu;
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu;
- 3) ukinuti prvostepenu presudu i uputiti predmet prvostepenom sudu na ponovno sudenje;
- 4) ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu, ili
- 5) preinaciti prvostepenu presudu.

Clan 225.

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu odbacit ce drugostepeni sud rješenjem, ako to nije ucinio prvostepeni sud.

Clan 226.

Drugostepeni sud ce presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Clan 227.

(1) Drugostepeni sud ce u sjednici vijeca ili na osnovu održane rasprave rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti istom prvostepenom sudu radi održavanja nove glavne rasprave, ako utvrdi da postoji jedan od slijedecih razloga iznesenih u žalbi:

- 1) ako je protivno odredbama ovog zakona sud donio presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja;
- 2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostave nije dana mogucnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude;
- 3) ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;
- 4) ako je presudu donio sudija koji se po zakonu mora izuzeti.

(2) Ako drugostepeni sud utvrdi da je u postupku pred prvostepenim sudom odluceno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu o kome vec tece parnica ili o kojem je vec prije pravomocno presudeno ili koga se tužilac odrekao ili o kojem je vec zakljucena sudska nagodba, ukinut ce prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

(3) Ako drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku kao tužilac ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnicno nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomocnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vodenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku, ako vodenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede ukinut ce prvostepenu presudu i vratiti predmet nadležnom prvostepenom sudu ili ce ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

(4) Kad drugostepeni sud ukine presudu prvostepenog suda i predmet vrati istom sudu na ponovno sudenje, može narediti da se nova glavna rasprava održi pred drugim sudijom.

(5) U obrazloženju rješenja kojim se prvostepena presuda ukida treba navesti koje su odredbe parnicnog postupka povrijedene i u cemu se povrede sastoje.

Clan 228.

Prvostepeni sud je dužan, odmah po prijemu rješenja drugostepenog suda, odrediti pripremno rocište ili rocište za glavnu raspravu, koje ce se održati najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema rješenja drugostepenog suda, te izvesti sve parnicne radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja je upozorio drugostepeni sud u svom rješenju.

Clan 229.

Drugostepeni sud ce, u sjednici vijeca ili na osnovu održane rasprave, presudom preinaciti prvostepenu presudu, ako utvrdi da postoji jedan od slijedecih razloga iznesenih u žalbi:

- 1) ako je utvrdio da postoji povreda odredaba parnicnog postupka, osim u slucajevima iz clana 227. ovog zakona;

- 2) ako je u sjednici vijeca drugacijom ocjenom isprava i posredno izvedenih dokaza vec izvedenih pred prvostepenim sudom utvrdio drugacije cinjenicno stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi;
- 3) ako je nakon održane rasprave, na osnovu novih dokaza ili ponovnog izvođenja vec izvedenih dokaza, utvrdio drugacije cinjenicno stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi;
- 4) ako smatra da je cinjenicno stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo;
- 5) ako je utvrdio da je prvostepenom presudom prekoracen tužbeni zahtjev.

Clan 230.

Drugostepeni sud ne može preinaciti presudu na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona podnijela žalbu.

Clan 231.

U obrazloženju presude, odnosno rješenja, drugostepeni sud ce ocijeniti žalbene navode koji su od odlucnog znacaja.

Clan 232.

Drugostepeni sud dostavit ce svoju odluku strankama i drugim zainteresovanim osobama, kao i sudu prvog stepena.

2. Žalba protiv rješenja

Clan 233.

(1) Protiv rješenja prvostepenog suda dopuštena je žalba, ako u ovom zakonu nije određeno da žalba nije dopuštena.

(2) Ako ovaj zakon izricito određuje da posebna žalba nije dopuštena, rješenje prvostepenog suda može se pobijati samo u žalbi protiv konacne odluke.

Clan 234.

(1) Blagovremeno podnesena žalba zadržava izvršenje rješenja, ako ovim zakonom nije drugacije propisano.

(2) Rješenje protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba može se odmah izvršiti.

Clan 235.

Rješavajući o žalbi drugostepeni sud može:

- 1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu;
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi rješenje prvostepenog suda;
- 3) uvažiti žalbu i rješenje preinaciti ili ukinuti, te prema potrebi predmet vratiti na ponovni postupak.

Clan 236.

U postupku po žalbi protiv rješenja na odgovarajući će se način primjenjivati odredbe ovog zakona koje važe za žalbu protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom.

IX - VANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Revizija

Clan 237.

(1) Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravomoćne presude donesene u drugom stepenu u roku od 30 dana od dana dostave prepisa presude.

(2) Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 10.000 konvertibilnih maraka.

(3) Izuzetno, Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima, ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Clan 238.

O reviziji odlučuje Vrhovni sud Federacije.

Clan 239.

Podnesena revizija ne zadržava izvršenje pravomoćne presude protiv koje je izjavljena.

Clan 240.

(1) Revizija se može izjaviti:

- 1) zbog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ovog zakona koja je učinjena u postupku pred drugostepenim sudom;
- 2) zbog pogrešne primjene materijalnog prava;
- 3) zbog prekoracenja tužbenog zahtjeva, ako je ta povreda učinjena u postupku pred drugostepenim sudom.

(2) Revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Clan 241.

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojemu se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeci po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranacku sposobnost i zastupanje.

Clan 242.

Stranke mogu u reviziji iznositi nove cinjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na povrede odredaba parnicnog postupka koje su ucinjene u postupku pred drugostepenim sudom.

Clan 243.

Revizija se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu, u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Clan 244.

Neblagovremenu ili nepotpunu reviziju, odbacit ce rjesenjem prvostepeni sud, bez odrzavanja rocišta.

Clan 245.

(1) Primjerak blagovremene i potpune revizije prvostepeni sud ce dostaviti protivnoj stranci.

(2) U roku od osam dana od dana dostave revizije protivna stranka može podnijeti sudu odgovor na reviziju.

(3) Nakon prijema odgovora na reviziju ili nakon proteka roka za odgovor, prvostepeni sud dostavit ce reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, sa svim spisima, revizijskom sudu.

(4) Primjerak revizije i odgovora na reviziju dostavlja se i drugostepenom sudu.

Clan 246.

O reviziji revizijski sud odlucuje bez rasprave.

Clan 247.

(1) Nedopuštenu reviziju odbacit ce revizijski sud rjesenjem, kao i neblagovremenu ili nepotpunu reviziju, ako to, u granicama svojih ovlaštenja, nije ucinio prvostepeni sud.

(2) Revizija je nedopuštena ako ju je izjavila osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije, ili osoba koja je odustala od revizije, ili ako osoba koja je izjavila reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije ili ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podnijeti.

Clan 248.

Revizijski sud ce presudom odbiti reviziju kao neosnovanu, ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena.

Clan 249.

(1) Ako utvrdi da postoji povreda odredaba parnicnog postupka zbog koje se revizija može izjaviti, osim povreda određenih u st. 2. i 3. ovog clana, revizijski sud ce, s obzirom na prirodu povrede, presudom preinaciti presudu drugostepenog suda ili rješanjem ukinuti u cijelosti ili djelimicno presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno sudenje istom ili drugom vijecu drugostepenog suda, odnosno drugom nadležnom sudu.

(2) Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom odluceno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o kojem je vec prije pravomocno presudeno ili koga se tužilac odrekao ili o kojem je vec zakljucena sudska nagodba, revizijski sud ce ukinuti rješanjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

(3) Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom, kao tužilac ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnicno nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomocnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vodenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vodenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, revizijski sud ce s obzirom na prirodu povrede, postupiti prema odredbama st. 1. ili 2. ovog clana.

Clan 250.

(1) Ako revizijski sud utvrdi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom ce usvojiti reviziju i preinaciti pobijanu presudu.

(2) Ako revizijski sud ustanovi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka cinjenicno stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uvjeta za preinaku pobijane presude, rješanjem ce usvojiti reviziju, ukinuti u cijelosti ili djelimicno presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno sudenje istom ili drugom vijecu drugostepenog suda.

Clan 251.

Ako utvrdi da je pravomocnom presudom donesenom u drugom stepenu prekoracen tužbeni zahtjev, revizijski sud ce presudom preinaciti pobijanu presudu.

Clan 252.

Revizijski sud dostavlja svoje odluke strankama, kao i prvostepenom i drugostepenom sudu.

Clan 253.

Ako u cl. 237. do 252. ovog zakona nije što drugo određeno, u postupku povodom revizije na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati odredbe ovog zakona o žalbi protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom.

Clan 254.

(1) Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješanja drugostepenog suda kojim je postupak pravomocno završen.

(2) Revizija protiv rješenja iz stava 1. ovog clana nije dopuštena u sporovima u kojima ne bi bila dopuštena revizija protiv pravomocne presude.

(3) Revizija je uvijek dopuštena protiv rješenja drugostepenog suda kojim se podnesena žalba odbacuje, odnosno kojim se potvrđuje rješenje prvostepenog suda o odbacivanju revizije.

(4) U postupku u povodu revizije protiv rješenja na odgovarajući način će se primjenjivati odredbe ovog zakona o reviziji protiv presude.

2. Ponavljanje postupka

Clan 255.

Postupak koji je odlukom suda pravomocno završen može se na prijedlog stranke ponoviti:

- 1) ako je pri donošenju odluke sudjelovao sudija koji je po zakonu morao biti izuzet;
- 2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem nije bila data mogućnost da raspravlja pred sudom;
- 3) ako je u postupku kao tužilac ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili ako parnicno nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlaštenja za vođenje parnice, ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;
- 4) ako se odluka suda zasniva na lažnom iskazu svjedoka ili vještaka ili na ispravi koja je krivotvorena ili u kojoj je ovjeren neistinit sadržaj;
- 5) ako je do odluke suda došlo zbog krivičnog djela sudije, zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke, protivne stranke ili koje treće osobe;
- 6) ako stranka sazna za nove činjenice ili nade ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovu kojih je za stranku mogla biti donesena povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u prijašnjem postupku.

Clan 256.

(1) Iz razloga navedenih u članu 255. tac. 1. do 3. ovog zakona, ne može se zahtijevati ponavljanje postupka ako je taj razlog bio bez uspjeha iznesen u prijašnjem postupku.

(2) Zbog okolnosti navedenih u članu 255. tac. 1 i 6. ovog zakona, ponavljanje postupka može se dopustiti samo ako stranka bez svoje krivnje nije mogla te okolnosti iznijeti prije nego što je prijašnji postupak završen pravomocnom sudskom odlukom.

Clan 257.

(1) Prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se u roku od 30 dana, i to:

- 1) u slučaju iz člana 255. tačka 1. ovog zakona od dana kad je stranka saznala za taj razlog;
- 2) u slučaju iz člana 255. tačka 2. ovog zakona od dana kad je odluka dostavljena stranci;
- 3) u slučaju iz člana 255. tačka 3. ovog zakona, ako je u postupku kao tužilac ili tuženi sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku - od dana kad je odluka dostavljena toj osobi; ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnicno nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik - od dana kad je odluka dostavljena stranci odnosno njenom zakonskom zastupniku, ako zakonski

zastupnik odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlaštenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku - od dana kad je stranka saznala za taj razlog;

- 4) u slučajevima iz člana 255. tac. 4. i 5. ovog zakona - od dana kad je stranka saznala za pravomoćnu presudu u krivičnom postupku, a ako se krivični postupak ne može provesti, onda od dana kad je saznala za obustavu tog postupka ili za okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti;
- 5) u slučaju iz člana 255. tačka 6. ovog zakona - od dana kad je stranka mogla iznijeti sudu nove činjenice, odnosno nova dokazna sredstva.

(2) Ako bi rok određen u stavu 1. ovog člana počeo teći prije nego što je odluka postala pravomoćna, taj će se rok računati od pravomoćnosti odluke ako protiv nje nije bio izjavljen pravni lijek, odnosno od dostave pravomoćne odluke višeg suda izrečene u posljednjem stepenu.

(3) Nakon što protekne rok od pet godina od dana kad je odluka postala pravomoćna, prijedlog za ponavljanje postupka ne može se podnijeti, osim ako se ponavljanje traži iz razloga navedenih u članu 255. tac. 2. i 3. ovog zakona.

Član 258.

O prijedlogu za ponavljanje postupka odlučuje drugostepeni sud, i to sudija pojedinac koji nije sudjelovao u donošenju drugostepene odluke u prijašnjem postupku.

Član 259.

(1) Prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se uvijek sudu koji je donio odluku u prvom stepenu.

(2) U prijedlogu se posebno moraju navesti zakonska osnova po kojoj se traži ponavljanje, okolnosti iz kojih proizlazi da je prijedlog podnesen u zakonskom roku i dokazi kojima se potkrepljuju navodi predlagaca, te učiniti vjerovatnim da bi u ponovljenom postupku mogla za predlagaca biti donesena povoljnija odluka.

Član 260.

(1) Neblagovremene, nepotpune ili nedopuštene prijedloge za ponavljanje postupka odbacit će rješenjem prvostepeni sud bez održavanja ročišta.

(2) Ako prvostepeni sud ne odbaci prijedlog, dostavit će primjerak prijedloga protivnoj stranci koja ima pravo da u roku od 15 dana odgovori na prijedlog.

Član 261.

Nakon prijema odgovora na prijedlog ili nakon proteka roka za davanje odgovora, prvostepeni sud će prijedlog i odgovor na prijedlog, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti drugostepenom sudu najkasnije u roku od osam dana.

Član 262.

(1) Drugostepeni sud odlučuje o prijedlogu za ponavljanje postupka u pravilu bez održavanja rasprave.

(2) Ako sud ocijeni da je održavanje rasprave neophodno, postupit će u skladu s odredbama čl. 218. do 220. ovog zakona.

Clan 263.

(1) Nakon što drugostepeni sud donese odluku o prijedlogu, sudu prvog stepena vraća sve spise s dovoljnim brojem ovjerenih prepisa svoje odluke.

(2) U rješenju kojim se dopušta ponavljanje postupka izreci će se da se ukida odluka donesena u prijašnjem postupku.

(3) Protiv rješenja drugostepenog suda kojim se usvaja prijedlog za ponavljanje postupka žalba nije dopuštena.

(4) Žalba protiv rješenja drugostepenog suda kojim se odbija prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se istom sudu, koji o žalbi odlučuje u vijecu trojice sudija.

Clan 264.

(1) U ponovnom postupku pred prvostepenim sudom ne može postupati sudija koji je odlučivao u prijašnjem postupku.

(2) Prvostepeni sud će odrediti pripremno ročište odmah po prijemu rješenja drugostepenog suda, a najkasnije u roku od osam dana.

3. Odnos između prijedloga za ponavljanje postupka i revizije

Clan 265.

(1) Ako u roku za izjavljivanje revizije stranka podnese prijedlog za ponavljanje postupka samo iz razloga iz kojih se može izjaviti i revizija, smatrat će se da je stranka izjavila reviziju.

(2) Ako stranka izjavi reviziju iz razloga što je u prvostepenom ili drugostepenom postupku odlučeno o zahtjevu o kojem je već prije pravomocno presuđeno ili koga se tužilac već odrekao ili o kojem je sklopljena sudska nagodba, i istovremeno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka iz bilo kojeg razloga iz člana 255. ovog zakona, sud će prekinuti postupak u povodu prijedloga za ponavljanje postupka do završetka postupka po reviziji.

(3) Ako stranka izjavi reviziju iz bilo kojeg razloga, osim iz razloga navedenih u stavu 2. ovog člana, i istovremeno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka iz razloga iz člana 255. stav 1. tac. 4. i 5. ovog zakona, koji su potkrijepljeni pravomocnom presudom donesenom u krivičnom postupku, sud će prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka u povodu prijedloga za ponavljanje postupka.

(4) U svim ostalim slučajevima u kojima stranka izjavi reviziju i istovremeno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka, sud će odlučiti koji će postupak nastaviti, a koji prekinuti, uzimajući u obzir sve okolnosti, a osobito razloge zbog kojih su oba pravna lijeka podnesena i dokaze, koje su stranke predložile.

Clan 266.

(1) Odredbe člana 265. st. 1. i 3. ovog zakona, primijenit će se i kad je stranka najprije podnijela prijedlog za ponavljanje postupka, a nakon toga izjavila reviziju.

(2) U svim ostalim slučajevima u kojima stranka podnese prijedlog za ponavljanje postupka i nakon toga izjavi reviziju, sud će, u pravilu, prekinuti postupak po reviziji do završetka

postupka u povodu prijedloga za ponavljanje postupka, osim ako ustanovi da postoje ozbiljni razlozi da postupi drugacije.

Clan 267.

(1) Rješenje iz clana 265. ovog zakona donosi prvostepeni sud ako prijedlog za ponavljanje postupka stigne prvostepenom sudu prije nego što je predmet u povodu revizije upućen revizijskom sudu. Ako prijedlog za ponavljanje postupka stigne pošto je predmet u povodu revizije upućen revizijskom sudu, rješenje iz clana 265. ovog zakona, donosi revizijski sud.

(2) Rješenje iz clana 266. ovog zakona donosi prvostepeni sud, osim ako je predmet, u vrijeme kad revizija stigne prvostepenim sudu, u povodu prijedloga za ponavljanje postupka upućen višem sudu radi donošenja odluke, u kojem slučaju rješenje donosi viši sud.

(3) Protiv rješenja suda iz st. 1. i 2. ovog clana nije dopuštena žalba.

Dio treci

X - SUDSKE MJERE OSIGURANJA

Clan 268.

(1) Za odlucivanje o prijedlogu za osiguranje, ukljucujuci i osiguranje na imovini protivnika osiguranja koja se nalazi izvan Federacije odnosno Bosne i Hercegovine, koji je podnesen prije pokretanja parnicnog postupka kao i u toku tog postupka nadležan je sud koji postupuje po tužbenom zahtjevu. Odluku o mjeri osiguranja donosi sud koji postupuje u prvom stepenu, a neposredno viši sud kada je prijedlog za njeno donošenje podnesen nakon dostave predmeta tome sudu radi odlucivanja o pravnom lijeku.

(2) Nakon pravomocnosti odluke o tužbenom zahtjevu, o prijedlogu za osiguranje odlucuje sud koji bi bio nadležan za odlucivanje o tužbenom zahtjevu u prvom stepenu.

Clan 269.

(1) Mjera osiguranja može se odrediti:

- 1) ako predlagac osiguranja ucini vjerovatnim postojanje potraživanja ili prava, i
- 2) ako postoji opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja mogao spriječiti ili znatno otežati ostvarenje potraživanja, posebno time što će svoju imovinu oduzeti, prikriti, opteretiti ili na drugi način njom raspolagati odnosno promijeniti postojeće stanje stvari ili na neki drugi način štetno uticati na prava predlagaca osiguranja.

(2) Ako drugacije nije zakonom određeno, sud će odrediti mjeru osiguranja samo pod uslovom da predlagac osiguranja, u roku koji odredi sud, prema odredbama zakona o izvršnom postupku, da jamstvo za štetu koja bi protivniku osiguranja mogla nastati određivanjem i provođenjem mjere osiguranja. Ako predlagac osiguranja ne da jamstvo u određenom roku, sud će odbiti prijedlog za određivanje mjere osiguranja. Na njegov zahtjev, sud može osloboditi predlagaca osiguranja od obaveze davanja jamstva ako sud utvrdi da on nije u finansijskoj mogućnosti da jamstvo da.

(3) Bosna i Hercegovina, njeni entiteti, Brčko Distrikt BiH, kantoni, grad i općine su izuzeti od obaveze iz stava 2. ovog clana.

Clan 270.

Jemstvo iz clana 269. ovog zakona se vraća u roku od osam dana od dana prestanka važenja mjere osiguranja. Ukoliko u međuvremenu protivnik osiguranja podnese tužbu za naknadu štete, nadležni sud za postupanje u tom predmetu će odlučiti o važenju određenog jemstva.

Clan 271.

(1) Radi osiguranja novčanog potraživanja mogu se odrediti slijedeće mjere:

- 1) zabrana protivniku osiguranja da otudi, sakrije, optereti ili raspolaže određenom imovinom u vrijednosti koja je dovoljna za osiguranje potraživanja predlagaca osiguranja. Ova zabrana će se zabilježiti u odgovarajućim javnim registrima;
- 2) čuvanje imovine na koju se odnosi zabrana iz tačke 1. ovog stava i to polaganjem u depozit suda ako je to moguće ili predajom u posjed trećoj osobi;
- 3) zabrana dužniku protivnika osiguranja da isplati protivniku osiguranja potraživanje ili da mu preda stvar, kao i zabrana protivniku osiguranja da primi stvar, da naplati potraživanje i da njime raspolaže. Ova zabrana se može izreći i svakoj drugoj osobi od koje protivnik osiguranja može zahtijevati isplatu ili predaju stvari.
- 4) predbilježba založnog prava na nekretnini protivnika osiguranja ili na pravu uknjiženom na nekretnini do vrijednosti dosuđenog glavnog potraživanja sa kamatama i troškovima.

(2) Mjera iz stava 1. tačka 4. ovog clana može se odrediti samo ukoliko o potraživanju povjerioca već postoji odluka suda koja nije postala izvršna.

(3) Rješenja o određivanju mjera osiguranja iz stava 1. ovog clana, dostavljaju se protivniku osiguranja, dužniku protivnika osiguranja, ako je potrebno, i odgovarajućim javnim registrima. Mjera osiguranja smatra se provedenom dostavom protivniku osiguranja ili dužniku protivnika osiguranja, ako mu se dostavlja, ili odgovarajućem javnom registru, ovisno o tome koji je od ova tri datuma prijema raniji po vremenu.

(4) Na području gdje ne postoje zemljišne knjige, mjere osiguranja iz ovog clana će se provesti primjenom odgovarajućih pravila izvršnog postupka.

Clan 272.

(1) Radi osiguranja potraživanja koje je upravljeno na određenu stvar ili njen dio mogu se odrediti slijedeće mjere osiguranja:

- 1) zabrana protivniku osiguranja otudjenja, sakrivanja, opterećenja ili raspolaganja imovinom na koju je upravljeno potraživanje. Ako se imovina nalazi u Bosni i Hercegovini, ova zabrana će se zabilježiti u odgovarajućim javnim registrima;
- 2) čuvanje imovine na koju se odnosi zabrana iz tačke 1. ovog stava i to polaganjem u depozit suda, ako je to moguće, ili predajom u posjed trećoj osobi;
- 3) zabrana protivniku osiguranja da poduzima radnje koje mogu nanijeti štetu imovini na koju je upravljeno potraživanje ili nalog protivniku osiguranja da obavi određene radnje potrebne da bi se sačuvala imovina ili da bi se održalo postojeće stanje stvari;
- 4) ovlaštenje predlagacu osiguranja da poduzme određene aktivnosti.

(2) Odredbe st. 3. i 4. clana 271. ovog zakona primijenjuju se i u slučaju osiguranja potraživanja upravljenih na određenu stvar ili jedan njen dio.

(3) Mjere osiguranja iz ovog clana ne smiju u cijelosti obuhvatiti zahtjev koji se njima obezbjeđuje.

Clan 273.

(1) Radi osiguranja drugih prava ili održavanja postojećeg stanja, mogu se izreci slijedeće mjere osiguranja:

- 1) zabrana protivniku osiguranja da poduzima određene aktivnosti ili nalog da poduzme određene aktivnosti u cilju održavanja postojećeg stanja ili sprječavanja nastanka štete suprotnoj stranci;
- 2) ovlaštenje predlagacu osiguranja da poduzme određene aktivnosti;
- 3) povjeravanje određene imovine protivnika osiguranja trećoj osobi na čuvanje i staranje;
- 4) odlaganje postupka izvršenja po prijedlogu trećih osoba, pod uslovima predviđenim zakonom kojim se uređuje izvršni postupak; i
- 5) druge mjere koje sud odredi kao neophodne za osiguranje tužbenog zahtjeva predlagaca osiguranja.

(2) Odredba clana 271. stav 3. na odgovarajući način se primjenjuje i na mjere osiguranja iz stava 1. ovog clana.

Clan 274.

(1) Protivnik osiguranja koji postupi suprotno odluci suda o zabrani da otudi, sakrije, optereti ili raspolaže imovinom odgovoran je po pravilima građanskog prava. Nakon zabilježbe zabrane, sve dok takva zabrana traje, nije moguć upis u registar bilo kakvih promjena prava nastalih na osnovu dobrovoljnog raspolaganja protivnika osiguranja.

(2) Otudjenje ili opterećenje suprotno nalogu suda o zabrani da otudi, sakrije, optereti ili raspolaže imovinom nema pravni učinak prema predlagacu, osim ako ima mjesta primjeni pravila o zaštiti savjesnog sticaoca.

(3) Odredbe st. 1. i 2. ovog clana, na odgovarajući način se primjenjuju i u slučaju postupanja osoba suprotno odluci suda o određivanju drugih mjera osiguranja.

(4) Mjerom osiguranja ne stiče se založno pravo, osim u slučaju opravdanja predbilježbe založnog prava iz tačke 4. stava 1. clana 271. ovog zakona.

Clan 275.

Sud može, s obzirom na okolnosti slučaja, odrediti više mjera osiguranja, ako je to potrebno.

Clan 276.

(1) Mjera osiguranja može se predložiti prije pokretanja i tokom sudskog postupka te nakon završetka tog postupka, sve dok izvršenje ne bude provedeno.

(2) Prijedlog se podnosi u pismenoj formi. Ako je vezan za parnicni postupak koji je u toku, prijedlog se može iznijeti i usmeno na ročištu.

(3) U prijedlogu za određivanje mjere osiguranja predlagac osiguranja mora istaci zahtjev u kojem će označiti potraživanje čije osiguranje traži, odrediti kakvu mjeru traži, sredstva i predmet mjera osiguranja. U prijedlogu se moraju navesti činjenice na kojima se zasniva tužbeni

zahtjev, te predložiti dokazi kojima se ti navodi potkrepljuju. Predlagac osiguranja dužan je dokaze, ako je to moguće, priložiti uz prijedlog.

(4) Na usmeno podneseni prijedlog za određivanje mjera osiguranja na odgovarajući način se primjenjuju odredbe stava 3. ovog člana.

Član 277.

(1) Osim u slučajevima određenim ovim zakonom, mjera osiguranja ne može se odrediti ako protivnik osiguranja nije imao mogućnost da se o prijedlogu za njeno određivanje izjasni.

(2) Prijedlog za određivanje mjere osiguranja sud zajedno sa priložima dostavlja protivniku osiguranja uz obavijest da protivnik osiguranja može podnijeti pismeni odgovor na prijedlog za određivanje mjere osiguranja u roku od osam dana.

Član 278.

(1) Na prijedlog predlagaca osiguranja, istaknut sa prijedlogom za određivanje mjere osiguranja, sud može odrediti privremenu mjeru osiguranja bez prethodnog obavještanja i saslušanja protivnika osiguranja ako predlagac osiguranja učini vjerovatnim da je mjera osiguranja osnovana i hitna i da bi se drugacijim postupanjem izgubila svrha mjere osiguranja.

(2) Sud dostavlja odluku iz stava 1. ovog člana protivniku osiguranja odmah. Protivnik osiguranja u roku od tri dana u svom odgovoru može osporiti razloge za određivanje privremene mjere osiguranja, nakon čega sud mora zakazati ročište u naredna tri dana. Odgovor protivnika osiguranja mora biti obrazložen.

(3) Nakon održanog ročišta iz stava 2. ovog člana, sud će posebnim rješenjem ukinuti rješenje o određivanju privremene mjere ili zamijeniti to rješenje novim rješenjem o određivanju mjere osiguranja, u skladu sa članom 279. ovog zakona. Protiv novog rješenja o određivanju mjere osiguranja dopuštena je žalba u skladu s članom 282. ovog zakona.

Član 279.

(1) U rješenju o određivanju mjere osiguranja sud će odrediti vrstu mjere, sredstva kojima će se ona prinudno ostvariti i predmet mjere osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila sudskog izvršnog postupka. Sud će po službenoj dužnosti dostaviti rješenje o određivanju mjere osiguranja nadležnom izvršnom sudu radi njenog prinudnog provođenja i odgovarajućim javnim registrima radi upisa.

(2) Ako je radi ostvarenja naloga ili zabrane koji su izrečeni u rješenju o određivanju mjere osiguranja potrebno izmijeniti sredstva ili predmete osiguranja predlagac osiguranja može predložiti tu izmjenu u istom postupku, na osnovu već izrečenih naloga ili zabrana.

(3) Rješenje o određivanju mjere osiguranja ima učinak rješenja o izvršenju iz zakona o izvršnom postupku. Mjera osiguranja obavezuje stranke u postupku, kao i osobe koje su u vezi s njima, nakon što prime obavijest o izdavanju mjere osiguranja.

(4) Rješenja iz st. 1. i 2. ovog člana, moraju biti obrazložena.

(5) U slučaju određivanja mjere osiguranja po službenoj dužnosti, sud će na odgovarajući način primijeniti odredbe ovog člana.

Clan 280.

(1) Kada je mjera osiguranja određena prije podnošenja tužbe, odlukom o određivanju mjere osiguranja odredit će se rok ne duži od 30 dana u kojem predlagac osiguranja mora podnijeti tužbu.

(2) Predlagac osiguranja podnosi sudu dokaz da je pokrenuo postupak u skladu sa stavom 1. ovog člana.

Clan 281.

(1) Izrecena mjera osiguranja ostaje na snazi do naredne odluke suda o mjeri osiguranja.

(2) Ukoliko tužbeni zahtjev nije usvojen prvostepenom presudom, nadležni sud može mjeru osiguranja ostaviti na snazi dok odluka o tužbenom zahtjevu ne postane pravosnažna.

(3) Izrecena mjera osiguranja ostaje na snazi najduže do isteka roka od 30 dana po nastupanju uslova za prinudno izvršenje.

(4) Mjeru osiguranja upisanu u javne knjige sud briše po službenoj dužnosti.

Clan 282.

(1) Protiv prvostepenog rješenja o mjeri osiguranja može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

(2) Žalba se dostavlja protivniku osiguranja koji može u roku od tri dana od njenog prijema podnijeti sudu odgovor na žalbu.

(3) O žalbi odlučuje drugostepeni sud u roku od 15 dana od dana dostavljanja prvostepenom sudu odgovora na žalbu ili isteka roka za podnošenje odgovora na žalbu.

(4) Žalba ne odlaže izvršenje rješenja iz stava 1. ovog člana.

(5) Žalba protiv rješenja o određivanju mjere osiguranja koje je u prvom stepenu izdao kantonalni sud ili Vrhovni sud Federacije, nije dopuštena.

(6) Žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri osiguranja nije dopuštena.

Clan 283.

(1) Ako su izrecene mjere određene članom 271. stav 1. tačka 1. i 2. i članom 272. stav 1. tačka 1. i 2. ovog zakona, sud će na prijedlog protivnika osiguranja ili cuvara odrediti prodaju pokretnih stvari koje su podložne brzom kvarenju ili ako postoji opasnost od znatnog pada cijene tih stvari.

(2) Prodaja stvari iz stava 1. ovog člana, obaviti će se po pravilima o izvršenju na pokretnim stvarima.

(3) Ako je određena mjera osiguranja iz člana 271. stav 1. tačka 3. ovog zakona, sud može, na prijedlog predlagaca osiguranja ili protivnika osiguranja, odrediti da se na predlagaca osiguranja prenese pravo na ispunjenje potraživanja, u slučaju u kojem postoji opasnost da se to potraživanje, zbog zakašnjenja u njegovu ostvarenju, neće moći realizovati ili da će se izgubiti pravo na regres prema trećim osobama.

(4) Iznos koji se dobije prodajom pokretnih stvari ili naplatom potraživanja čuvat će se u sudskom depozitu dok se ne obustavi mjera osiguranja ili dok predlagac osiguranja ne predloži izvršenje, a najduže 30 dana pošto potraživanje postane izvršno. Druge koristi dobivene ostvarenjem potraživanja položiti će se u sudski depozit ako je to moguće, ili će se na koji drugi način odrediti njihovo čuvanje do obustave mjere osiguranja, odnosno dok predlagac osiguranja ne predloži izvršenje, ali najduže 30 dana pošto potraživanje postane izvršno.

Član 284.

(1) Predlagac osiguranja može u prijedlogu za određivanje mjere osiguranja ili naknadno izjaviti da se, umjesto mjere osiguranja, zadovoljava davanjem određenog jemstva od strane protivnika osiguranja.

(2) Davanje jemstva umjesto mjere osiguranja može se odrediti i na prijedlog protivnika osiguranja ukoliko se sa tim prijedlogom saglasi predlagac osiguranja.

Član 285.

(1) Ako predlagac osiguranja u roku određenim rješenjem o određivanju mjere osiguranja ne podnese dokaz iz člana 280. ovog zakona, sud će obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje.

(2) Na prijedlog protivnika osiguranja postupak će se obustaviti i ukinuti provedene radnje, ako su se okolnosti zbog kojih je mjera određena kasnije promijenile tako da više nije potrebna.

(3) Sud će na prijedlog protivnika osiguranja obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje i u slijedecim slučajevima:

- 1) ako protivnik osiguranja položi sudu dužni iznos potraživanja koje se obezbjeđuje, s kamatama i troškovima;
- 2) ako protivnik osiguranja učini vjerovatnim da je potraživanje u vrijeme donošenja rješenja o određivanju mjere osiguranja već bilo naplaceno ili dovoljno obezbijeđeno;
- 3) ako je pravomocno utvrđeno da potraživanje nije nastalo ili da je prestalo.

(4) U slučajevima iz st. 1. i 3. tac. 2. i 3. ovog člana, troškove prouzrokovane određivanjem i provođenjem mjere osiguranja predlagac osiguranja dužan je nadoknaditi protivniku osiguranja.

Član 286.

(1) Troškove nastale u toku postupka osiguranja prethodno podmiruje predlagac osiguranja.

(2) Ako je prijedlog za određivanje mjere osiguranja podnesen tokom parničnog ili drugog sudskog postupka, sud nadležan za odlučivanje o tužbenom ili drugom zahtjevu će odlučiti ko podmiruje troškove izdavanja i provođenja mjera osiguranja.

Član 287.

Predlagac osiguranja ima po opštim pravilima imovinskog prava pravo na naknadu štete koja mu je nanesena nepostupanjem osoba koje su bile dužne postupiti po rješenju o određivanju mjere osiguranja.

Clan 288.

Protivnik osiguranja ima po opštim pravilima imovinskog prava prema predlagacu osiguranja pravo na naknadu štete koja mu je nanesena mjerom osiguranja za koju je utvrđeno da je bila neosnovana ili koju predlagac osiguranja nije opravdao.

Clan 289.

Potraživanja naknade štete iz cl. 287. i 288. ovog zakona zastarjevaju u roku od godinu dana od prestanka važenja rješenja kojim je mjera osiguranja izrecena.

Clan 290.

Mjere osiguranja provodi sud koji bi bio nadležan za provođenje izvršenja pravomoćne presude.

Dio četvrti

OPCE ODREDBE

XI - STRANKE I NJIHOVI ZAKONSKI ZASTUPNICI

Clan 291.

(1) Stranka u postupku može biti svaka fizička i pravna osoba.

(2) Posebnim propisima može se odrediti ko može biti stranka u postupku osim fizičkih i pravnih osoba.

(3) Parnični sud može, izuzetno, s pravnim učinkom u određenoj parnici, priznati svojstvo stranke i onim oblicima udruživanja koji nemaju stranacku sposobnost prema odredbama st. 1. i 2. ovog člana, ako utvrdi da, s obzirom na predmet spora, u suštini udovoljavaju bitnim uslovima za sticanje stranacke sposobnosti, a osobito ako raspolažu imovinom na kojoj se može provesti izvršenje.

(4) Protiv rješenja iz stava 3. ovog člana, kojim se priznaje svojstvo stranke u parnici nije dopuštena posebna žalba.

Clan 292.

(1) Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku (parnična sposobnost).

(2) Punoljetna osoba kojoj je djelimično ograničena poslovna sposobnost parnično je sposobna u granicama svoje poslovne sposobnosti.

(3) Maloljetnik koji nije stekao potpunu poslovnu sposobnost parnično je sposoban u granicama u kojima mu se priznaje poslovna sposobnost.

Clan 293.

(1) Stranku koja nema parničnu sposobnost zastupa njen zakonski zastupnik.

(2) Zakonski zastupnik određuje se zakonom ili aktom nadležnog organa vlasti donesenim na osnovu zakona.

(3) U toku cijelog postupka sud će, po službenoj dužnosti, paziti može li osoba koja se pojavljuje kao stranka u postupku biti stranka u postupku i je li parnicno sposobna, zastupa li parnicno nesposobnu stranku njen zakonski zastupnik i ima li zakonski zastupnik posebna ovlaštenja kad su ona potrebna.

Clan 294.

(1) Zakonski zastupnik može u ime stranke poduzimati sve radnje u postupku, ali ako je za podnošenje ili povlačenje tužbe, za priznanje odnosno za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zaključenje nagodbe ili za poduzimanje drugih radnji u postupku u posebnim propisima određeno da zastupnik mora imati posebna ovlaštenja, on može te radnje poduzimati samo ako ima takva ovlaštenja.

(2) Osoba koja se pojavljuje kao zakonski zastupnik dužna je na zahtjev suda dokazati da je zakonski zastupnik. Kad je za poduzimanje određenih radnji u postupku potrebno posebno ovlaštenje, zakonski zastupnik dužan je dokazati da ima takvo ovlaštenje.

(3) Kad sud ustanovi da zakonski zastupnik osobe pod starateljstvom ne pokazuje potrebnu pažnju u zastupanju, obavijestit će o tome organ starateljstva. Ako bi zbog propuštanja zastupnika mogla nastati šteta za osobu pod starateljstvom, sud će zastati s postupkom i predložiti da se odredi drugi zakonski zastupnik.

Clan 295.

(1) Kad sud utvrdi da osoba koja se pojavljuje kao stranka ne može biti stranka u postupku, a taj se nedostatak može otkloniti, pozvat će tužioca da izvrši potrebne ispravke u tužbi ili će poduzeti druge mjere da bi se postupak mogao nastaviti s osobom koja može biti stranka u postupku.

(2) Isto tako, kad sud utvrdi da stranka nema zakonskog zastupnika ili da zakonski zastupnik nema posebna ovlaštenja kad su ona potrebna, zatražit će da nadležni organ starateljstva postavi staraoca parnicno nesposobnoj osobi, odnosno pozvat će zakonskog zastupnika da pribavi posebna ovlaštenja ili će poduzeti druge mjere koje su potrebne da bi parnicno nesposobna strana bila pravilno zastupana.

(3) Sud će odrediti stranci rok za otklanjanje nedostataka iz st. 1. i 2. ovog clana. Dok se ne otklone ti nedostaci, mogu se u postupku poduzimati samo one radnje zbog čije bi odgode mogle nastati štetne posljedice za stranku.

(4) Ako se nedostaci iz st. 1. i 2. ovog clana ne mogu otkloniti ili ako određeni rok bezuspješno protekne, sud će rješenjem ukinuti radnje provedene u postupku ako su zahvacene tim nedostacima i odbaciti tužbu ako su nedostaci takve prirode da sprečavaju daljnje vodenje parnice.

(5) Protiv rješenja kojim se naređuju mjere za otklanjanje nedostataka nije dopuštena žalba.

Clan 296.

(1) Ako se tokom postupka pred prvostepenim sudom pokaže da bi redovan postupak oko postavljanja zakonskog zastupnika tuženom trajao dugo, tako da bi zbog toga za jednu ili obje stranke mogle nastati štetne posljedice, sud će tuženom postaviti privremenog zastupnika.

(2) Uz uvjet iz stava 1. ovog člana, sud će postaviti tuženom privremenog zastupnika osobito u slučajevima:

- 1) ako tuženi nije parnicno sposoban, a nema zakonskog zastupnika,
- 2) ako postoje protivni interesi tuženog i njegovog zakonskog zastupnika,
- 3) ako obje stranke imaju istog zakonskog zastupnika,
- 4) ako je boravište tuženog nepoznato, a tuženi nema punomocnika,
- 5) ako se tuženi ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju punomocnika u Federaciji, nalaze u inostranstvu, a dostava se nije mogla obaviti.

(3) O postavljanju privremenog zastupnika, sud će bez odgadanja obavijestiti organ starateljstva, a i stranke kad je to moguće.

Član 297.

(1) Privremeni zastupnik ima u postupku za koji je postavljen sva prava i dužnosti zakonskog zastupnika.

(2) Ta prava i dužnosti privremeni zastupnik obavlja sve dok se tuženi ili njegov punomocnik ne pojavi pred sudom, odnosno dok organ starateljstva ne obavijesti sud da je postavio staraoca.

Član 298.

Ako je privremeni zastupnik postavljen tuženom iz razloga navedenih u članu 296. stav 2. tac. 4. i 5. ovog zakona, sud će u roku od osam dana izdati oglas koji će objaviti u "Službenim novinama Federacije BiH", službenom glasniku kantona i na oglasnoj ploči suda.

Član 299.

Parnicna sposobnost u Federaciji procjenjuje se po zakonima Federacije.

XII – PUNOMOCNICI

Član 300.

(1) Stranke mogu poduzimati radnje u postupku osobno ili preko punomocnika.

(2) Stranka koju zastupa punomocnik može uvijek doći pred sud i davati izjave pored svog punomocnika, ali suprotnu stranu, svjedoke i vještake može ispitivati samo preko punomocnika, ako je on prisutan na glavnoj raspravi.

Član 301.

(1) Punomocnik može biti advokat, advokatsko društvo ili uposlenik službe za besplatnu pravnu pomoć, kao i, za pravne osobe uposlenik te pravne osobe, a za fizičke osobe braćni odnosno vanbraćni drug stranke ili srodnik stranke po krvi ili po tazbini.

(2) Ako sud utvrdi da punomocnik koji je advokat ne obavlja svoju dužnost u skladu sa Zakonom o advokaturi, sud će o tome izvijestiti nadležnu advokatsku komoru, i, ako je to moguće, stranku koju advokat zastupa.

Clan 302.

Radnje u postupku što ih punomocnik poduzima u granicama punomoci imaju isti pravni ucinak kao da ih je poduzela sama stranka.

Clan 303.

(1) Stranka može izmijeniti ili opozvati izjavu svog punomocnika na rocištu na kome je ta izjava data.

(2) Ako je punomocnik priznao koju cinjenicu na rocištu na kojem stranka nije bila prisutna ili je koju cinjenicu priznao u podnesku, a stranka to priznanje kasnije izmijeni ili opozove, sud ce cijeniti obje izjave prema clanu 125. stav 2. ovog zakona.

Clan 304.

Stranka može ovlastiti punomocnika da poduzima samo odredene radnje ili da poduzima sve radnje u postupku.

Clan 305.

Ako je stranka izdala advokatu punomoc za vodenje parnice, a nije pobliže odredila ovlaštenja u punomoci, advokat je ovlašten na temelju takve punomoci:

- 1) obavljati sve radnje u postupku, a os obito podnijeti tužbu, povuci je, dati odgovor na tužbu, priznati tužbeni zahtjev ili se odreci tužbenog zahtjeva, zakljuciti nagodbu, podnijeti pravni lijek i odreci se ili odustati od njega, te zahtijevati izdavanje mjera osiguranja;
- 2) stavljati zahtjev za izvršenje ili osiguranje i poduzimati potrebne radnje u postupku, u povodu takvog zahtjeva;
- 3) od protivne stranke primiti dosudene troškove;
- 4) pismeno ovlastiti drugog advokata na poduzimanje samo pojedinih radnji u postupku, osim zastupanja na glavnoj raspravi.

Clan 306.

Advokata kojem je stranka izdala punomoc može, uz izricito ovlaštenje stranke, zamjenjivati drugi advokat, a pred sudom prvog stepena i advokatski pripravnik koji je kod njega zaposlen.

Clan 307.

Ako stranka u punomoci nije pobliže odredila ovlaštenja punomocnika, punomocnik koji nije advokat može na osnovu takve punomoci obavljati sve radnje u postupku, ali mu je uvijek potrebno izricito ovlaštenje za povlacenje tužbe, za priznanje ili za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zakljucenje nagodbe, za odricanje ili odustanak od pravnog lijeka i za prenošenje punomoci na drugu osobu, te za podnošenje vanrednih pravnih lijekova.

Clan 308.

- (1) Stranka izdaje punomoc pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.

(2) Stranka koja nije pismena ili nije u stanju potpisati se stavit će na pismenu punomoc umjesto potpisa otisak prsta. Ako se u tom slučaju punomoc izdaje osobi koja nije advokat, potrebno je prisustvo dvojice svjedoka koji će se potpisati na punomoci.

(3) Ako posumnja u istinitost pismene punomoci, sud može rješenjem odrediti da se podnese ovjerena punomoc. Protiv tog rješenja nije dopuštena žalba.

Clan 309.

(1) Punomocnik je dužan pri prvoj radnji u postupku podnijeti punomoc.

(2) Sud može dopustiti da radnje u postupku za stranku privremeno obavi osoba koja nije podnijela punomoc, ali će istovremeno narediti toj osobi da naknadno u određenom roku podnese punomoc ili odobrenje stranke za obavljanje parnicnih radnji.

(3) Dok ne protekne rok za podnošenje punomoci, sud će odgoditi donošenje odluke. Ako taj rok bezuspješno protekne, sud će nastaviti postupak, ne uzimajući u obzir radnje koje je obavila osoba bez punomoci.

(4) Sud je dužan tokom cijelog postupka paziti je li osoba koja se pojavljuje kao punomocnik ovlaštena za zastupanje. Ako sud utvrdi da osoba koja se pojavljuje kao punomocnik nije ovlaštena za zastupanje, ukinut će parnicne radnje što ih je ta osoba poduzela, ako te radnje nije stranka naknadno odobrila.

Clan 310.

(1) Stranka može punomoc u svako vrijeme opozvati, a punomocnik je može u svako vrijeme otkazati.

(2) Opozivanje, odnosno otkaz punomoci mora se saopćiti sudu pred kojim se vodi postupak pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.

(3) Opozivanje, odnosno otkaz punomoci važi za protivnu stranku od trenutka kad joj je saopćen.

(4) Poslije otkaza punomoci, punomocnik je dužan još 15 dana obavljati radnje za osobu koja mu je izdala punomoc, ako je potrebno da od nje otkloni kakvu štetu koja bi u to vrijeme mogla nastati.

Clan 311.

(1) Ako je punomocniku dato ovlaštenje da može obavljati sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njen zakonski zastupnik, umre ili postane poslovno nesposobna ili ako zakonski zastupnik bude razriješen dužnosti, punomocnik je ovlašten i nadalje poduzimati radnje u postupku, ali nasljednik, odnosno novi zakonski zastupnik, može opozvati punomoc.

(2) U slučajevima navedenim u stavu 1. ovog clana, punomocniku koji nije advokat uvijek prestaju ovlaštenja koja se u punomoci moraju izricito navesti (clan 307.).

Clan 312.

(1) Prestankom pravne osobe prestaje i punomoc koju je ona izdala.

(2) U slučaju stečaja, punomoc koju je izdao stečajni dužnik prestaje kad prema važećim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka.

(3) Izuzetno od odredaba st. 1. i 2. ovog člana, punomoćnik je dužan još 15 dana obavljati radnje u postupku ako je potrebno da od stranke otkloni štetu.

XIII – JEZIK U POSTUPKU

Član 313.

Pozivi, odluke i druga sudska pismena upućuju se strankama i drugim sudionicima u postupku na jednom od jezika iz člana 6. ovog zakona.

Član 314.

Stranke i drugi sudionici u postupku pri sudjelovanju u postupku upotrebljavaju jedan od jezika iz člana 6. ovog zakona.

Član 315.

(1) Stranke i umješaci koji ne poznaju nijedan od jezika iz člana 6. ovog zakona osigurat će o svom trošku usmeno i pismeno prevodenje procesnih radnji koje poduzimaju, kao i druga usmena i pismena prevodenja za svoje potrebe.

(2) Stranke i umješaci dužni su osigurati i prevodenje koje se odnosi na izvođenje dokaza koje su predložili.

(3) Prevodenje obavljaju tumaci.

XIV - VRIJEDNOST SPORA

Član 316.

(1) Tužilac je dužan u tužbi označiti vrijednost predmeta spora, osim u slučajevima u kojima se vrijednost spora ne može izraziti u novcu.

(2) Kao vrijednost predmeta spora uzima se u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva.

(3) Kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna traženja ne uzimaju se u obzir pri određivanju vrijednosti spora ako ne čine glavni zahtjev.

Član 317.

Ako se zahtjev odnosi na buduća davanja koja se ponavljaju, vrijednost predmeta spora računa se po njihovom zbiru, ali najviše do iznosa koji odgovara zbiru davanja za vrijeme od pet godina.

Član 318.

(1) Ako jedna tužba protiv istog tuženog obuhvata više zahtjeva koji se zasnivaju na istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, vrijednost se određuje po zbiru vrijednosti svih zahtjeva.

(2) Ako zahtjevi u tužbi proizilaze iz raznih osnova, ili su istaknuti protiv više tuženih, vrijednost se određuje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva.

Clan 319.

Kad se spor vodi o postojanju najamnog ili zakupnog odnosa, ili iz odnosa korištenja stana, odnosno poslovnih prostorija, vrijednost se racuna prema jednogodišnjoj najamnini, odnosno zakupnini, osim ako je rijec o najamnomo ili zakupnom odnosu zaključenom na kraće vrijeme.

Clan 320.

Ako se tužbom zahtijeva samo davanje osiguranja određenog potraživanja ili ustanovljenje založnog prava, vrijednost predmeta spora određuje se prema iznosu potraživanja koje treba osigurati, ali ako predmet zaloga ima manju vrijednost od potraživanja koje treba osigurati, kao vrijednost predmeta spora uzet će se vrijednost predmeta zaloga.

Clan 321.

(1) Ako se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, ali tužilac u tužbi navede da pristaje da umjesto udovoljenja tom zahtjevu primi određeni novčani iznos, kao vrijednost predmeta spora uzet će se taj iznos.

(2) U drugim slučajevima, kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužilac u tužbi naznačio.

(3) Ako je u slučaju iz stava 2. ovog člana, tužilac vrijednost predmeta spora suviše visoko ili suviše nisko naznačio, sud će najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano, onda na glavnoj raspravi prije početka rasprave o glavnoj stvari, brzo i na prikladan način provjeriti tačnost naznačene vrijednosti, te rješenjem odrediti vrijednost predmeta spora.

(4) Protiv rješenja iz stava 3. ovog člana nije dopuštena posebna žalba.

Clan 322.

Ako novčani iznos nije izražen u konvertibilnim markama, već u drugoj valuti, vrijednost predmeta spora se utvrđuje u konvertibilnim markama, po srednjem kursu odnosne valute koji je utvrdila nadležna finansijska organizacija u vrijeme podnošenja tužbe.

XV – ROKOVI I ROCIŠTA

1. Rokovi

Clan 323.

(1) Ako rok nije određen zakonom, određuje ga sud s obzirom na okolnosti slučaja.

(2) Rok koji sud odredi izuzetno se može produžiti na prijedlog zainteresovane osobe ako za to postoje opravdani razlozi.

(3) Prijedlog za produženje roka se mora podnijeti prije protoka roka čije se produženje traži.

(4) Protiv rješenja o produženju roka nije dopuštena žalba.

Clan 324.

(1) Rokovi se racunaju na dane, mjesece i godine.

(2) Ako je rok određen na dane, u rok se ne uracunava dan kad je dostava ili saopćenje obavljeno, odnosno dan u koji pada događaj otkad treba racunati trajanje roka, već se za početak roka uzima prvi iduci dan.

(3) Rokovi određeni na mjesece, odnosno na godine završavaju se protekom onog dana posljednjeg mjeseca, odnosno godine, koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema tog dana u posljednjem mjesecu, rok se završava posljednjeg dana tog mjeseca.

(4) Ako posljednji dan roka pada na državni praznik ili u nedjelju ili u koji drugi dan kad sud ne radi, rok istječe protekom prvog iduceg radnog dana.

Clan 325.

(1) Kad je podnesak vezan za rok, smatra se da je podnesen u roku ako je prije nego što rok protekne predan nadležnom sudu.

(2) Ako je podnesak upućen preko pošte preporučenom pošiljkom ili telegrafski, dan predaje pošti smatra se danom predaje sudu kojem je upućen, a ako je podnesak upućen telefaksom, danom predaje smatra se dan prijema telefaksa u sudu.

(3) Ako je podnesak upućen elektronskom poštom, kao vrijeme predaje sudu smatra se vrijeme koje je naznačeno na verifikaciji kvalifikovanog elektronskog potpisa.

(4) Ako je podnesak upućen telegrafski, a ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, smatrat će se da je podnesen u roku ako uredan podnesak naknadno bude predat sudu ili bude upućen sudu preporučenom pošiljkom u roku od tri dana od dana predaje telegrama pošti.

(5) Za osobe koje se nalaze na obaveznoj vojnoj službi u vojsci Federacije, dan predaje podneska vojnoj jedinici, odnosno vojnoj ustanovi smatra se danom predaje sudu.

(6) Odredba stava 4. ovog člana odnosi se i na ostale osobe koje se nalaze u službi u vojnim jedinicama odnosno vojnim ustanovama ili štabovima vojske Federacije u mjestima u kojima ne postoji redovna pošta.

(7) Za osobe lišene slobode dan predaje podneska upravi zatvora, odnosno ustanove za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija smatra se danom predaje sudu.

(8) Ako je podnesak koji je vezan za rok predan ili upućen nenadležnom sudu prije proteka roka, a stigne nadležnom sudu nakon proteka roka, smatrat će se da je na vrijeme podnesen.

(9) Odredbe st.1. do 7. ovog člana primjenjuju se i na rok u kojem se prema posebnim propisima mora podici tužba, te na rok zastare potraživanja ili nekog drugog prava.

2. Rocište

Clan 326.

(1) Rocište određuje sud kad je to zakonom propisano.

(2) Sud ce na rocište pozvati stranke i ostale osobe cije se prisustvo smatra potrebnim.

(3) U pozivu sud ce naznaciti mjesto, prostoriju i vrijeme održavanja rocišta, te navesti stranke i predmet spora.

(4) Sud ce u pozivu osobito upozoriti stranke i ostale sudionike u postupku na zakonske posljedice izostanka s rocišta.

Clan 327.

(1) Rocište se, u pravilu, održava u sudskoj zgradi.

(2) Sud može odluciti da se rocište održi izvan sudske zgrade kad ustanovi da je to nužno ili da ce se na taj nacin uštedjeti u vremenu ili u troškovima postupka. Protiv takvog rješenja nije dopuštena žalba.

3. Povrat u prijašnje stanje

Clan 328.

(1) Ako stranka propusti rocište ili rok za poduzimanje neke radnje u postupku i zbog toga izgubi pravo na poduzimanje te radnje, sud ce toj stranci na njen prijedlog dopustiti da naknadno obavi tu radnju (povrat u prijašnje stanje) ako ocijeni da je do propuštanja došlo usljed opravdanih razloga koji se nisu mogli predvidjeti niti izbjeći.

(2) Kad se dopusti povrat u prijašnje stanje, parnica se vraća u ono stanje u kojem se nalazila prije propuštanja i ukidaju se sve odluke koje je sud zbog propuštanja donio.

Clan 329.

(1) Prijedlog za povrat u prijašnje stanje podnosi se sudu kod kojeg je trebalo obaviti propuštenu radnju.

(2) Prijedlog se podnosi u roku od osam dana, racunajuci od dana kad je prestao razlog koji je uzrokovao propuštanje, a ako je stranka tek kasnije saznala za propuštanje – od dana kad je za to saznala.

(3) Nakon proteka 60 dana od dana propuštanja ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje.

(4) Ako se povrat u prijašnje stanje predlaže zbog propuštanja roka, predlagac je dužan istovremeno s podnošenjem prijedloga obaviti i propuštenu radnju.

Clan 330.

Ne može se zahtijevati povrat u prijašnje stanje ako je propušten rok za stavljanje prijedloga da se dopusti povrat u prijašnje stanje, ili ako je propušteno rocište određeno u povodu prijedloga za povrat u prijašnje stanje.

Clan 331.

Sud ce odmah odluciti o prijedlogu za povrat u prijašnje stanje i nastaviti postupak.

Clan 332.

(1) Neblagovremene i nedopuštene prijedloge za povrat u prijašnje stanje, odbacit ce sud rješenjem.

(2) U vezi s prijedlogom za povrat u prijašnje stanje sud ce zakazati ročište, osim ako su cinjenice na kojima se prijedlog zasniva opecpoznate.

Clan 333.

(1) Protiv rješenja kojim se usvaja prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena posebna žalba.

(2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena posebna žalba, osim ukoliko je prijedlog podnesen zbog donošenja presude zbog propuštanja.

XVI – PODNESCI

Clan 334.

(1) Tužba, odgovor na tužbu, protivtužba, odgovor na protivtužbu, pravni lijekovi i druge izjave, prijedlozi i saopćenja koji se daju izvan rasprave, podnose se pismeno (podnesci). Uvjet pismene forme ispunjavaju i podnesci upuceni telegramom, telefaksom ili elektronskom poštom. Ovakvi podnesci se smatraju potpisanim, ako je u njima oznacen pošiljalac.

(2) Podnesci moraju biti razumljivi i moraju sadržavati sve ono što je potrebno da bi se u vezi s njima moglo postupiti. Osobito trebaju sadržavati: oznaku suda, ime i prezime odnosno naziv pravne osobe, prebivalište ili boravište, odnosno sjedište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomocnika, ako ih imaju, predmet spora, sadržaj izjave i potpis podnositelja.

(3) Ako izjava sadrži kakav zahtjev, stranka mora u podnesku navesti cinjenice i dokaze na kojima zasniva svoj zahtjev.

(4) Podnesci koji se dostavljaju elektronskom poštom moraju biti ovjereni kvalifikovanim elektronskim potpisom.

(5) Podnesci sa priložima koji se dostavljaju protivnoj stranci, predaju se sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Clan 335.

(1) Isprave koje se prilažu podnesku podnose se u izvorniku, prepisu ili fotokopiji.

(2) Ako stranka priloži ispravu u izvorniku, sud ce takvu ispravu zadržati, a protivnoj stranci dopustiti da je razgleda. Kad prestane potreba da se takva isprava drži u spisima predmeta, vratit ce se podnositelju na njegov zahtjev, ali sud može tražiti od podnositelja da spisima priloži prepis ili fotokopiju isprave.

(3) Ako je isprava priložena u prepisu ili fotokopiji, sud će na zahtjev protivne stranke pozvati podnosioca da podnese sudu ispravu u izvorniku, a protivnoj stranci dopustiti da je pregleda. Sud će odrediti rok u kojem se isprava ima predati odnosno pregledati.

(4) Protiv tih rješenja nije dopuštena žalba.

Član 336.

(1) Ako je podnesak nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, sud će podnosiocu vratiti podnesak radi ispravke ili dopune, uz navode šta treba ispraviti ili dopuniti i odredit će rok za ispravku ili dopunu podneska, koji ne može biti duži od osam dana.

(2) Ako podnesak vezan za rok bude ispravljen odnosno dopunjen i predan sudu u roku određenom za dopunu ili ispravku, smatrat će se da je podnesen sudu onog dana kad je prvi put bio podnesen.

(3) Smatrat će se da je podnesak povučen ako ne bude vraćen sudu u određenom roku, a ako bude vraćen bez ispravke odnosno dopune, odbacit će se.

(4) Ako podnesci ili prilozi nisu podneseni u dovoljnom broju primjeraka, sud će pozvati podnosioca da ih u određenom roku podnese. Ako podnosilac ne postupi po tom nalogu, sud će podnesak odbaciti.

XVII– DOSTAVA PISMENA

1. Opće odredbe

a) Način dostave pismena

Član 337.

Pismena se dostavljaju preko pošte, preko ovlaštene pravne osobe registrovane za obavljanje poslova dostavljanja ili preko ovlaštene službene osobe suda.

Član 338.

(1) Kad dostavu treba obaviti osobama ili ustanovama u inostranstvu ili strancima koji uživaju pravo imuniteta, dostava će se obaviti diplomatskim putem, ako u međunarodnom ugovoru ili u ovom zakonu nije što drugo određeno.

(2) Državljanima Bosne i Hercegovine u inostranstvu dostava se obavlja putem pošte ili preko nadležnog konzularnog, odnosno diplomatskog predstavništva Bosne i Hercegovine u toj državi.

b) Dostava fizičkim i pravnim osobama

Član 339.

(1) Dostava fizičkim osobama obavlja se predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, dostava organima vlasti i pravnim osobama obavlja se predajom pismena osobi ovlaštenoj za primanje pismena, ili, ako se takva osoba ne zatekne u uredu odnosno poslovnoj prostoriji, zaposleniku koji se tu zatekne.

Clan 340.

(1) Kad stranku zastupa zakonski zastupnik, odnosno punomocnik, dostava se obavlja zakonskom zastupniku odnosno punomocniku.

(2) Kad organi vlasti ili pravne osobe za svog punomocnika odrede osobu koja je njihov radnik, dostava se može obaviti i u skladu s odredbom clana 339. stav 2. ovog zakona.

(3) Ako stranka ima više zakonskih zastupnika, odnosno punomocnika, dovoljno je dostavu obaviti jednom od njih.

(4) Dostava advokatu kao punomocniku može se obaviti i predajom pismena osobi koja je zaposlena u njegovoj advokatskoj kancelariji.

Clan 341.

(1) Vojnim osobama, pripadnicima policije i pripadnicima kopnenog, riječnog, pomorskog i vazdušnog prometa dostava se može obaviti i preko njihovog zapovjedništva, odnosno neposrednog starješine.

(2) Osobama lišenim slobode dostava se obavlja preko uprave zatvora, odnosno uprave ustanove za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija.

Clan 342.

(1) Dostava pravnoj osobi može se obaviti i putem njene poslovne jedinice, ako spor proizlazi iz pravnog odnosa te jedinice.

(2) Dostava pravnoj osobi koja ima sjedište u inostranstvu, može se obaviti i putem njenog zastupništva, odnosno predstavništva u Bosni i Hercegovini ili Federaciji.

c) Vrijeme i mjesto dostave

Clan 343.

(1) Dostava se obavlja svakim danom, u bilo koje vrijeme, u stanu ili na radnom mjestu fizičke osobe, u sjedištu organa vlasti, u uredu odnosno poslovnim prostorijama pravne osobe kojoj se dostava ima obaviti, ili u sudu kad se osoba kojoj se dostava ima obaviti tamo zatekne.

(2) Dostava se može obaviti na bilo kojem mjestu, ako se obavlja osobnim urucenjem pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti.

2. Dostava putem pošte

Clan 344.

Dostava putem pošte obavlja se:

- 1) preporučenom pismonosnom pošiljkom sa povratnicom, ili
- 2) običnom pismonosnom pošiljkom, u kojoj se uz pismeno dostavlja i obrazac o potvrdi prijema, koji osoba kojoj se pismeno dostavlja mora potpisati i vratiti sudu.

3. Dostava preko ovlaštene pravne osobe ili ovlaštene službene osobe suda

a) Dostava fizičkim osobama

Clan 345.

(1) Ovlaštena pravna osoba registrovana za obavljanje poslova dostavljanja i ovlaštena službena osoba suda dostavu fizičkim osobama, u pravilu obavljaju predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti.

(2) Ako se osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostava se obavlja predajom pismena kome od njenih odraslih članova domaćinstva koji je dužan primiti pismeno, a ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati kućepazitelju ili susjedu ako oni na to pristanu.

(3) Ako se dostava obavlja na radnom mjestu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, a ta osoba se tu ne zatekne, dostava se može obaviti osobi koja na istom mjestu radi, ako ona pristane da primi pismeno.

(4) Predaja pismena drugoj osobi nije dopuštena ako ona sudjeluje u parnici kao protivnik osobe kojoj se dostava ima obaviti.

(5) Osobe kojima se prema odredbama st. 2. i 3. ovog člana dostava obavi umjesto osobi kojoj se pismeno ima dostaviti, dužne su pismeno predati toj osobi, na što će ih dostavljač i upozoriti prilikom uručivanja pismena.

(6) Kad se dostava obavi prema odredbama st. 2. ili 3. ovog člana, osoba kojoj se pismeno imalo dostaviti o tome će biti obaviještena slanjem pismene obavijesti preko pošte, običnom pismonosnom pošiljkom. U pismenoj obavijesti navodi se predmet spora, vrsta pismena koje se ima dostaviti, datum, sat i mjesto dostave pismena, te ime i prezime osobe koja je primila pismeno. Obavijest se mora poslati tokom istog dana ili slijedećeg radnog dana nakon obavljene dostave.

Clan 346.

(1) Ako se pismeno ne može dostaviti na način previden u članu 345. ovog zakona, a dostavljač utvrdi da osoba kojoj se pismeno ima dostaviti stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, ostavice u stanu ili u prostorijama gdje ta osoba radi, ili pribiti na vrata stana ili prostorije, pismenu obavijest da će pismeno biti ostavljeno u sudu i da ga ta osoba tamo može preuzeti u roku od 15 dana od dana pokušaja dostave. U pismenoj obavijesti navodi se i predmet spora, vrsta pismena koje se ima dostaviti, datum i sat kada je obavijest ostavljena, te naziv i adresa suda gdje se pismeno može preuzeti.

(2) Tokom istog dana ili slijedećeg radnog dana nakon pokušaja dostave iz stava 1. ovog člana, pismena obavijest sa podacima navedenim u tom stavu poslance se osobi kojoj se dostava ima obaviti i preko pošte, običnom pismonosnom pošiljkom.

(3) Dostava će se smatrati obavljenom na dan kada osoba kojoj se pismeno ima dostaviti preuzme pismeno u sudu, a ako pismeno ne bude preuzeto, istekom roka iz stava 1. ovog člana.

Clan 347.

(1) Ako se dostavlja tužba, a tuženi kojem se tužba ima dostaviti se ne zatekne tamo gdje se dostavljanje ima obaviti, dostavljač će se obavijestiti kad bi i na kojem mjestu mogao tuženog zateći, te će mu kod jedne od osoba navedenih u članu 345. st. 2. i 3. ovog zakona ostaviti, ili, ako to nije moguće, na vrata stana ili prostorije gdje se dostava obavlja pribiti, pismenu obavijest da radi primanja tužbe bude u određeni dan i sat u svom stanu, odnosno na svom radnom mjestu.

(2) Ako dostavljač, i nakon što je postupio na način predviđen u stavu 1. ovog člana, u vrijeme određeno u obavijesti ne zatekne tuženog kojem se tužba ima dostaviti, dostava će se obaviti prema odredbama čl. 345. i 346. ovog zakona.

(3) Druga pismena, osim tužbe, mogu se dostaviti prema odredbama st. 1. i 2. ovog člana, ako je to ovim zakonom izricito određeno ili ako sud smatra da je prilikom dostave potrebna veća opreznost.

Clan 348.

(1) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se pismeno ima dostaviti privremeno odsutna i da joj osobe navedene u članu 345. st. 2. i 3. ovog zakona ne mogu pismeno na vrijeme predati, vratiti će pismeno sudu uz naznaku gdje se odsutni nalazi, a dostava će ponovo biti pokušana u odgovarajuće vrijeme.

(2) Ako dostavljač utvrdi da osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, ali istovremeno utvrdi tačnu adresu te osobe, dostava će se obaviti na naknadno utvrđenoj adresi. Ako dostavljač ne može utvrditi tačnu adresu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, pismeno će vratiti sudu, a sud će od stranke, koja je prvobitno sud obavijestila o adresi te osobe, zatražiti da dostavi tačnu adresu.

(3) Ako je utvrđeno da tuženi kome se dostava ima obaviti ne stanuje na adresi svog posljednjeg poznatog boravišta ili prebivališta, a njegovo sadašnje boravište ili radno mjesto se ne mogu utvrditi, dostava pismena će se obaviti istovremenim objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči suda i u najmanje jednim dnevnim novinama koje se distribuiraju u Federaciji.

(4) Dostava se smatra obavljenom protekom roka od 15 dana od dana objavljivanja.

(5) U objavi se, osim pismena koje se ima dostaviti, navodi i ime i prezime osobe kojoj se dostava obavlja, predmet spora i obavijest o tome kada se dostava pismena smatra obavljenom. Prilikom objave u dnevnim novinama, ako je pismeno koje se dostavlja predugo da bi bilo objavljeno u cjelosti, objavljuje se samo kratak sadržaj pismena.

(6) Osoba kojoj se dostava obavlja, bice obaviještena o objavi slanjem pismene obavijesti preko pošte, običnom pismonosnom pošiljkom, na adresu njenog posljednjeg poznatog boravišta.

(7) Troškove objave u dnevnim novinama predujmljuje tužilac.

b) Dostava pravnim osobama

Clan 349.

(1) Ovlaštena pravna osoba registrovana za obavljanje poslova dostavljanja i ovlaštena službena osoba suda dostavu organima vlasti i pravnim osobama u pravilu, obavljaju predajom pismena jednoj od osoba iz člana 339. stav 2. ovog zakona.

(2) Ako se dostava ne može obaviti prema odredbi stava 1. ovog člana, a dostavljač utvrdi da se sjedište organa vlasti odnosno ured ili poslovne prostorije pravne osobe nalaze na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, na odgovarajući način se primjenjuju odredbe člana 346. ovog zakona.

(3) Ako se utvrdi da se ured ili poslovne prostorije pravne osobe ne nalaze na adresi koja je upisana kao sjedište te pravne osobe u odgovarajućem registru pravnih osoba, a njeno novo sjedište nije poznato, na odgovarajući način se primjenjuju odredbe člana 348. st. 3. do 7. ovog zakona.

c) Odbijanje prijema pismena

Član 350.

Kad osoba kojoj je pismeno upućeno, odnosno odrasli član njenog domaćinstva, odnosno ovlaštena osoba ili zaposlenik organa vlasti ili pravne osobe odbije da primi pismeno, dostavljač će pismeno ostaviti u prostoriji gdje se dostava obavlja ili će ga pribiti na vrata te prostorije. Na dostavnici će zabilježiti dan, sat i razlog odbijanja prijema, kao i mjesto gdje je pismeno ostavljeno, i time se smatra da je dostava obavljena.

d) Dostavnica

Član 351.

(1) Potvrdu o obavljenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavljač. Primalac će na dostavnici citko, slovima, napisati dan prijema, svoje ime i prezime i u kom svojstvu prima pismeno.

(2) Ako je primalac nepismen ili se nije u stanju potpisati, dostavljač će postupiti kao u stavu 1. ovog člana, te staviti napomenu zašto primalac nije stavio svoj potpis.

(3) Ako primalac odbije potpisati dostavnicu, dostavljač će to zabilježiti na dostavnici i ispisati slovima dan predaje i time se smatra da je dostava obavljena.

(4) Ako je dostava obavljena prema odredbi člana 347. stav 1. ovog zakona, na dostavnici će se pored potvrde o prijemu pismena naznačiti da je prethodila pismena obavijest.

(5) Kad je prema odredbama ovog zakona pismeno predato drugoj osobi, a ne onoj kojoj se pismeno imalo dostaviti, na dostavnici će dostavljač naznačiti odnos tih dviju osoba.

(6) Ako se dostava obavlja prema odredbama člana 346. ovog zakona, dostavljač će to naznačiti na dostavnici, kao i dan i sat kada je dostava pokušana i mjesto gdje je ostavljena pismena obavijest.

(7) Ako je na dostavnici netačno ili necitko naznačen datum dostave ili je dostavnica nestala, dostava se može dokazivati i na drugi način.

4. Promjena adrese

Član 352.

(1) Ako stranka ili njen zastupnik u toku postupka ili prije isteka roka od šest mjeseci nakon pravomoćnog okončanja postupka promijene adresu na koju se dostava obavlja, dužni su o tome odmah obavijestiti sud.

(2) Ako protiv pravomocne odluke, unutar roka iz stava 1. ovog clana bude izjavljena revizija, taj se rok produžava sve dok ne istekne šest mjeseci od dostave stranci odluke povodom revizije kojom se revizija odbacuje ili odbija ili pobijana odluka preinacuje.

(3) Ako je protiv pravomocne odluke unutar roka iz stava 1. ovog clana, podnesen prijedlog za ponavljanje postupka, taj se rok produžava do isteka roka od šest mjeseci nakon pravomocnosti prvostepene odluke u tom postupku protiv kojeg nije izjavljena žalba, odnosno do isteka roka od šest mjeseci od dostave stranci odluke o žalbi kojom se postupak za ponavljanje postupka pravomocno završava.

(4) Ako povodom vanrednog pravnog lijeka pravomocna odluka bude ukinuta i predmet vraćen na ponovno sudenje, smatrat će se da rok iz stava 1. ovog clana, nije ni počeo teći.

(5) Ako stranka ili njen zastupnik ne obavijeste odmah sud o promjeni adrese, sud će odrediti da se daljnje dostave u parnici obavljaju objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči suda, sve dok stranka ili njen zastupnik ne obavijeste sud o svojoj novoj adresi.

(6) Dostava iz stava 5. ovog clana smatra se obavljenom nakon proteka 15 dana od dana objavljivanja pismena na oglasnoj ploči suda.

(7) Kad punomoćnik za primanje pismena do isteka rokova iz st. 1. do 3. ovog clana promijeni svoju adresu, a o tome ne obavijesti sud, sud će stranci na njen trošak imenovati zastupnika za primanje pismena preko kojeg će obavljati sve dostave, dok ne primi obavijest stranke o postavljanju novog punomoćnika.

5. Punomoćnik i zastupnik za primanje pismena

Član 353.

(1) Tužilac ili njegov zastupnik koji se nalaze u inostranstvu, a nemaju punomoćnika u Bosni i Hercegovini, dužni su već prilikom podnošenja tužbe imenovati punomoćnika za primanje pismena u Bosni i Hercegovini. Ako oni tako ne postupе, sud će ih pozvati da u određenom roku imenuju punomoćnika za primanje pismena, uz upozorenje da će u suprotnom sud tužbu odbaciti.

(2) Tuženog ili njegovog zastupnika koji se nalaze u inostranstvu, a nemaju punomoćnika u Bosni i Hercegovini, sud će već prilikom dostave prvog pismena pozvati da u primjerenom roku postave punomoćnika za primanje pismena u Bosni i Hercegovini, uz upozorenje da će u suprotnom sud tuženom na njegov trošak postaviti zastupnika za primanje pismena i preko toga zastupnika obavijestiti tuženog odnosno njegovog zastupnika o tom postavljanju.

(3) Stranci koja opozove punomoćnicu za primanje pismena i istovremeno ne postavi drugog takvog punomoćnika, sud će dostavu obavljati objavljivanjem pismena na oglasnoj ploči suda, sve dok ta stranka ne postavi drugog punomoćnika za primanje pismena.

(4) Ako punomoćnik za primanje pismena otkáže punomoć, a stranka ne imenuje drugog takvog punomoćnika u roku od 30 dana od dana kada je sud obaviješten o otkazu punomoći, sud će stranci na njen trošak imenovati zastupnika za primanje pismena, te obavljati sve dostave preko imenovanoga zastupnika dok ne primi obavijest stranke o postavljanju novog punomoćnika.

(5) Sredstva za pokrivanje troškova postavljenoga zastupnika tuženog za primanje pismena dužan je predujmiti tužilac.

Clan 354.

(1) Ako više osoba zajednicki tuže, a nemaju zajednickog zakonskog zastupnika, odnosno punomocnika, sud ih može pozvati da u određenom roku imenuju zajednickog punomocnika za primanje pismena. Ako sami tužiocu u ostavljenom roku ne imenuju takvog punomocnika, sud ce jednog od njih odrediti za zajednickog punomocnika za primanje pismena i o tome obavijestiti stranke.

(2) Odredbe stava 1. ovog clana primjenjivat ce se i kad je više osoba tuženo, kao jedinstveni suparnicari.

6. Dostava od strane stranaka

Clan 355.

(1) Dostavu podneska protivnoj strani, osim tužbe, protivtužbe i pravnih lijekova, može obaviti i sama stranka.

(2) U slucaju iz stava 1. ovog clana, stranka ce jedan primjerak dostaviti osobno protivnoj stranci, odnosno njenom zakonskom zastupniku, odnosno punomocniku, a jedan primjerak ce predati sudu uz napomenu i dokaz da je dostava drugoj strani vec izvršena.

(3) Na dostavu iz stava 2. ovog clana na odgovarajuci nacin se primjenjuju odredbe cl. 337. do 354. ovog zakona, osim odredbi clana 345. st. 2. do 6., cl. 346. do 348, clana 349. st. 2. i 3., clana 350. i clana 351. st. 2. do 6. ovog zakona.

(4) Dostava izvršena na nacin iz stava 2. ovog clana smatra se urednom dostavom.

XVIII – PREGLEDANJE I PREPISIVANJE SPISA

Clan 356.

(1) Stranke imaju pravo pregledati i prepisivati spise parnice u kojoj sudjeluju.

(2) Ostalim osobama koje imaju opravdan interes može se dopustiti pregledanje i prepisivanje pojedinih spisa.

(3) Kad je postupak u toku, dopuštenje za pregledanje i prepisivanje spisa daje sudija, a kad je postupak završen – predsjednik suda, odnosno zaposlenik u sudu koga odredi predsjednik suda.

XIX - IZUZECE

Clan 357.

Sudija ne može suditi:

- 1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili punomocnik stranke, ako je sa strankom u odnosu suovlaštenika, suobveznika ili regresnog obveznika ili ako je u istom predmetu saslušan ili predložen kao svjedok ili vještak;
- 2) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomocnik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, a u pobocnoj liniji do cetvrtog stepena ili mu je branci odnosno vanbranci drug ili srodnik po tazbini, odnosno srodnik vanbrancnog

- druga, do drugog stepena, bez obzira na to jesu li brak odnosno vanbracna zajednica prestali ili ne;
- 3) ako je staralac, usvojitelj ili usvojenik stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomocnika;
 - 4) ako je u istom predmetu sudjelovao u donošenju odluke nižeg suda ili drugog organa;
 - 5) ako postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost.

Clan 358.

(1) Stranka podnosi zahtjev za izuzece sudije cim sazna da postoji koji od razloga za izuzece, a najkasnije do završetka rasprave, a ako nije bilo rasprave - do donošenja odluke.

(2) Stranka može u pravnom lijeku ili u odgovoru na pravni lijek poimenicno navesti sudiju koji ne bi mogao sudjelovati u donošenju odluke zbog razloga iz clana 357. ovog zakona.

(3) Stranka može tražiti izuzece samo poimenicno određenog sudije koji u predmetu postupa.

(4) Stranka je dužna u zahtjevu navesti okolnosti zbog kojih smatra da postoji neki od zakonskih osnova za izuzece.

Clan 359.

(1) O zahtjevu za izuzece sudije odlucuje predsjednik suda.

(2) Ako stranka traži izuzece predsjednika suda, odluku o izuzecu donosi predsjednik neposredno višeg suda.

(3) O zahtjevu stranaka za izuzece predsjednika Vrhovnog suda Federacije, odlucuje opca sjednica tog suda.

(4) Prije donošenja rješenja o izuzecu uzet ce se izjava od sudije cijje se izuzece traži, a prema potrebi obaviti ce se i drugi izvidaji.

(5) Protiv rješenja kojim se zahtjev za izuzece usvaja nije dopuštena žalba, a protiv rješenja kojim se zahtjev odbija, nije dopuštena posebna žalba.

Clan 360.

Kad sudija sazna da je stavljen zahtjev za njegovo izuzece ili cim sazna da postoji neki od razloga za izuzece iz clana 357. ovog zakona, dužan je odmah o tome obavijestiti predsjednika suda, a postupak nastaviti bez odlaganja do donošenja odluke o izuzecu. Ako se radi o izuzecu predsjednika suda, on ce sebi odrediti zamjenika iz reda sudija tog suda, a ako to nije moguće, postupiti ce po clanu 49. ovog zakona.

Clan 361.

(1) Odredbe ovog zakona o izuzecu sudija, primjenjivat ce se na odgovarajuci nacin i na zapisnicare.

(2) O izuzecu zapisnicara odlucuje sudija.

XX – SUPARNICARI

Clan 362.

(1) Više osoba mogu jednom tužbom tužiti, odnosno biti tuženi (suparnicari):

- 1) ako su u pogledu predmeta spora u pravnoj zajednici ili ako njihova prava, odnosno obaveze proisticu iz iste cinjenicne i pravne osnove (materijalni suparnicari);
- 2) ako su predmet spora zahtjevi, odnosno obaveze iste vrste koji se temelje na bitno istovrsnoj cinjenicnoj i pravnoj osnovi, te ako postoji stvarna i mjesna nadležnost istog suda za svaki zahtjev i za svakog tuženog (formalni suparnicari);
- 3) ako je to drugim zakonom određeno.

(2) Do zaključenja pripremnog ročišta, može, uz uvjete iz stava 1. ovog clana, uz tužioca pristupiti novi tužilac, ili tužba može biti proširena na novog tuženog s njegovim pristankom.

(3) Osoba koja pristupa tužbi, odnosno na koju se tužba proširuje, mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se ona nalazi kad ona u nju stupa.

Clan 363.

(1) Tužilac može tužiti dva ili više tuženih i tako što će tražiti da tužbeni zahtjev bude usvojen prema slijedecem tuženom u slučaju da bude odbijen prema onome koji je u tužbi naveden prije njega.

(2) Na način predviđen u stavu 1. ovog clana tužilac može tužbom obuhvatiti dva ili više tuženih samo ako prema svakom od njih istice isti zahtjev ili ako prema pojedinom od njih istice različite zahtjeve koji su u međusobnoj vezi, te ako je isti sud stvarno i mjesno nadležan za svaki od zahtjeva.

Clan 364.

Osoba koja u cijelosti ili djelimicno traži stvar ili pravo o kojem između drugih osoba već teče parnica, može pred sudom pred kojim ta parnica teče tužiti obje stranke jednom tužbom, sve dok se postupak pravomocno ne završi.

Clan 365.

Svaki je suparnicar u parnici samostalna stranka i njegove radnje ili propuštanja niti koriste niti štete drugim suparnicarima.

Clan 366.

Ako se prema zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa spor može riješiti samo na jednak način prema svim suparnicarima (jedinstveni suparnicari) smatraju se oni kao jedna parnicna stranka, tako da ako pojedini suparnicari propuste koju parnicnu radnju učinak parnicnih radnji koje su poduzeli drugi suparnicari proteže se i na one koji te radnje nisu poduzeli.

Clan 367.

Ako rokovi za izvršenje određene parnicne radnje za pojedine jedinstvene suparnicare isticu u razno vrijeme, tu parnicnu radnju može svaki suparnicar poduzeti sve dok ma i za jednog od njih još teče rok za poduzimanje te radnje.

Clan 368.

Svaki suparnicar ima pravo podnositi prijedloge koji se ticu toka parnice.

XXI– SUDJELOVANJE TRECIIH OSOBA U PARNICI

1. Sudjelovanje umješaca

Clan 369.

(1) Osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije, može se pridružiti toj stranci.

(2) Umješac može stupiti u parnicu u toku cijelog postupka sve do pravomocnosti odluke o tužbenom zahtjevu, te u toku postupka nastavljenog podnošenjem vanrednog pravnog lijeka.

(3) Izjavu o stupanju u parnicu umješac može dati na ročištu ili pismenim podneskom.

(4) Podnesak umješaca dostavlja se objema parnicnim strankama, a ako je izjava umješaca data na ročištu, prepis tog dijela zapisnika dostavit će se samo onoj stranci koja je s ročišta izostala.

Clan 370.

(1) Svaka stranka može osporiti umješacu pravo da sudjeluje u postupku i predložiti da se umješac odbije.

(2) Do pravomocnosti rješenja kojim se odbija sudjelovanje umješaca, umješac može sudjelovati u postupku i njegove parnicne radnje ne mogu se isključiti.

(3) Protiv odluke suda kojom se usvaja sudjelovanje umješaca nije dopuštena posebna žalba.

Clan 371.

(1) Umješac mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi u trenutku kad se umiješa u parnicu. U daljem toku parnice on je ovlašten stavljati prijedloge i poduzimati sve ostale parnicne radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla poduzimati stranka kojoj se pridružio.

(2) Ako je umješac stupio u parnicu do pravomocnosti odluke o tužbenom zahtjevu, ovlašten je podnijeti i vanredni pravni lijek.

(3) Ako umješac podnese pravni lijek, primjerak njegovog podneska dostavit će se i stranci kojoj se pridružio.

(4) Parnicne radnje umješaca imaju za stranku kojoj se pridružio pravni učinak ako nisu u protivnosti s radnjama stranke.

(5) Nakon pristanka svih parnicnih stranaka, umješac može stupiti u parnicu kao stranka umjesto stranke kojoj se pridružio.

2. Obavijest treće osobe o parnici

Clan 372.

(1) Ako tužilac ili tuženi treba treću osobu obavijestiti o otpocetoj parnici, da bi se time zasnovalo određeno građansko-pravno djelovanje, oni mogu, sve dok se parnica pravomocno ne dovrši, to učiniti podneskom preko parnicnog suda, u kojem će navesti razlog obavijesti i u kakvom se stanju nalazi parnica.

(2) Stranka koja je treću osobu obavijestila o parnici ne može zbog toga tražiti prekid otpocete parnice, produženje rokova, odgodu ili odlaganje rocišta.

XXII- ZAPISNICI

Clan 373.

(1) Zapisnik se sastavlja o radnjama poduzetim na rocištu.

(2) Zapisnik se sastavlja i o važnijim izjavama ili saopćenjima koje stranke ili drugi sudionici daju izvan rocišta. O manje važnim izjavama ili saopćenjima neće se sastavljati zapisnik nego će se samo staviti službena bilješka u spisu.

(3) Zapisnik piše zapisnicar.

Clan 374.

(1) U zapisnik se unosi: naziv suda, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad se obavlja radnja, naznaka predmeta spora i imena prisutnih stranaka, odnosno trećih osoba, i njihovih zakonskih zastupnika odnosno punomocnika.

(2) Zapisnik treba da sadržava bitne podatke o sadržaju poduzete radnje. U zapisnik o glavnoj raspravi, osobito će se unijeti: je li rasprava bila javna ili je javnost bila isključena, sadržaj izjava stranaka, njihovi prijedlozi, dokazi koje su ponudile, dokazi koji su izvedeni, uz navođenje sadržaja iskaza svjedoka i vještaka, odluke suda donesene na rocištu, odnosno izvornik odluke nakon zaključenja glavne rasprave.

(3) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa brisati, dodati ili mijenjati. Prekrižena mjesta moraju ostati citljiva.

Clan 375.

(1) Zapisnik se sastavlja tako da sudija kazuje glasno zapisnicaru što će se unijeti u zapisnik, a po ovlaštenju sudije, stranka ili njen punomocnik glasno kazuju što će se unijeti u zapisnik.

(2) Stranke imaju pravo procitati zapisnik ili zahtijevati da im se procita, te staviti svoje prigovore na sadržaj zapisnika.

(3) To pravo imaju i druge osobe čija je izjava unesena u zapisnik, u vezi s onim dijelom zapisnika koji sadrži njihovu izjavu.

(4) Ispravci ili dodaci u pogledu sadržaja zapisnika koje treba obaviti u povodu prigovora stranaka ili drugih osoba ili po službenoj dužnosti unijet će se na kraju zapisnika. Na zahtjev tih osoba unijet će se i prigovori koji nisu usvojeni.

Član 376.

(1) Zapisnik potpisuju sudija, zapisnicar, stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomocnici, kao i tumaci.

(2) Svjedok i vještak potpisuju svoj iskaz na zapisniku kad se saslušavaju pred zamoljenim sudom.

(3) Nepismena osoba ili osoba koja se ne može potpisati stavit će na zapisnik otisak prsta, a zapisnicar će ispod otiska upisati njeno ime i prezime.

(4) Ako se koja stranka, njen zakonski zastupnik ili punomocnik, svjedok ili vještak udalji prije potpisivanja zapisnika ili ne želi potpisati zapisnik, zabilježit će se to u zapisnik i navesti razlog koji je iznesen.

Član 377.

(1) Ako se odluka donosi u vijecu, o vijecanju i glasanju sastavlja se poseban zapisnik. Ako je kod višeg suda u postupku u vezi s pravnim lijekom odluka donesena jednoglasno, neće se sastaviti zapisnik, nego će se u izvorniku odluke staviti bilješka o vijecanju i glasanju.

(2) Zapisnik o vijecanju i glasanju sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.

(3) Zapisnik potpisuju svi članovi vijeca i zapisnicar. Zapisnik o vijecanju i glasanju zatvorit će se u poseban omot. Taj zapisnik može razgledati samo viši sud kad rješava o pravnom lijeku i u tom slučaju zapisnik će se ponovo zatvoriti u poseban omot i na omotu naznčiti da je zapisnik razgledan.

(4) Bilješku o glasanju potpisuju svi članovi vijeca.

XXIII – PREKID POSTUPKA

Član 378.

Postupak se prekida:

- 1) kad stranka umre ili izgubi parnicnu sposobnost, a nema punomocnika u toj parnici;
- 2) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegovo ovlaštenje za zastupanje, a stranka nema punomocnika u toj parnici;
- 3) kad stranka koja je pravna osoba prestane postojati, odnosno kad nadležni organ pravomocno odluci o zabrani rada;
- 4) kad nastupe pravne posljedice otvaranja stecajnog postupka;
- 5) kad zbog rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu;
- 6) kad je to drugim zakonom određeno.

Član 379.

(1) Osim slučajeva posebno predviđenih u ovom zakonu prekid postupka sud će odrediti:

- 1) ako je odlucio da sam ne rješava o prethodnom pitanju ;

2) ako se stranka nalazi na području koje je zbog izvanrednih događaja, kao što su poplave i slično, odsjeceno od suda.

(2) Sud može odrediti prekid postupka ako se odluka o tužbenom zahtjevu ne može donijeti prije nego što bude donesena odluka u postupku povodom privrednog prestupa ili u krivičnom postupku.

Clan 380.

(1) Za vrijeme trajanja prekida postupka prestaju teći svi rokovi određeni za obavljanje parničnih radnji.

(2) Za vrijeme trajanja prekida postupka sud ne može poduzimati nikakve radnje u postupku, ali ako je prekid nastupio poslije zaključenja glavne rasprave, sud može na osnovu te rasprave donijeti odluku.

(3) Parnične radnje koje je stranka poduzela dok traje prekid postupka nemaju prema drugoj stranci nikakav pravni učinak. Njihov učinak počinje tek nakon što postupak bude nastavljen.

Clan 381.

(1) Postupak koji je prekinut iz razloga navedenih u članu 378. tac. 1. do 4. ovog zakona nastaviti će se kad nasljednik ili staralac ostavštine, novi zakonski zastupnik, stečajni upravitelj ili pravni sljedbenici pravne osobe preuzmu postupak ili kad ih sud na prijedlog protivne strane pozove da to učine.

(2) Ako je sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u članu 379. stav 1. tačka 1. i stav 2. ovog zakona, postupak će se nastaviti kad se pravomocno završi postupak pred sudom ili drugim nadležnim organom ili kad sud ustanovi da više ne postoje razlozi da se čeka na njegov završetak.

(3) U svim ostalim slučajevima prekinuti postupak nastaviti će se na prijedlog stranke čim prestanu razlozi prekida.

(4) Rokovi koji su zbog prekida postupka prestali teći počinju za zainteresovanu stranku teći u cijelosti iznova od dana kada joj sud dostavi rješenje o nastavljanju postupka.

(5) Stranci koja nije stavila prijedlog za nastavljanje postupka, rješenje o nastavljanju postupka dostavlja se prema odredbama člana 347. ovog zakona.

Clan 382.

(1) Žalba protiv rješenja kojim se utvrđuje (član 378.) ili određuje (član 379.) prekid postupka ne zadržava izvršenje rješenja.

(2) Ako je sud na ročištu odbio prijedlog za prekid postupka i odlučio da se postupak odmah nastavi, protiv tog rješenja nije dopuštena posebna žalba.

XXIV – TROŠKOVI POSTUPKA

1. Parnicni troškovi

Clan 383.

(1) Parnicne troškove cine izdaci ucinjeni u toku ili u povodu postupka.

(2) Parnicni troškovi obuhvacaju i nagradu za rad advokata i drugih osoba kojima zakon priznaje pravo na nagradu.

Clan 384.

Svaka stranka prethodno sama podmiruje troškove koje je prouzrokovala svojim radnjama.

Clan 385.

(1) Kad stranka predloži izvođenje dokaza, dužna je po nalogu suda unaprijed položiti iznos potreban za podmirenje troškova koji će nastati u povodu izvođenja dokaza.

(2) Kad izvođenje dokaza predlože obje stranke, sud će odrediti da iznos potreban za podmirenje troškova polože obje stranke na jednake dijelove.

(3) Sud će odustati od izvođenja dokaza ako iznos potreban za podmirenje troškova ne bude položen u roku koji odredi sud.

(4) Izuzetno od odredbe stava 3. ovog clana, ako sud po službenoj dužnosti odredi izvođenje dokaza radi utvrđivanja činjenica u vezi s primjenom clana 3. stav 2. ovog zakona, a stranke ne polože određeni iznos, predujam troškova za izvođenje dokaza isplatit će se iz sredstava suda.

Clan 386.

(1) Stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci nadoknaditi troškove.

(2) Ako stranka djelimično uspije u parnici, sud može s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka nadoknadi drugoj razmjernan dio troškova.

(3) Sud može odluciti da jedna stranka naknadi sve troškove koje je druga stranka imala, ako protivna stranka nije uspjela samo u razmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog toga dijela nisu nastali posebni troškovi.

(4) Prema rezultatu dokazivanja sud će odluciti hoće li troškove iz clana 385. stav 4. ovog zakona, podmiriti jedna ili obadvije stranke ili će ti troškovi pasti na teret troškova suda.

Clan 387.

(1) Pri odlucivanju koji će se troškovi stranci nadoknaditi, sud će uzeti u obzir samo troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice. O tome koji su troškovi bili potrebni, te o visini troškova odlucuje sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.

(2) Ako je propisana tarifa za nagrade advokata ili za druge troškove, odmjerit će se takvi troškovi prema tarifi.

Clan 388.

Stranka je dužna neovisno o ishodu parnice nadoknaditi protivnoj stranci troškove koje je prouzročila svojom krivnjom ili slucajem koji se njoj dogodio.

Clan 389.

Ako nije bilo povoda za podnošenje tužbe, zbog toga što je tuženi vec priznao svoju obavezu i bio je spreman ispuniti, ili zbog drugih razloga, tužilac ce nadoknaditi tuženom parnicne troškove.

Clan 390.

(1) Tužilac koji povuce tužbu dužan je protivnoj stranci nadoknaditi parnicne troškove, osim ako je povlacenje tužbe uslijedilo nakon udovoljenja zahtjevu od tuženog.

(2) Stranka koja odustane od pravnog lijeka dužna je protivnoj stranci nadoknaditi troškove nastale u povodu pravnog lijeka.

Clan 391.

(1) Svaka stranka podmiruje svoje troškove ako je parnica završena sudskom nagodbom, a u nagodbi nije drugacije ugovoreno.

(2) Troškovi nagodbe koja je pokušana, ali nije uspjela, ulaze u parnicne troškove.

Clan 392.

Ako u izlucnoj parnici bude usvojen tužbeni zahtjev za izlucenje stvari, a sud utvrdi da je tuženi kao vjerovnik u izvršnom postupku imao opravdanih razloga da smatra da ne postoje prava trecih osoba na tim stvarima, odredit ce da svaka stranka podmiruje svoje troškove.

Clan 393.

(1) Suparnicari podmiruju troškove na jednake dijelove.

(2) Ako postoji znatna razlika u pogledu njihovog udjela u predmetu spora, sud ce prema razmjeru tog udjela odrediti koliki ce dio troškova nadoknaditi svaki od suparnicara.

(3) Suparnicari koji su solidarno odgovorni u glavnoj stvari, odgovaraju solidarno i za troškove dosudene protivnoj strani.

(4) Za troškove prouzrokovane posebnim parnicnim radnjama pojedinih suparnicara, ostali suparnicari ne odgovaraju.

Clan 394.

Kad ombudsman sudjeluje u postupku kao stranka, on ima pravo na naknadu troškova prema odredbama ovog zakona, ali ne i pravo na nagradu.

Clan 395.

Odredbe o troškovima primijenjuju se i na stranke koje zastupa pravobranilaštvo. U tom slucaju troškovi postupka obuhvacaju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade advokatu.

Clan 396.

(1) O naknadi troškova odlucuje sud na određen zahtjev stranke bez raspravljanja.

(2) Stranka je dužna u zahtjevu određeno navesti troškove za koje traži naknadu. Zahtjev za naknadu troškova stranka je dužna staviti najkasnije do završetka raspravljanja koje prethodi odlucivanju o troškovima, a ako je riječ o donošenju odluke bez prethodnog raspravljanja, stranka je dužna zahtjev za naknadu troškova staviti u prijedlogu o kojem sud treba odluciti.

(3) O zahtjevu za naknadu troškova sud će odluciti u presudi ili rješenju kojim se završava postupak pred tim sudom.

(4) U toku postupka sud će posebnim rješenjem odluciti o naknadi troškova samo kad pravo na naknadu troškova ne zavisi o odluci o glavnoj stvari.

(5) U slučaju iz clana 390. ovog zakona, ako povlacenje tužbe ili odustanak od pravnog lijeka nisu obavljani na raspravi, zahtjev za naknadu troškova može se staviti u roku od 15 dana nakon prijema obavijesti o odustanku, odnosno povlacenju tužbe.

Clan 397.

(1) Kad sud odbaci ili odbije pravni lijek, odlucit će i o troškovima nastalim u postupku u povodu tog pravnog lijeka.

(2) Kad sud preinaci odluku protiv koje je podnesen pravni lijek ili ukine tu odluku i odbaci tužbu, odlucit će o troškovima cijelog postupka.

(3) Kad se ukine odluka protiv koje je podnesen pravni lijek i predmet vrati na ponovno sudenje, ostavit će da se o troškovima postupka u povodu pravnog lijeka odluci u konacnoj odluci.

(4) Sud može postupiti prema odredbi stava 3. ovog clana i kad odluku protiv koje je podnesen pravni lijek samo djelimicno ukine.

Clan 398.

Odluka o troškovima sadržana u presudi može se napadati samo žalbom na rješenje ako se istovremeno ne napada i odluka o glavnoj stvari.

2. Troškovi u postupku za osiguranje dokaza

Clan 399.

(1) Troškove postupka za osiguranje dokaza podmiruje stranka koja je podnijela prijedlog za osiguranje dokaza. Ona je dužna nadoknaditi i troškove protivnoj stranci odnosno postavljenom privremenom zastupniku.

(2) Te troškove stranka može naknadno ostvarivati kao dio parnicnih troškova, prema uspjehu u parnici.

3. Oslobodenje od plaćanja troškova postupka

Član 400.

(1) Sud će osloboditi plaćanja troškova postupka stranku koja prema svom općem imovnom stanju ne može podmiriti te troškove bez štete za nužno izdržavanje svoje i svoje porodice.

(2) Oslobodenje od plaćanja troškova postupka obuhvaća oslobodenje od plaćanja taksa i oslobodenje od polaganja predujma za troškove svjedoka, vještaka, uvidaja, prevodenja i sudskih oglasa. Sud može osloboditi stranku plaćanja svih troškova ili jednog dijela troškova postupka.

Član 401.

Pri donošenju odluke o oslobodenju od plaćanja troškova postupka sud će brižljivo ocijeniti sve okolnosti, a osobito će uzeti u obzir vrijednost predmeta spora, broj osoba koje stranka izdržava i prihode koje imaju stranka i članovi njene porodice.

Član 402.

(1) Odluku o oslobodenju od plaćanja troškova postupka donosi prvostepeni sud na prijedlog stranke.

(2) Stranka je dužna uz prijedlog podnijeti dokaze o imovnom stanju.

(3) Kad je to potrebno, sud može po službenoj dužnosti pribaviti potrebne podatke i obavijesti o imovnom stanju stranke koja traži oslobodenje, a može o tome saslušati i protivnu stranku.

(4) Protiv rješenja suda kojim se usvaja prijedlog stranke za oslobodenje od plaćanja troškova postupka nije dopuštena žalba.

Član 403.

Predujam za troškove od kojih je plaćanja stranka oslobodena isplatiće se iz sredstava suda.

Član 404.

(1) Rješenje o oslobodenju od plaćanja troškova postupka prvostepeni sud može tokom postupka ukinuti ako utvrdi da je stranka u stanju podmiriti troškove postupka. Tom prilikom sud će riješiti hoće li stranka potpuno ili djelimično nadoknaditi i one troškove i takse od kojih je prije bila oslobodena.

(2) U prvom redu imaju se nadoknaditi iz nosi isplaćeni iz sredstava suda.

Član 405.

(1) Takse i troškovi isplaćeni iz sredstava suda čine dio parnicnih troškova.

(2) O naknadi tih troškova od strane protivnika stranke koja je oslobodena plaćanja troškova postupka sud će odlučiti prema odredbama o naknadi troškova.

(3) Takse i troškove isplaćene iz sredstava suda naplaćuje po službenoj dužnosti prvostepeni sud od stranke koja je dužna nadoknaditi te troškove.

(4) Ako je protivnik stranke koja je oslobođena plaćanja troškova postupka odlukom suda obavezan da nadoknadi parnicne troškove, a utvrdi se da on nije u stanju te troškove platiti, sud može naknadno odrediti da troškove iz stava 1. ovog člana plati u cijelosti ili djelimično stranka koja je oslobođena plaćanja troškova postupka iz onog što joj je dosuđeno. Time se ne dira u pravo te stranke da za ono što je platila traži naknadu od protivnika.

XXV – NEPOŠTIVANJE SUDA

Član 406.

Sud će u toku postupka kazniti novčanom kaznom od 100 do 1.000 KM stranku, zakonskog zastupnika, punomoćnika ili umješaca koji su svojim parničnim radnjama teže zloupotrijebili prava priznata ovim zakonom.

Član 407.

(1) Novčanom kaznom od 100 do 1.000 KM sud će kazniti osobu koja u podnesku vrijeđa sud, stranku ili drugog sudionika u postupku.

(2) Ako osoba koja sudjeluje u postupku ili osoba koja je kao slušatelj prisutna raspravi vrijeđa sud ili druge sudionike u postupku, ometa rad ili se ne pokorava naredbama suda za održavanje reda, sud će je opomenuti. Ako opomena bude bezuspješna, sud će opomenutu osobu udaljiti iz sudnice ili kazniti novčanom kaznom od 100 do 1.000 KM, a može je i udaljiti i kazniti novčanom kaznom.

(3) Ako stranka bude udaljena iz sudnice, ročište će se održati i bez njenog prisustva.

(4) Ako iz sudnice bude udaljen punomoćnik, sud će na zahtjev stranke odložiti ročište, a ako stranka nije prisutna na ročištu, sud će uvijek odložiti ročište i obavijestiti stranku da je njen punomoćnik udaljen s ročišta zbog narušavanja reda.

(5) Kad sud kazni novčanom kaznom ili udalji iz sudnice advokata ili advokatskog pripravnika kao punomoćnika, obavijestit će o tome advokatsku komoru.

Član 408.

(1) Sud će novčanom kaznom od 100 do 1.000 KM kazniti punomoćnika za primanje pismena koji protivno odredbama člana 352. stav 7. ovog zakona ne obavijesti sud o promjeni adrese.

(2) Sud će na zahtjev stranke narediti punomoćniku za primanje pismena da nadoknadi troškove koje je prouzrokovao neopravdanim nedostavljanjem obavijesti o promjeni adrese.

Član 409.

(1) Osobu koja neosnovano odbije primiti pismo, te osobu koja na koji drugi način ometa dostavu pismena, svjesno onemogućavajući ili otežavajući primjenu odredaba ovog zakona o dostavi, sud će kazniti novčanom kaznom od 100 do 1.000 KM.

(2) Sud će na zahtjev stranke narediti osobi iz stava 1. ovog člana, da naknadi troškove što ih je svojim ponašanjem opisanim u stavu 1. ovog člana prouzrokovala.

Clan 410.

(1) Ako svjedok koji je uredno pozvan ne dode, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji s mjesta gdje treba da bude saslušan, sud ce narediti da se prisilno dovede i podmiri troškove dovođenja i kazniti ga novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM.

(2) Ako svjedok dode i nakon što je upozoren na posljedice uskrati svjedocenje ili odgovor na pojedino pitanje, a sud ocijeni da su razlozi uskracivanja neopravdani, kaznit ce ga novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM, a ako i poslije toga odbije da svjedoci, može ga zatvoriti. Zatvor traje sve dok svjedok ne pristane svjedociti ili dok njegovo saslušanje ne postane nepotrebno, ali najduže 15 dana.

(3) Sud ce na zahtjev stranke narediti svjedoku da nadoknadi troškove što ih je uzrokovao svojim neopravdanim izostankom odnosno neopravdanim odbijanjem da svjedoci.

(4) Ako svjedok naknadno opravda svoj izostanak sud ce opozvati svoje rješenje o kazni, a može svjedoka sasvim ili djelimicno osloboditi naknade troškova. Sud može opozvati svoje rješenje o kazni i kad svjedok naknadno pristane svjedociti.

Clan 411.

(1) Sud ce novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM kazniti vještaka koji ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku ili ne dode na ročište iako je uredno pozvan, a izostanak ne opravda.

(2) Sud ce novcanom kaznom iz stava 1. ovog clana, kazniti i vještaka koji bez opravdanog razloga odbije vještaciti.

(3) Sud ce na zahtjev stranke narediti vještaku da nadoknadi troškove što ih je uzrokovao svojim neopravdanim nedostavljanjem nalaza i mišljenja, neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da vještaci.

(4) Rješenje o kazni sud može opozvati uz uvjete iz clana 410. stav 4. ovoga zakona.

(5) Odredbe ovog clana na odgovarajuci se nacin primijenjuju i na tumace.

Clan 412.

Ako osoba koja je novcano kažnjena po odredbama ovog zakona ne plati tu kaznu u određenom roku, ona ce se zamijeniti kaznom zatvora, cije trajanje odmjerava sud srazmjerno visini izrecene kazne u skladu s odredbama krivicnog zakona, ali koje ne može biti duže od 15 dana.

Clan 413.

(1) Žalba protiv rješenja iz cl. 406., 407., clana 408. stav 1., clana 410. stav 1. i clana 411. stav 1. ovog zakona ne odlaže izvršenje rješenja.

(2) Žalba protiv rješenja iz clana 410. stav 2. i clana 411. stav 2. ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako se u toj žalbi pobija i odluka suda kojom nisu usvojeni razlozi svjedoka za uskracivanje svjedocjenja ili odgovora na pojedino pitanje, odnosno razlozi vještaka za uskracivanje vještacenja.

XXVI - PRAVNA POMOC

Clan 414.

(1) Sudovi u Federaciji dužni su u parničnom postupku pružati pravnu pomoc svim sudovima u Bosni i Hercegovini.

(2) Ako zamoljeni sud nije nadležan da obavi radnju za koju je zamoljen, ustupit ce molbu nadležnom sudu, odnosno drugom organu vlasti i o tome obavijestiti sud od koga je primio molbu, a ako mu nadležni sud, odnosno organ vlasti nije poznat, vratit ce molbu sudu koji je podnio molbu.

(3) Ako u jednom mjestu postoji više sudova stvarno nadležnih za davanje pravne pomoci, molba za davanje pravne pomoci može se podnijeti bilo kojem od tih sudova.

Clan 415.

(1) Sudovi ce ukazivati pravnu pomoc inostranim sudovima u slucajevima predvidenim medunarodnim ugovorom, kao i kad postoji uzajamnost u ukazivanju pravne pomoci. U slucaju sumnje o postojanju uzajamnosti objašnjenje daje Federalno ministarstvo pravde.

(2) Sud ce uskratiti pravnu pomoc inostranom sudu ako se traži izvršenje radnje koja je protivna javnom poretku Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije. U takvom ce slucaju sud nadležan za davanje pravne pomoci po službenoj dužnosti dostaviti predmet Vrhovnom sudu Federacije, radi donošenja konacne odluke.

(3) Odredbe clana 414. st. 2. i 3. ovog zakona važe i za postupanje s molbom inostranog suda.

Clan 416.

Sudovi ukazuju pravnu pomoc inostranim sudovima na nacin predviden u domacem zakonu. Radnja koja je predmet molbe inostranog suda može se obaviti i na nacin koji zahtijeva inostrani sud, ako takav postupak nije protivan javnom poretku Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije.

Clan 417.

Ako medunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, sudovi ce uzimati u postupak molbe za pravnu pomoc inostranih sudova samo ako su molba i prilozi sastavljeni na jeziku u službenoj upotrebi u Federaciji, ili ako je priložen ovjereni prijevod na tom jeziku.

Clan 418.

Ako medunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, molbe sudova iz Federacije za pravnu pomoc dostavljaju se inostranim sudovima diplomatskim putem preko organa uprave nadležnog za inostrane poslove Bosne i Hercegovine. Molbe i prilozi moraju biti sastavljeni na jeziku zamoljene države ili uz njih mora biti priložen njihov ovjereni prijevod na tom jeziku.

Dio peti

POSEBNI POSTUPCI

XXVII - POSTUPAK U PARNICAMA IZ RADNIH ODNOSA

Clan 419.

Ako u glavi XXVII ovog zakona ne postoje posebne odredbe, u parnicama iz radnih odnosa primjenjivat ce se ostale odredbe ovog zakona.

Clan 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri odredivanju rokova i rocišta, sud ce uvijek obracati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

Clan 421.

Sud ce u presudi kojom nalaže izvršenje neke cinidbe odrediti rok od 15 dana za njeno izvršenje.

Clan 422.

Rok za podnošenje žalbe na presudu odnosno rješenje iz radnih odnosa je 15 dana.

XXVIII - POSTUPAK U PARNICAMA ZBOG SMETANJA POSJEDA

Clan 423.

Ako u glavi XXVIII ovog zakona ne postoje posebne odredbe, u parnicama zbog smetanja posjeda primjenjivat ce se ostale odredbe ovog zakona.

Clan 424.

Pri odredivanju rokova i rocišta po tužbama zbog smetanja posjeda sud ce uvijek obracati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja prema prirodi svakoga pojedinog slucaja. Pri tome, sud može odrediti i rokove krace od onih predvidenih odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

Clan 425.

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ogranicit ce se samo na raspravljanje i dokazivanje cinjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Iskluceno je raspravljanje o pravu na posjed, o pravnoj osnovi, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.

Clan 426.

(1) Rok za udovoljenje dužnostima koje su naložene strankama sud ce odrediti prema okolnostima pojedinog slucaja.

(2) Rok za podnošenje žalbe je 15 dana.

(3) U izuzetnim okolnostima sud može odluciti da žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(4) Protiv rješenja donesenih u parnicama zbog smetanja posjeda revizija nije dopuštena.

Clan 427.

Tužilac gubi pravo da u izvršnom postupku zahtijeva izvršenje rješenja kojim se tuženom po tužbi zbog smetanja posjeda nalaže izvršenje određene radnje, ako nije zahtijevao izvršenje u roku od 60 dana nakon proteka roka koji je rješenjem određen za izvršenje te radnje.

XXIX- POSTUPAK U SPOROVIMA MALE VRIJEDNOSTI

Clan 428.

Ako u glavi XXIX ovog zakona ne postoje posebne odredbe, u postupku u sporovima male vrijednosti primjenjivat ce se ostale odredbe ovog zakona.

Clan 429.

(1) Sporovi male vrijednosti, u smislu odredaba ovog zakona, jesu sporovi u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu koje ne prelazi iznos od 3.000 KM.

(2) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tužilac je u tužbi naveo da pristaje da umjesto udovoljenja određenom zahtjevu primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stava 1. ovog clana. (clan 321. stav 1.).

(3) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tužbenog zahtjeva nije novčani iznos, vec predaja pokretne stvari cija vrijednost, koju je tužilac u tužbi naveo, ne prelazi iznos iz stava 1. ovog clana. (clan 321. stav 2.).

Clan 430.

Ne smatraju se sporovima male vrijednosti, u smislu odredaba ovog zakona, sporovi o nekretninama, sporovi iz radnih odnosa i sporovi zbog smetanja posjeda.

Clan 431.

(1) U postupku u sporovima male vrijednosti dopuštena je posebna žalba samo protiv rješenja kojim se završava postupak.

(2) Ostala rješenja protiv kojih je po ovom zakonu dopuštena žalba mogu se pobijati samo žalbom protiv odluke kojom se postupak završava.

(3) Rješenja iz stava 2. ovog clana ne dostavljaju se strankama vec se objavljuju na rocištu.

Clan 432.

(1) Ako tužilac preinaci tužbeni zahtjev tako da vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 3.000 KM, postupak ce se dovršiti prema odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

(2) Ako tužilac do zaključenja glavne rasprave koja se vodi prema odredbama ovog zakona o redovnom postupku smanji tužbeni zahtjev tako da više ne prelazi iznos od 3.000 KM

daljnji postupak provest će se prema odredbama ovog zakona o postupku u sporovima male vrijednosti.

Član 433.

(1) Presuda ili rješenje kojim se završava spor male vrijednosti može se pobijati samo zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

(2) U presudi odnosno rješenju iz stava 1. ovog člana, sud je dužan navesti razloge iz kojih se može izjaviti žalba.

(3) Protiv prvostepene presude odnosno rješenja iz stava 1. ovog člana, stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 15 dana.

(4) U postupku u sporovima male vrijednosti, rok iz člana 179. stav 2. i člana 192. stav 1. ovog zakona, je 15 dana.

XXX – POSTUPAK PRED ARBITRAŽOM

Član 434.

Stranke se mogu sporazumjeti da rješavanje spora povjere arbitraži, osim ako se radi o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati u smislu člana 3. stav 2. ovog zakona.

Član 435.

(1) Ugovor o arbitraži može se sklopiti u pogledu određenog spora i u pogledu budućih sporova koji mogu proizaći iz određenog pravnog odnosa. Ugovor o arbitraži pravovaljan je samo ako je sklopljen u pismenom obliku i ako su ga potpisale sve stranke.

(2) Ugovor o arbitraži sklopljen je u pismenom obliku i kada je sklopljen razmjenom pisama, telegrama, telexa ili drugih telekomunikacijskih sredstava koja omogućuju pisani dokaz o sklopljenom ugovoru.

(3) Ugovor o arbitraži sklopljen je u pismenom obliku i kada je sklopljen razmjenom tužbe u kojoj tužilac navodi postojanje tog ugovora i odgovora na tužbu u kojem tuženi to ne osporava.

(4) Ugovor o arbitraži može se dokazivati samo ispravama.

Član 436.

Ugovor o arbitraži pravovaljan je sklopljen i kad je odredba o nadležnosti arbitraže sadržana u općim uvjetima za sklapanje pravnog posla.

Član 437.

(1) Broj arbitara arbitraže mora biti neparan.

(2) Ako ugovorom stranaka nije određen broj arbitara, svaka stranka postavlja po jednog arbitra, a oni biraju predsjednika.

Clan 438.

(1) Ako su stranke za rješavanje određenog spora ugovorile nadležnost arbitraže, sud kojem je podnesena tužba u istom sporu i među istim strankama, na prigovor tuženog oglasiti će se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(2) Prigovor iz stava 1. ovog clana, tuženi može staviti najkasnije u odgovoru na tužbu.

Clan 439.

(1) Stranku koja na temelju ugovora o arbitraži treba da postavi arbitra može pozvati protivna stranka da u roku od 15 dana obavi to postavljanje i da je o tome obavijesti.

(2) Poziv prema stavu 1. ovog clana pravovaljan je samo ako je stranka koja ga upućuje postavila svog arbitra i o tome obavijestila protivnu stranku.

(3) Kad na temelju ugovora o arbitraži postavljanje arbitra treba obaviti treća osoba, svaka stranka može uputiti poziv iz stava 2. ovog clana toj osobi.

(4) Osoba koja je pozvana da postavi arbitra arbitraže vezana je za postavljanje koje je obavljeno čim je to postavljanje saopćeno protivniku, odnosno jednoj od stranaka.

Clan 440.

(1) Ako arbitar ne bude na vrijeme postavljen, a iz ugovora ne proizilazi što drugo, arbitra će na prijedlog stranke postaviti sud.

(2) Ako se arbitri ne mogu složiti o izboru predsjednika, a iz ugovora ne proizilazi što drugo, predsjednika će na prijedlog svakog arbitra ili stranke, postaviti sud.

(3) Za postavljanje arbitra, odnosno predsjednika arbitraže, nadležan je sud koji bi za spor bio nadležan u prvom stepenu da nije sklopljen ugovor o arbitraži.

(4) Protiv rješenja suda nije dopuštena žalba.

(5) Stranka koja se ne želi koristiti ovlaštenjem iz stava 1. ili stava 2. ovog clana može tužbom zahtijevati da sud nadležan za postavljanje proglasi prestanak važenja ugovora o arbitraži.

Clan 441.

(1) Osim slučaja iz clana 440. ovog zakona, svaka stranka može tužbom zahtijevati da sud proglasi prestanak važenja ugovora o arbitraži:

- 1) ako se stranke ne mogu složiti o izboru arbitara koje one zajednicki trebaju postaviti;
- 2) ako osoba koja je u samom ugovoru o arbitraži postavljena za arbitra arbitraže neće ili ne može obavljati tu dužnost.

(2) O zahtjevu odlucuje sud predviden u clanu 440. stav 3. ovog zakona.

(3) Na ročište za raspravljanje po zahtjevu sud će pozvati stranke.

Clan 442.

(1) Arbitar arbitraže dužan je da se izuzme kad postoje razlozi za izuzece iz clana 357. ovog zakona. Iz istih razloga mogu stranke zahtijevati izuzece arbitra arbitraže.

(2) Stranka koja je sama ili zajedno s protivnom strankom postavila arbitra može zahtijevati njegovo izuzece samo ako je razlog za izuzece nastao ili je stranka za njega saznala nakon što je arbitar postavljen.

(3) Ako se stranke nisu drugacije sporazumjele, o izuzecu odlucuje sud predviden u clanu 440. stav 3. ovog zakona.

Clan 443.

Ako se stranke nisu drugacije sporazumjele, arbitri arbitraže ce odrediti postupak pred arbitražom.

Clan 444.

(1) Prema svjedocima, strankama i drugim osobama koje sudjeluju u postupku, arbitraža ne može upotrijebiti prisilna sredstva niti izricati kazne.

(2) Arbitraža može zatražiti od suda mjesno nadležnog za davanje pravne pomoci da se pred njim izvedu pojedini dokazi koji se pred arbitražom ne mogu izvesti.

(3) Na postupak za izvođenje dokaza primjenjivat ce se odredbe ovog zakona o izvođenju dokaza pred zamoljenim sudom.

Clan 445.

Arbitraža može donijeti presudu po pravivosti samo ako su joj stranke dale takvu ovlast.

Clan 446.

(1) Kad se arbitraža sastoji od više od jednog arbitra, presuda se donosi vecinom glasova, ako u ugovoru o arbitraži nije drugacije određeno.

(2) Ako se ne može postići potrebna vecina glasova, arbitraža je dužna o tome obavijestiti stranke.

(3) Ako se za slučaj iz stava 2. ovog clana stranke nisu drugacije sporazumjele, svaka od stranaka može tužbom zahtijevati da sud predviden u clanu 440. stav 3. ovog zakona, izrekne prestanak važenja ugovora o arbitraži.

Clan 447.

(1) Presuda arbitraže mora biti obrazložena, ako stranke nisu što drugo ugovorile.

(2) Izvornik presude i sve prepise potpisuju svi arbitri. Presuda važi i kad koji arbitar uskrati da je potpiše, ako je presudu potpisala vecina arbitara i na presudi utvrdila to uskracivanje potpisa.

(3) Strankama se dostavljaju prepisi presude preko suda predviđenog u članu 440. stav 3. ovog zakona.

Član 448.

Izvornik presude i potvrde o obavljenoj dostavi čuvaju se kod suda predviđenog u članu 440. stav 3. ovog zakona.

Član 449.

(1) Presuda arbitraže ima prema strankama snagu pravomoćne presude, ako ugovorom nije predviđena mogućnost pobijanja presude pred arbitražom višeg stupnja.

(2) Na zahtjev stranke sud predviđen u članu 440. stav 3. ovog zakona, stavit će na prepisu presude potvrdu o pravomoćnosti i izvršnosti.

Član 450.

(1) Presuda arbitraže može se poništiti po tužbi stranke.

(2) Za rješavanje o tužbi nadležan je sud predviđen u članu 440. stav 3. ovog zakona.

Član 451.

Poništaj presude arbitraže može se zahtijevati:

- 1) ako uopće nije sklopljen ugovor o arbitraži ili ako taj ugovor nije pravovaljan;
- 2) ako je u pogledu sastava arbitraže ili u vezi s odlučivanjem povrijeđena koja odredba ovog zakona ili ugovora o arbitraži;
- 3) ako presuda nije obrazložena prema članu 447. stav 1. ovog zakona ili ako izvornik i prepisi presude nisu potpisani na način određen u članu 447. stav 2. ovog zakona;
- 4) ako je arbitraža prekoracila granicu svog zadatka;
- 5) ako je izreka presude nerazumljiva ili je sama sebi protivrječna;
- 6) ako je presuda arbitraže u protivnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine ili Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine;
- 7) ako postoji koji od razloga za ponavljanje postupka iz člana 255. ovog zakona.

Član 452.

(1) Tužba za poništaj presude arbitraže može se podnijeti nadležnom sudu u roku od 30 dana.

(2) Ako se poništaj presude zahtijeva iz razloga navedenih u članu 451. tac. 1. do 6. ovog zakona, rok za tužbu se računa od dana kada je presuda dostavljena stranci, a ako je stranka za razlog saznala kasnije, rok se računa od dana saznanja.

(3) U pogledu racunanja roka, kad se poništaj zahtijeva iz razloga navedenog u članu 451. tačka 7. ovog zakona, primjenjivat će se odgovarajuće odredbe člana 257. st. 1. i 2. ovog zakona.

(4) Nakon proteka jedne godine od pravomoćnosti presude arbitraže ne može se zahtijevati poništaj presude.

Clan 453.

Stranke se ne mogu sporazumno odreci primjene odredbi clana 442. st. 1. i 2., clana 447. st. 2. i 3. i cl. 450. do 452. ovog zakona.

Dio šesti

XXXI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Clan 454.

(1) Ako je prije dana stupanja na snagu ovog zakona zapocet postupak pred prvostepenim sudom, daljnji postupak provest ce se prema odredbama ovog zakona.

(2) U predmetima iz stava 1. ovog clana u kojima je vec zakazano pripremno rocište ili rocište za glavnu raspravu, ali rasprava još uvijek nije otvorena, sud ce opozvati svoje rješenje o odredivanju rocišta i o tome obavijestiti stranke, a tuženog pozvati da dostavi odgovor na tužbu u skladu s odredbama ovog zakona.

(3) U predmetima iz stava 1. ovog clana u kojima je vec otvorena glavna rasprava, sud je dužan na prvom slijedecem rocištu za glavnu raspravu provesti sve radnje koje bi prema odredbama ovog zakona bio dužan provesti na pripremnom rocištu. Održavanje tog rocišta imat ce, u pogledu prava i obaveza stranaka, sve pravne posljedice koje, prema odredbama ovog zakona, ima održavanje pripremnog rocišta.

(4) Sud ce upozoriti stranke u postupku da nakon održavanja rocišta iz stava 3. ovog clana nece moci poduzimati radnje za koje je odredbama ovog zakona predvideno da se mogu poduzeti najkasnije do zaključenja pripremnog rocišta.

Clan 455.

U predmetima u kojima je do dana stupanja na snagu ovog zakona nastupilo mirovanje postupka, istekom mirovanja nastupaju pravne posljedice iz clana 201. stav 3. Zakona o parnicnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 42/98 i 3/99).

Clan 456.

(1) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona donesena prvostepena odluka kojom se postupak pred prvostepenim sudom završava, daljnji postupak provest ce se prema dosadašnjim propisima.

(2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog clana, u postupku po pravnim lijekovima u predmetima u kojima je donesena prvostepena odluka prije stupanja na snagu ovog zakona, umjesto odredbi cl. 344. do 346, cl. 351. do 355. i cl. 377. do 379. Zakona o parnicnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 42/98 i 3/99) primjenjivat ce se odredbe cl. 217. do 220, cl. 227. do 229. i cl. 249. do 251. ovog zakona.

(3) Ako nakon stupanja na snagu ovog zakona bude ukinuta prvostepena odluka iz stava 1. ovog clana, daljnji postupak provest ce se prema ovom zakonu.

Clan 457.

Odredbe clana 86. ovog zakona pocet ce se primjenjivati nakon stupanja na snagu posebnog zakona kojim se uređuje postupak medijacije.

Clan 458.

(1) Do dana donošenja posebnog zakona sudovi ce u parničnom postupku primjenjivati odredbe cl. 46. do 68 i cl. 79. do 101. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 43/82 i 72/82) preuzetog Uredbom sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički propisi ("Službeni list R BiH", broj 2/92).

(2) U odredbama članova navedenih u stavu 1. ovog člana riječi: "Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija" zamjenjuju se riječima "Bosna i Hercegovina" u odgovarajućem padežu.

Clan 459.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 42/98 i 3/99), osim odredbi cl. 404. do 424. tog zakona, koje ce se nastaviti primjenjivati do donošenja posebnog zakona.

Clan 460.

U periodu od tri mjeseca nakon stupanja na snagu ovog zakona, rokovi iz člana 75. stav 4., člana 94. stav 2. i člana 217. stav 3. ovog zakona, mogu se izuzetno produžiti za najduže 30 dana, ako, s obzirom na postojeći raspored ročišta svakog pojedinačnog sudije, zakazivanje ročišta u navedenim rokovima ne bi bilo moguće.

Clan 461.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

PREDSJEDAVAJUCI
DOMA NARODA
PARLAMENTA FEDERACIJE BiH

Slavko Matic

PREDSJEDAVAJUCI
PREDSTAVNICKOG DOMA
PARLAMENTA FEDERACIJE BiH

Muhamed Ibrahimovic

